

”Jalkapallo on niin kivaa, saa uusia ystäviä ja oppii paljon ystäviltä, valmentajilta ja harrastuksesta.”

Vara, Sanna

Laurea-ammattikorkeakoulu
Hyvinkää

”Jalkapallo on niin kivaa, saa uusia ystäviä ja oppii paljon ystävil-
tä, valmentajilta ja harrastuksesta.”

Sanna Vara
YAMK Sosiaalian koulutusohjelma
Perhekeskeisen varhaiskasvatuksen
Kehittäminen ja johtaminen
Opinnäytetyö
toukokuu, 2015

Sanna Vara

**”Jalkapallo on niin kivaa, saa uusia ystäviä ja oppii paljon ystäviltä, valmentajilta ja har-
rastuksesta.”**

Vuosi

2015

Sivumäärä

66+8

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää jalkapallojoukkueessa ilmeneviä yhteisöllisyys- ja kaveruussuhteita, niihin vaikuttavia tekijöitä sekä sitä, miten hyvin valmentajat ovat tietoisia yhteisöllisyyden tilasta. Tavoitteena oli selvittää, näkevätkö valmentajat joukkueensa yhteisöllisyyden tilan samalla tavoin kuin pelaajat sen kokevat. Tutkin myös, mitkä asiat vaikuttavat, vahvistavat tai hidastavat, yhteisöllisyyden kehittymistä sekä millaisia eroja tyttöjen ja poikien välillä on, kun puhutaan yhteisöllisyydestä.

Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena Helsingin ja Uudenmaan alueella. Aineistona olivat joukkueista tehty sosiogrammit, kyselyt sekä haastattelut. Tarkoituksena oli tutkia yhteisöllisyyttä mahdollisimman kokonaisvaltaisesti ja tarkastella aineistoa kokonaisuutena. Tutkimukseen osallistui 101 pelaajaa kuudesta eri joukkueesta, kolmesta tyttö- ja kolmesta poikajoukkueesta. Pelaajat olivat syntyneet pääasiassa vuonna 2004.

Pelaajien tekemien sosiogrammien perusteella koottiin jokaisen joukkueen sosiogrammi, jolla todennettiin pelaajien kokema yhteisöllisyys. Näitä tuloksia peilattiin valmentajien näkemyksiin. Esiin tulleisiin tuloksiin pyrittiin löytämään vastauksia ja selityksiä pelaajien kyselyn tuloksista.

Suurimmalla osalla pelaajista oli useita ystävyysuhteita. 101 pelaajan joukossa oli neljä pelaajaa, jotka jäivät ilman ystävyysuhteita. Yksikään valmentaja ei nimennyt näitä pelaajia, kun kysyttiin hiljaisempia tai ulkopuolelle jääviä. Sosiaalisesti näkyvämmät pelaajat valmentajien oli helpompi nimetä. Tämä vain osoittaa sen, kuinka vaikea valmentajan on nähdä kaikkea joukkueen sisällä tapahtuvaa.

Pelaajien mielestä tärkein ominaisuus pelikaverissa on reiluus ja se, että tämä ei kiusaa. Toiseksi tärkein ominaisuus tyttöjen mielestä on ystävällisyys ja kiltteys, pojilla joukkuepeelaaminen ja taitavuus. Tutkittaessa syitä jalkapallon pelaamiseen 50 % pojista kertoi pelaavansa jalkapalloa lajin takia. Tyttöillä vastaava osuus oli 24 %. Tyttöillä (34 %) suurin syy pelaamiseen olivat kaverit.

Pelaajien mielestä hyvä valmentaja luo treeneihin ja peleihin positiivisen ilmapiirin ja on kannustava sekä ohjaa ja neuvoo. Toiseksi tärkeimmäksi ominaisuudeksi pelaajat kokevat valmentajan lajiosaamisen. Hyvä valmentaja osaa myös kohdata ja huomioida pelaajan. Kaikilla tutkimukseen osallistuneilla valmentajilla oli vilpiton halu ja motivaatio tehdä työtä pelaajien parhaaksi.

Avainsanat: yhteisöllisyys, jalkapallojoukkue

Sanna Vara

” Football is so much fun, you meet new friends and learn so much from friends, coaches and your hobby”

Year	2015	Pages	66+8
------	------	-------	------

The purpose of this study was to look at what may arise in a football teams friendship relationships, the factors influencing them, and how well coaches are aware of the group environment. The aim was to find out if the coaches recognize the team's environment in the same way as players experience it. I also studied which factors influence, reinforce or slow down, the development of friendships, as well as the differences between girls and boys, when we talk of the group environment.

The thesis carried out a qualitative study of the Helsinki and Uusimaa regions. The data-collection methods were Sociogram, survey and interview. The aim was to study the friendships as a whole, and to examine the dossier as a whole. 101 players from six different teams took part in the survey, three girls' teams and three boys' teams.

A Sociogram was compiled for the players of each team to verify how the players experienced this friendship. These results reflected the coaches' observations. It was attempted to find results that explained the answers of the player survey.

The majority of the players had several friendships which meant mutual consent. In the group of 101 players, four were not involved in any friendships. Not a single coach noted this when asked about quieter players or players left out of the group. They could identify the most socially competent much easier. This only goes to show how difficult it is for coaches to see everything.

The players were of the opinion that that most important qualities were honesty and that bullying should not be allowed. Girls were of the opinion that the second most important quality was friendship and kindness, whereas boys regarded team playing and skill as being important. The survey showed that 50% of boys played football for the game itself whereas for girls the figure was 24%. The main reason for girls playing football was friends with 34%.

In the opinion of the players a good coach instills a positive atmosphere in both matches and training, is supportive, gives advice and instructs. The second most important quality in the opinion of the players is knowledge of the game. A good coach should also be able to take notice of all the players. All of the coaches who took part in the study had a sincere desire and motivation to do their best for the players.

Key words: friendship, football team.

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Tutkimuksen tavoitteet ja tarkoitus.....	7
3	Yhteisöllisyys.....	8
4	Suomalainen seuratoiminta ja sen merkitys lapsen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille	11
4.1	Erilaiset mallit rakentaa joukkueita	13
4.2	Ryhmän ja valmentajan merkitys joukkueessa	14
5	Aineiston keruu ja tutkimusmenetelmät.....	16
5.1	Sosiogrammi.....	16
5.2	Kysely	18
5.3	Haastattelu.....	18
5.4	Aineiston analyysi	19
6	Aineiston analysointi	20
6.1	Ikäkausiperiaatteella toimiva tyttöjoukkue	21
6.1.1	Taustatiedot joukkueesta.....	21
6.1.2	Analysointi.....	22
6.2	Ikäkausiperiaatteella toimiva tyttöjoukkue	26
6.2.1	Taustatiedot joukkueesta.....	26
6.2.2	Analysointi.....	27
6.3	Ikäkausiperiaatteella toimiva tyttöjoukkue	31
6.3.1	Taustatiedot joukkueesta.....	31
6.3.2	Analysointi.....	32
6.4	Poikien harrastejoukkue	35
6.4.1	Taustatiedot joukkueesta.....	35
6.4.2	Analysointi.....	36
6.1	Poikien ikäkausijoukkue.....	40
6.1.1	Taustatiedot joukkueesta.....	40
6.1.2	Analyysi	41
6.2	Poikien kilpajoukkue.....	43
6.2.1	Taustatiedot joukkueesta.....	43
6.2.2	Analyysi	44
7	Yhteenveto	47
8	Eettisyys ja luotettavuus	56
9	Pohdintaa.....	57
	Liitteet.....	67
	Liite 2: Kysely pelaajille	68
	Liite 3: Teemahaastattelu joukkueenjohdolle	69
	Liite 4: Sosiogrammien tulosten koonti	70

1 Johdanto

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää jalkapallojoukkueessa ilmeneviä yhteisöllisyys- ja kaveruussuhteita, niihin vaikuttavia tekijöitä sekä sitä, miten hyvin valmentajat ovat tietoisia joukkueensa yhteisöllisyyden tilasta. Auvinen ja Karjalainen (2012) ovat tutkineet koheesion eli ryhmän kiinteyden yhteyttä drop out-ilmiöön C- ja B-ikäisten junioripelaajien keskuudessa. Drop out -ilmiöstä puhuttaessa tarkoitetaan pelaajien jalkapalloharrastuksen lopettamista. Tutkimuksen mukaan koheesion kokeminen lisää harrastuksen jatkamisen todennäköisyyttä. Nuorten keskuudessa varsinkin sosiaalisen koheesion kokeminen nousi tärkeäksi. Harrastusta jatkavat nauttivat pelaamisesta ja viihtyvät yleisesti hyvin joukkueessa. Lopettamisaikeissa olevilla pelaajilla oli päinvastaisia mielipiteitä. Valmentajalla on suuri merkitys joukkueen ilmapiirin rakentumisessa. (Auvinen & Karjalainen 2012, 60 - 70.) Tämän tutkimuksen yhtenä tärkeänä tavoitteena on kartoittaa, kuinka tietoisia valmentajat ovat oman joukkueensa yhteisöllisyydestä. Valmentajan tulee tiedostaa oman joukkueensa tila, jotta hän pystyy vaikuttamaan joukkueensa yhteisöllisyyteen.

Suomalaisessa seuratoiminnassa on useita toimintamalleja joukkueen kokoamiseen. Toisessa päässä on kilpajoukkueet, joihin pelaajat valitaan vuosittain. Toisessa päässä ovat seurat, joissa sosiaalisuus on merkittävimmissä roolissa. Nykyään on paljon seuroja, joissa pyritään huomioimaan kilpaurheilullisesti motivoituneet pelaajat ja myös jalkapallosta harrastuksen omaisesti nauttivat lapset samassa joukkueessa. Kaikki lapset harjoittelevat yhtä aikaa pienryhmissä, jotka ovat jaettu motivaation sekä taitotason mukaan. Tämän tutkimuksen tarkoituksena ei ole asettaa joukkueita paremmuusjärjestykseen toimintatapojensa tai pelillisten ansioiden suhteen, vaan pyrkiä löytämään arvokasta tietoa suhteessa yhteisöllisyyteen.

Urheiluvalmennus on perinteisesti nojannut fyysiseen näkökulmaan. Viime aikoina on lisääntynyt ymmärrys kasvatuksen ja psyykkisen kehityksen prosessista urheilussa. Kun lapsi tai nuori miettii lajivalintaa, kavereilla on myös merkittävä rooli. Lapselle tai nuorelle on tärkeä tuntee olevansa osa yhteisöä, ryhmää, joukkuetta, seuraa tai lajia. (Paavolainen ym. 2013, 14 - 19.)

Useissa jalkapallofoorumeissa pohditaan, mikä on hyvä toimintamalli, millä tavalla tuetaan pelaajakehitystä ja millä tavalla viedään suomalaista jalkapalloa eteenpäin. Viime vuosina on alettu kiinnittää huomiota myös positiivisen ilmapiirin ja oppimisympäristön rakentamiseen. Oppimisympäristöllä on merkittävä rooli oppimisessa. Kun lapsi ja nuori nauttii tekemisestä, hän oppii paremmin. Tärkeää on myös, että lapsi ja nuori pysyy mukana harrastuksessa ja siten hänellä on mahdollisuus oppia ja kehittyä. Toivon tutkimuksen antavan tietoa myös siitä, mihin asioihin tulee kiinnittää huomioita, jotta ilmapiiri tukee lapsen oppimista ja viihtymistä.

2 Tutkimuksen tavoitteet ja tarkoitus

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää jalkapallojoukkueessa ilmeneviä ystävyys- ja kaverussuhteita, niihin vaikuttavia tekijöitä sekä sitä, miten hyvin valmentajat ovat tietoisia joukkueensa yhteisöllisyyden tilasta. Tutkimuksessa on mukana kuusi joukkuetta, kolme tyttöjoukkuetta ja kolme poikajoukkuetta. Lähtökohtaisesti joukkueen pelaajat täyttävät tutkimusvuonna 11 vuotta, mutta joukkueessa voi myös olla vuotta nuorempia tai vuotta vanhempia pelaajia. Joukkueet on valittu mukaan heidän toimintaperiaatteidensa mukaan, jotta saisin mahdollisimman monipuolisen näkemyksen yhteisöllisyyteen vaikuttavista tekijöistä. Toivon tämän tutkimuksen antavan tärkeää tietoa siitä, miten valmentajat voivat omalla tiedotamisella ja huomioimisella, parantaa yhteisöllisyyttä. Tutkimuksen tavoitteena on kerätä tietoa siitä, millaiset asiat vaikuttavat pelaajien yhteisölliseen asemaan joukkueessa.

Rovion (2009) mukaan ryhmän kiinteeyteen vaikuttaa kilpailullinen taso. Kiinteys on havaittu korkeammaksi kilpailullisesti matalammalla tasolla. Kilpailullisesti korkeammalla tasolla korostetaan voimakkaammin tehtävän suorittamista. Kun puhutaan ryhmän koosta, Rovio toteaa, että pienryhmät ovat kiinteämpiä kuin isot ryhmät. (Rovio 2009, 165.) On mielenkiintoista nähdä, mitä tämä tutkimus kertoo yllä olevaan liittyen. Meillä kilpajoukkueet ovat kooltaan ikäkausijoukkueita selkeästi pienempiä, joten ryhmän koko tukee kiinteän ryhmän muodostumista. Toisaalta kilpailullisuus voi heikentää joukkueen koheesiota. Ryhmän kilpailu- ja pelitilanteita voidaan pitää kasvattavina, mutta toisaalta kilpailu on yhteistyön vastakohta. Kilpailun liiallinen korostaminen voi vaikuttaa kielteisesti sosiaaliseen kasvuun. Mitä kovemmallalla tasolla kilpaillaan, sitä enemmän kasvatukselliset näkökulmat unohtuvat. (Mertaniemi & Miettinen 1998, 14.)

On myös mielenkiintoista nähdä, millaisia eroja tyttöjen ja poikien välillä on. Usein puhutaan siitä, että tytöt ovat joukkuetoiminnassa mukana enemmän sosiaalisista syistä kuin pojat. Kärjistetysti sanoen pojat ovat mukana, koska haluavat pelata jalkapalloa, tytöt koska kaveritkin pelaavat. Kaikki tieto, mitä tuloksia analysoidessa saan, on merkittävää, kun mietitään positiivisen ilmapiirin vahvistamista. Oppimisilmapiirillä kun on suuri vaikutus oppimiseen. Ilmapiirin vaikuttavia asioita tulee käydä enemmän läpi valmentajakoulutuksissa, valmentajien toiminnassa sekä toiminnan kehittämisessä.

Yhteisöllisyydestä on aiemmin tehty tutkimuksia päiväkodeissa ja kouluissa. Tutkimuksia, joita olen opinnäytetyössäni hyödyntänyt, ovat Koivulan (2010) Lasten yhteisöllisyys ja yhteisöllinen oppiminen päiväkodissa sekä Jonsdottirin (2007) Barns kamratrelationer i förskolan - Samhörighet tillhörighet vänskap utansförskap. Jalkapalloseurassa yhteisöllisyyttä ei ole juurikaan tutkittu. Vuonna 2012 Ismo Uusi-Uola teki tutkimuksen Drop-Out ilmiö SPL:n Turun

piirin juniorijalkapallossa sekä Anna Auvinen ja Petri Karjalainen (2012) ovat tutkineet koheesion merkitys jalkapalloharrastuksen jatkamisaikomukseen C- ja B-ikäisillä junioreilla. Näissä molemmissa tutkimuksissa yhteisöllisyys nousi tavalla tai toisella esiin pohdittaessa syitä lopettamiseen tai jatkamiseen.

Sami Myllyniemen ja Päivi Bergin (2013) Nuorten vapaa-aikatutkimus kertoo syitä harrastuksen lopettamiseen. Tutkimuksessa syitä lopettamiseen löytyi harrastuksen tylsyydestä tai kyllästymisestä, harrastus ei ollut mielekäs, kaverit lopettivat, ajankohta oli huono tai kulkuyhteydet olivat huono. (Myllyniemi & Berg 2013, 79.) Tuula Aira, Lasse Kannas, Jorma Tynjälä, Jari Villberg ja Sami Kokko (2013) ovat puolestaan pohtineet, miksi murrosikäinen luopuu liikunnasta. Tutkimuksesta nousi esiin muun muassa se, että vaikka useat liikkumisen syyt menettävät merkitystään nuoren varttuessa, noin puolet 15-vuotiaista arvioi hauskanpidon ja hyvän kunnon tärkeiksi syiksi liikkumiselle. (Aira ym. 2013, 21.)

3 Yhteisöllisyys

Yhteisöllisyys on tunne, subjektiivinen kokemus. Se perustuu jokaisen omaan tunteeseen yhteisöön kuulumisesta. Se viittaa sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Yhteisöllisyyden määrittelyyn liittyvät asiat ja tunteet ovat yleensä positiivisia, kuten yhteenkuuluvuus ja yhdessä tekeminen. Luottamus ja turvallisuus ovat tunteita, jotka synnyttävät tunteen yhteenkuuluvuudesta (Mc Millan & Chavis 1986, 9). Yhteisöllisyys edellyttää emotionaalista turvallisuuden tunnetta, positiivista vuorovaikutusta sekä positiivista palautetta ryhmältä. Joukkueesta puhuttaessa yhteisöllisyyden tunne on joukkueen jäsenten keskinäinen tunne yhteen kuulumisesta ja merkityksestä toisilleen. (Koivula 2013, 20; Haapamäki 2000, 20; Raina 2012, 25.) Yhteenkuuluvuus ja yhdessä tekeminen edellyttävät yhteisten asioiden hoitamista niin, että jokainen tulee kuulluksi ja hyväksytyksi. Tämä vaatii myös sen, että jokainen ottaa vastuun itsestään ja muista. Yhteisöllisyydessä on tärkeää keskustelu, kuuntelu, erimielisyyksien esiintuominen ja käsitteleminen. (Pohjanoksa 2011, 38 - 39.)

Yhteisö on sanana väljä. Ennen sen perustana oli sukulaisuus tai esimerkiksi naapuruus. Ihminen tarvitsee yhteisön arvostuksen kokeakseen elämänsä merkitykselliseksi. Yhteenkuuluvuuden tunne vahvistuu konkreettisesti toiminnassa. Yhteisön tavoitteet, jäsenten merkitys ja oma osallistuminen rakentavat syvempää kokemusta yhteisöön kuulumisesta. Yhteisöt ovat samanlaisessa tilanteessa olevien vapaaehtoisesti muodostamia. (Kopakkala, 2011, 31.)

Tämän päivän yhteisöjen arvopohjissa tärkeitä asioita ovat tasa-arvo, suvaitsevaisuus, erilaisuuden hyväksyminen, oikeudenmukaisuus, kaikkien mahdollisuus osallistua päätöksentekoon. Jos mainitut arvot eivät näy toiminnassa, ei yhteisöissä katsota olevan hyvää yhteisöllisyyttä. Hyvä yhteisöllisyys vaatii ponnisteluja erityisesti silloin, kun kysymyksessä on keinotekoinen

yhteisö. Tällaisia ovat esimerkiksi koulut ja nuorisotalot. Ne eivät ole syntyneet pikkuhiljaa niihin vapaaehtoisesti liittyvistä henkilöistä vaan tarpeesta saada palvelua. Huonoon yhteisöön kuuluu vieraan tai erilaisen vierastaminen. Kilpailu ja kateus näkyvät selvästi ryhmän jäsenten kesken. Huonosti toimiva ryhmä irtaantuu muista ja alkaa elää omaa elämää, jolloin se ei ole dialogissa muiden kanssa ja uudistuminen estyy. (Raina 2012, 25 - 27.) Jalkapallojoukkueessa pelaajat tulevat joukkueeseen omasta tahdostaan liittyä seuraan. Tällöinkin yhteisöllisyys vaatii ponnistelua, mutta lähtökohta toimivan yhteisön rakentumiseen on hyvä.

Hyvän yhteisöllisyyden tunnusmerkkejä ovat avoimuus ja dialogisuus ympäristön kanssa. Yhteisön jäsenillä on mahdollisuus osallistua toimintaan omien kykyjensä mukaan. Jäsenten keskinäinen välittäminen ja huolenpito ovat luonnollista. Erilaisuus nähdään mahdollisuutena ja rikkautena ja sitä käytetään yhteisön hyväksi. Yhteiset pelisäännöt ohjaavat toimintaa, jolloin luottamus kantaa yhteisöä. Liisa Raina kirjoittaa Uusi yhteisöllisyys -kirjassaan yhteisössä nähtävistä ryhmistä. Yhteisö muodostuu eri suuruisista ryhmittymistä. Tällöin tekijä kokee kuuluvansa enemmän lähimpään yksikköön eikä niinkään koko organisaatioon. Toiset ryhmät ovat tiiviitä tavoitteellisia tiimejä ja toiset enemmän verkoston muotoisia yhteisöjä. Vuorovaikutus tekijöiden välillä määräytyy tavoitteiden mukaan. (Raina 2012, 31 - 32.)

Aini-Kristiina Jäppisen (2012, 20) mukaan yhteisöllisyyden ydin viittaa yhteisön näkymättömään verkostoon, joka voidaan aistia ja kokea myös yhteisön ulkopuolella. Ydin liitettynä yhteisöllisyyteen tarkoittaa yksiköiden kautta muodostuvaa yhteistä älyä, tunteita ja tahtoa. Ydin koostuu jokaisen yhteisön jäsenen älystä, tunteesta ja tahdosta, jonka hän jakaa yhteiseen käyttöön. Nämä yksilölliset panokset muodostavat kokonaisuuden, jonka vahvuudesta, täyteydestä ja tasapainosta riippuu onnistuminen. Ydin muodostuu yhteisön jäsenten tunteista ja tahdosta. Kun ne ovat oikeassa suhteessa, ne sekä täydentävät että vahvistavat toisiaan. Ydin on myös suhteessa älyyn. Ytimen kaikkien osien älyn, tunteen ja tahdon tulee olla tasapainossa. Jäppinen kirjoittaa: ”Yhteisöllisyys koskettaa jokaista jäsentä. Kukaan ei jää sen ulkopuolelle. Sisäistä tilaa voidaan kehittää ja edistää tai se voidaan vääristää, tukehduttaa tai lamaannuttaa”. Yhteisöllisyys rakentuu asteittain. Tärkeää on periksiantamattomuus, kärsivällisyys ja sitkeys. Välillä on peruutettava, tehtävä osittainen tai jopa täyskäännös ja jatkettava uuteen suuntaan. (Jäppinen 2012, 20-21.)

Marjasen mukaan yhteisöllisyys rakentuu osallisuuden kokemukselle (Marjanen 2013, 12). Yhteisöllisyys on ihmisten yhteenkuulumisen tarpeen tunnustamista ja arvostamista, toisten kuulemisesta. Yhteisöllisyyttä on se, että kokee olevansa osallinen ja kokee voivansa vaikuttaa. Yhteisöllisyys on ennen kaikkea mahdollisuus ja voimavara. Jokaisella on annettavaa itsestään yhteisölle, ja yhteisö on sitä vahvempi, mitä moninaisempi on sen verkosto ja mitä enemmän on yhdessä ratkottu pulmia. Yhteisöllisyyteen sisältyy luottamus siinä olevia ihmisiä kohtaan. Ihminen osallistuu sellaiseen toimintaan, jonka hän kokee arvokkaana. Osallisuus voimaannut-

taa ja lisää vaikuttamisen ja toimimisen halua. Se sitouttaa ja parantaa päätöksenteon laatua. (Kaipio 2000, 11 - 12; Haapamäki 2000, 14 - 15; Koivula 2013, 20 - 21.)

Yhteisöllisyyden edistämiseen tarvitaan ystävyyssuhteita, onnistuneita yhteisiä hetkiä, palkitsevaa vuorovaikutusta ja positiivista suhtautumista. Yhteisöllisyyttä edistää hyvä ilmapiiri, hyvät kokemukset ja tunteet. Tästä syystä on tärkeää pohtia, miten voimme tukea ystävyyssuhteita, millaista toimintaa järjestämme, miten keskinäistä vuorovaikutusta voidaan tukea tai miten me-tunteen kehittymistä voidaan edistää. (Koivula 2013, 43.)

Yhteisö ja ryhmä eroavat toisistaan. Yhteisölle on ominaista yhteiset arvot ja tavoitteet. Näihin liittyy sopimuksellisuus. Tämä edellyttää vuorovaikutusta jäsenten kesken. Ryhmässä henkilökohtaiset intressit määrittävät toimintaa vahvasti. Yhteiset normit eivät ole yhtä vahvat kuin yhteisöissä. Tällöin käyttäytymistä säätelevät lähinnä totut tavat tai käyttäytymisen yleiset kulttuurikoodit. (Raina 2012, 12.) Yhteisöllisyydellä on merkitystä ystävyyden, laadukkaan vuorovaikutuksen sekä yhteisöllisen oppimisen kehittymisen kannalta. Yhteisöllisyyttä tulee rakentaa ja se rakentuu, se ei ole automaatio. (Koivula 2013, 19.)

Salmivallin mukaan suositut lapset ovat keskimäärin sosiaalisempia ja kognitiivisesti kehittyneempiä. He ovat yleensä vähemmän häiritseviä, mutta myös vähemmän vetäytyviä kuin keskimääräisessä asemassa olevat. Heillä on kyky omien tavoitteiden saavuttamiseen ja myönteisten suhteiden ylläpitämiseen. Suositut lapset eivät eroa keskimääräisessä asemassa olevista lapsista tai nuorista aggression suhteen. (Salmivalli 2008, 27.)

Torjutut lapset ovat keskimääräisessä asemassa oleviin verrattuna aggressiivisempia, vetäytyvämpiä ja kognitiivisesti taitamattomampia. Torjutuksi tulemisesta huolimatta lapset eivät välttämättä ole kokonaan sosiaalisen verkoston ulkopuolella. Heillä voi mm. olla pienryhmä toisten torjuttujen lasten kanssa. Torjutuilla lapsilla on muita suurempi riski ongelmiin myöhemmin elämässä. (Salmivalli 2008, 28 - 29.)

Huomiotta jätetyt lapset eivät näytä eroavan keskimääräisistä lapsista. Ristiriitaisessa asemassa olevat ovat niitä, joista pidetään mutta jotka saavat myös paljon kielteisiä mainintoja. Lapsen asemaan ei vaikuta vain sosiaalinen käyttäytyminen vaan myös sellaiset asiat, kuten ulkonäkö, liikunnallisuus, motoriset taidot tai fyysiset poikkeavuudet. Näiden vaikutus vaihtelee suuresti riippuen ryhmän normeista, mitkä asiat missäkin ryhmässä ovat arvostettuja ja johtavat hyväksyntään. (Salmivalli 2008, 28 - 29.)

Viime aikoina on tutkittu lasten omia käsityksiä itsestään suhteessa muihin. On voitu osoittaa, että torjutuilla lapsilla on vääristynein kuva omasta sosiaalisesta asemastaan. He eivät koe olevansa epäsuosittuja. Tämä saattaa olla osoitus siitä, että, "vääristyneellä" kuvalla omasta

suosituimmuudesta tai sosiaalisesta pärjäämisestä on itseä suojeleva tehtävä. (Salmivalli 2008, 30.)

4 Suomalainen seuratoiminta ja sen merkitys lapsen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille

Urheilutoiminta on perinteisesti korostanut riippumattomuuttaan yhteiskunnasta, mutta tämä käsitys on kuitenkin muuttunut. Liikuntakulttuuri nähdään osana yhteiskuntaa, ja sen tuotoksia arvioidaan yhteiskunnan yleisten arvojen ja normien mukaisesti. Liikunnan eri osa-alueilla on eri intressejä. Huippu-urheilussa korostuvat saavutukset, koululiikunta käyttää liikuntaa kasvatuksen välineenä ja nuorisoliikunta antaa mahdollisuuden mielekkääseen tekemiseen. (Mertaniemi & Miettinen 1998, 9.) Ihmisillä on tarve kuulua johonkin yhteisöön. Ryhmä voi parhaimmillaan tarjota mahdollisuuden liittymisen kokemuksiin. (Lintunen & Kuusela 2009, 203). Ryhmä on merkittävä asia yksilön kannalta. ”Minä” syntyy ”meistä”. Ryhmätilanteessa ihminen jäsentää minuutta suhteessa muilta saatuun palautteeseen. Ryhmän muut jäsenet ovat peili, johon heijastetaan omia toiminta-tapoja. (Lintunen & Rovio 2009, 14.) Liikunta antaa runsaasti mahdollisuuksia mielekkääseen vuorovaikutukseen. Sosiaalis-eettisen kasvun kannalta aikuisten ja lasten välinen vuorovaikutus on tärkeää, mutta vielä tärkeämpää on lasten ja nuorten keskinäinen vuorovaikutus. (Mertaniemi & Miettinen 1998, 14.)

Lapset ja nuoret tulevat seuratoimintaan lajin, kavereiden tai vanhempien siivittämänä. Taivoitteena on fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti hyvinvoiva lapsi. Yhteisöllisyys on tunteena vahva ja usein koossa pitävä voima. Innostuminen urheiluun syntyy, kun tuetaan koettua pätevyyttä, tunnetta sosiaalisesta yhteenkuuluvuudesta vahvistetaan, mahdollistetaan autonomia ja motivaatioilmasto on tehtäväsuuntautunutta. (Aarresola ym. 2012, 5.)

Joukkueessa kasvaa aina jonkinlainen yhtenäisyyden tunne. Tähän kuuluu, että joukkueen jäsenet tuntevat kuuluvansa ryhmään. Mukana olo tuo heille iloa ja riemua. Joukkueen yhteenkuuluvuus ja kiinteys voi olla sosiaalista, jolloin yhteenkuuluvuus kertoo kavereudesta, ystävydestä ja henkilökemiasta. (Kaski 2006, 169.) Iso osa jalkapalloseuroista ovat alueellisia. Heillä on oma toiminta-alue, josta lapset ja nuoret pääsääntöisesti tulevat toimintaan mukaan. Tämä on merkittävä tekijä joukkueissa, jotka toimivat ikäluokkaperiaatteella.

Yhteenkuuluvuus ja kiinteys voi olla myös tehtäväkoheesiota, jolloin suorittaminen on tärkeimmässä roolissa. (Kaski 2006, 169.) Tämä näkyy erityisesti kilpajoukkueissa, joihin pelaajat hakeutuvat eri alueilta. Yhdistävä tekijä on sisäinen motivaatio, halu kehittyä ja tulla hyväksi. Sisäinen motivaatio tarkoittaa ihmisen luontaista taipumusta toimia mielenkiintonsa kohteiden mukaisesti. Sisäisen motivaation taustalla on ihmisen tarve autonomian, pätevyyden ja yhteenkuuluvuuden kokemuksiin. Koettu pätevyys kuvaa urheilijan käsitystä omista kyvyistään vuorovaikutuksessa sosiaalisen ympäristön kanssa.

Liikunnassa tärkeintä on, että lapsi oppii nauttimaan liikunnasta. Nautinnon voi tuoda itse liikkuminen, ystävät tai muu vastaava (Autio 2007, 25). Lasten ja nuorten urheilussa on erityisen tärkeää ylläpitää ja parantaa pätevyden tunnetta sekä korostaa liikunnan harrastamiseen liittyviä positiivisia tunteita. Kun lapsen taitotaso kehittyy, kohottaa se lapsen itsetuntoa ja siten hänen kykynsä yhteistyöhön vahvistuu. Ihmisillä on luontainen tarve olla hyväksytyt ja tuntea itsensä tasavertaiseksi, tuntea kuuluvansa ryhmään ja saada positiivisia tunteita ryhmässä toimimisesta. Nämä kaikki ovat tärkeitä tekijöitä positiivisen itsetunnon kehittymisessä. Tämä on myös sitä sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Näitä alueita vahvistavat tilanteet lisäävät sisäistä motivaatiota. (Autio 2007, 25 - 26; Sipari & Konttinen 2013, 24.)

Kaveri, joka on taitava, osaava ja olemukseltaan liikunnallinen, saa usein enemmän ihailua ja kunnioitusta osakseen kuin joukkueen heikompi jäsen. Liikunnalliset ominaisuudet ovat tärkeitä, kun puhutaan hyväksytyksi tulemisesta. Lapsi on kokonaisuus, joten yksi osa-alue vaikuttaa toiseen. Motoriset taidot, tunteet, elämykset, asenteet, sosiaaliset taidot, itsetunto, itseluottamus ja minäkuva muodostavat kokonaisuuden, millaiseksi lapsi kokee itsensä ja millaisena muut hänet näkevät. (Autio 2007, 26.) Ryhmän vuorovaikutus ja dynamiikka muodostuu yksilöiden valta-, normi-, kommunikaatio-, rooli- ja tunnesuhteista. Tehtäväsuoritus vaatii suurryhmän sisällä olevien pienempien ryhmien välistä yhteistyötä. (Rovio ym. 2009, 258.)

Koski (2009, 32 - 36) on tehnyt seuraselvityksen, josta nousee esiin viimeaikaiset trendit, kuten toiminnan ja seurakirjon monimuotoistuminen, ammattimaistuminen ja vaatimustason kasvu. Kokon (2013, 128 - 129) mukaan oman haasteensa lasten harrastustoimintaan tuo sen ammattimaistuminen. Vaatimustason nousu on kohdistunut seurajohtajiin ja valmentajiin. Tätä on perusteltu sillä, että kentälle saataisiin parempaa osaamista ja laatua. Tässä on myös omat riskinsä. Yksi suurimmista on lapsiin kohdistuvat vaatimukset harjoittelun määrästä ja sitoutumisesta omatoimiseen harjoitteluun. Nykyisen vaatimustason kiristymiseen vaikuttaa myös liikunnan ja urheilun merkitys hyvinvoinnille. Seuratoiminnan odotetaan kantavan vastuunsa tästä.

Suomessa seurojen toimintaorientaatioiden monimuotoisuutta on kuvattu seuratypologialla, jossa ääripäät ovat urheilullis-suoritukselliset ja sosiokulttuuriset seurukset. Urheilullis-suoritukselliset seurukset edustavat tavalla tai toisella kilpailutoiminnassa mukana olevaa. Näissä huippusuoritus ja lopputulos ohjaavat toimintaa. Iso osa nykyajan nuorten urheiluseuroista painottuu tälle puolelle, sillä toiminnan tavoitteissa painottuvat lajinomaisuus, säännöllinen valmentautuminen sekä kilpailulliset tavoitteet. Sosiokulttuuristen seurojen toimintaa ohjaa liikunnan harrastaminen sosiaalisessa ympäristössä. Näiden seurojen toiminta ei perustu kilpailulliseen menestymiseen, vaan päätarkoituksena on tarjota liikunnan harrastusmahdollisuus sosiaalisessa ympäristössä. Yhteisöllis-elämyksellisessä seurassa liikunnan päätehtävä on tuottaa elämyksiä ja kehittää yhteisöä. Urheilulla on sekä väline- että itseisarvo. Kasvatuksellis-

sosiaalisessa seurassa liikuntaa käytetään muiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Näitä tavoitteita ovat esimerkiksi syrjäytymisen ehkäiseminen sekä kotouttaminen. Urheilu on väline tavoittaa nuoria. Itseisarvo taas on mielekkään ja liikunnallisen harrastuksen muodossa. (Kokko 2013, 131 - 133.)

Kehityksen kannalta on tärkeää, että lapset viihtyvät ja tuntevat olonsa turvalliseksi niin fyysisesti kuin psyykkisesti. Viihtymisen mahdollistaja urheilussa ovat lukuisat elämykset kuten onnistuminen, jännitys ja yhdessäolo. Myytti, jonka mukaan joukkuepelit sosiaalistavat, ei ole saanut mitään tukea tutkimuksista. Liikunta ja urheilu tarjoavat hyvät mahdollisuudet kehittävään toimintaan. Jos niitä halutaan käyttää tietoisesti kasvatuksen välineenä, tulisi kiinnittää huomiota nuorten väliseen sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja yksilön vastuuta korostavaa omatoimisuutta. Myös harkitseva suhtautuminen kilpailun määrään ja laatuun tulee tiedostaa. (Telama & Laakso 2003, 286 - 287.)

Telama & Laakso (2003, 181-283) kirjoittavat Sherifin (1967) ja Habermasin tutkimuksista. Sherifin tutkimus kilpailun ja yhteistyön vaikutuksista osoitti, että jatkuva kilpailu ja voitoista palkitseminen aiheuttaa avointa vihamielisyyttä. Pitkään jatkuva kilpailuasetelma aiheuttaa vihamielisyyttä myös kilpailujen ulkopuolella. Vasta aito yhteistyö sai vihamielisyyden loppumaan. Habermas (1990) on todennut, että menestyksen tavoittelu aikaansaa strategista toimintaa. Tähän kuuluu tilanteiden ja mahdollisuuksien laskelmointi oman edun kannalta. (Telama & Laakso 2003, 281 - 283.)

4.1 Erilaiset mallit rakentaa joukkueita

Suomalaisessa seuratoiminnassa on monenlaisia tapoja tehdä joukkueita. Nostan tässä esiin kolme ehkä yleisintä mallia, joita jalkapalloseuroissa olen nähnyt. Ikäluokkajoukkueen toimintaideologia on, että toimintaa on harraste-, haaste- ja kilpatasolle, ja se on riittävän motivoivaa. Kun toiminta on riittävän laadukasta ja sopivan haasteellista, uskotaan sen innostavan lapsia ja nuoria jatkamaan urheilun parissa. Tärkeää on, että lapsi ja nuori saa harjoitella lähellä kotia, omien ystäviensä parissa. Ikäluokkajoukkueessa mukaan otetaan kaikki toimintaan haluavat pelaajat taitotasosta riippumatta. Koko ikäryhmä harjoittelee ja toimii yhdessä. Ikäryhmän sisällä pelaajat jaetaan harjoituksissa ja peleissä tasoryhmiin aina silloin, kun se palvelee pelaajan etua. Pelaajat liikkuvat ikäluokan sisällä peli- ja harjoitteluryhmästä toiseen sen hetkisen taitotason, motivaation ja tarpeen mukaan. Ikäluokkamallissa joukkueen sisällä voi olla kilpa-, haaste- ja harrastejoukkue tai esimerkiksi vain haaste- ja harrastejoukkue. Ikäluokkajoukkueessa pelaajia on 20 - 50 alueesta ja joukkueesta riippuen. Ikäluokkatoiminnassa seura antaa lapselle tai nuorelle mahdollisuuden monipuoliseen harrastukseen omien edellytysten ja tavoitetason mukaan (Mertaniemi & Miettinen 1998, 18). Suuri osa ikäluokkaperiaatteella toimivista seuroista ovat Sinettiseuroja. Tämän sinetin myöntää Nuori

Suomi osoituksena laadukkaasta nuorisotoiminnasta. Sinettiseuran toiminnan tulee olla monipuolista ja kasvatuksellista, seuran on pidettävä huolta jokaisesta mukana olevasta lapsesta ja nuoresta. Ohjaajien tulee olla koulutettu tehtävänsä. (Viitanen 2009, 13.)

Tasojoukkueet muodostetaan pelaajien taitotason mukaan. Ryhmät ovat kiinteitä ryhmiä, jotka pelaavat ja harjoittelevat aina samalla porukalla. Ryhmä on kiinteä läpi kauden. Syksyllä tasojoukkueita tarkastellaan uudelleen, jonka jälkeen ne määritellään taas vuodeksi eteenpäin.

Kilpaseuran tärkeä tehtävä on kasvattaa huippu-urheilijoita ja mahdollistaa heille eteneminen niin pitkälle kuin se on mahdollista. Kilpaseuroissa valmennuksesta vastaavat ammattivalmentajat. Heillä on vahva osaaminen lasten ja nuorten valmennuksesta. Pelaajat saavat laadukasta valmennusta, ja pelaajat ovat sitoutuneita toimintaan täydellä sydämellä. Kun valmentajat antavat pelaajille tietotaitonsa, he myös odottavat pelaajilta panostusta tekemiseen. (Mertaniemi & Miettinen 1998, 18.) Kilparyhmä on selkeästi tuloksellisesti tavoitteellinen ryhmä, jonne hakeutuu pelaajat avoimien harjoitusten kautta tai heitä kysytään joukkueeseen hyvien pelitaitojensa takia. Kilparyhmässä pelaajia on 14 - 16. Kilpaurheilun tarkoituksena on mitata paremmuutta, joten siinä näkyy suorituskeskeinen näkökulma. Sen keskeinen piirre on kilpailu. Kilpailun koventuessa vaatimukset kasvavat ja sen tavoitteet sekä toimintamallit eriytyvät. (Mertaniemi & Miettinen 1998, 21.) Kilpaurheilussa vertailu usein kohdistuu toisiin, mutta myös itseen ja omaan aikaisempiin suorituksiin. Fyysinen pätevyys on oleellinen tekijä suorituksen ja kilpailun ulottuvuudella. Kilpailulla, voittamisella ja suorittamisella on vahva merkitys ympäristössä ja ajassa jossa elämme. Niillä on myös suuri merkitys viihtyvyyteen. (Koski 2013, 109 - 110.)

4.2 Ryhmän ja valmentajan merkitys joukkueessa

Ihanteellisessa ryhmässä on turvallista olla. Siinä uskaltaa olla oma itsensä, ilmaista tarpeensa, tunteensa ja ajatuksensa. Turvallisessa ryhmässä jokaisen tarpeet huomioidaan tasapuolisesti. Ihanneryhmässä arvostetaan ja kannustetaan yrittämään. Hyvä työrauha sekä ristiriitojen ratkominen kuuluvat toimivaan ja hyvään ryhmään. Rakentavassa ryhmässä on hauskaa ja siellä lasketaan myös leikkiä. Hyvän ilmapiirin ryhmässä korkeatasoinen suoriutuminen ja oppiminen saavutetaan parhaiten. (Lintunen & Kuusela 2009, 179.)

Oppimisen edistämiseksi tulee kiinnittää huomiota toimivan vuorovaikutuksen ja yhteisöllisen oppimisympäristön kehittämiseen. Lasten ja nuorten tarpeita ja toiveita tulisi ottaa entistä paremmin huomioon. Osallistujia on oikeasti kuunneltava ja otettava mukaan toiminnan suunnitteluun. Valmennuksessa on tarve kehittää toimivaa vuorovaikutusta. Jos lapsi kokee harjoituksissa turvattomuutta, arkuutta tai nolostuu, hän saattaa vetäytyä tai lopettaa har-

rastamisen. Oppimista ja fyysistä kehittymistä helpottaa innostava ympäristö, joka lisää emotionaalista hyvinvointia ja motivaatiota, vähentää stressiä ja tukee turvallisuuden kokemuksia oppimisessa. (Lintunen & Kuusela 2009, 180 - 181.)

Valmentajalla on keskeinen tehtävä oikeanlaisen motivaatioilmaston luomisessa. Oppimisen motivaatioilmasto koostuu urheilijoiden arvioinneista eri harjoitustilanteista, erilaisten ryhmittelyjen toteutuksesta, palautteen ja palkitsemisen perusteista ja tavoista sekä toiminnan arviointikriteereistä. Valmentajan tärkein tehtävä on auttaa urheilijoita heidän omien taitojen kehittämisessä ja kannustaa heitä. Pelaajia tulee kannustaa yrittämään ja tekemään parhaansa. Epäonnistumisesta ei tule rankaista ja lannistaa vaan opettaa kokemaan epäonnistumiset ja virheet osana oppimisprosessia. Valmentajan tulee välttää liian kilpailullista oppimisympäristöä. Pelaajat vertaavat luonnostaan itseään muihin. Valmentajan tehtävä on luoda sellainen ympäristö, jossa yhdenkään pelaajan ei tarvitse kokea huonommuuden kokemuksia joutumalla liian usein sosiaaliseen vertailuun tai kilpailullisiin tilanteisiin harjoituksissa. (Nikander 2009, 349 - 350.)

Ryhmän koon vaikutus sen toimintaan on kiinnostava kysymys. Se, että osa joukkueen pelaajista seuraa ottelua kentän laidalla, vaikuttaa ryhmän toimintaan. Niukka peliaika voi heijastua negatiivisina tunteina ja käyttäytymisenä. Toisen epäonnistuessa itsekkään motiivit omien mahdollisuuksien parantumisesta voivat nousta pintaan. Pienemmässä ryhmässä pelaajat saavat enemmän mahdollisuuksia ja ovat siten näkyvämpiä. (Saaranen-Kauppinen & Rovio 2009, 32 - 33.)

Ryhmäilmöiden kirjallisuudessa pienryhmään kuuluu enintään 10 yksilöä. Suurryhmästä puhutaan kun yksilöitä on enemmän kuin 10. Pienryhmässä kaikilla ryhmän jäsenillä on mahdollisuus olla vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Sen ominaisia piirteitä ovat osanotto, sitoutuminen, yksimielisyys, kiinteys, tyytyväisyys, motivaatio, ponnistelut ja osallistumisaktiivisuus. Suurryhmässä kaikkien jäsenten keskinäinen vuorovaikutus ei ole enää mahdollista. Suuren ryhmän tunnusomaisia piirteitä ovat vaikeus keskittyä tehtävään, vaikeus saavuttaa yksimielisyyttä, lyhytjännitteisyys suhteessa pienryhmään, alttius liittoutumille, ristiriidat, kilpaileminen, heikko tehtävien suorittaminen, tyytymättömyys, heikko motivaatio ja osallistumisaktiivisuus. Suurryhmä on impulsiivisempi ja yllätyksellisempi kuin pienryhmä, ja se tuottaa luovia näkemyksiä ja oivalluksia, mutta ei pysähdy tarkastelemaan niitä. Suurryhmässä ohjaajalla on merkittävä rooli siinä, miten ryhmä toimii. Ohjaaja voi esimerkiksi jakaa suuren ryhmän pienemmiksi ryhmiksi. (Saaranen-Kauppinen & Rovio 2009, 33; Kataja yms. 2011, 15; Kaski 2006, 149 - 151.)

5 Aineiston keruu ja tutkimusmenetelmät

Lähtökohtana tässä laadullisessa tutkimuksessa on todellisen elämän kuvaaminen. Tarkoituksena on tutkia yhteisöllisyyttä mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineistoa tarkastellaan kokonaisuutena. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2000, 152; Alasuutari 1999, 38.)

Laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin, vaan siinä pyritään kuvaamaan ilmiötä tai tapahtumaa, ymmärtämään tiettyä toimintaa tai antamaan teoreettisesti mielekkään tulkinnan jollekin ilmiölle (Alasuutari 1999, 42; Tuomi & Sarajärvi 2002, 87). Kvalitatiivinen tutkimus soveltuu, kun tutkitaan luonnollisia tilanteita, joissa ei voida kontrolloida kaikkia vaikuttavia tekijöitä (Metsämuuronen 2008, 14).

Laadullisessa tutkimuksessa yleisimmät aineistonkeruumenetelmät ovat haastattelu, kysely, havainnointi ja erilaisiin dokumentteihin perustuva tieto (Tuomi & Sarajärvi 2002, 73). Laadullisessa tutkimuksessa aineistoa tarkastellaan kokonaisuutena (Alasuutari 1999, 38). Kun tutkitaan yhteisöllisyyttä, tulee selvittää ihmisten välisiä suhteita. Tätä tutkitaan mm. sosiometrian avulla. Sosiometriikka terminä viittaa sosiaalisten suhteiden mittaamiseen. Sosiometriikassa hyväksytään lähtökohdaksi ihmisten välisiin suhteisiin liittyvien ilmiöiden mitattavuus. Sosiometriikalla tarkoitetaan menetelmiä, joilla tutkitaan ryhmissä tapahtuvia sosiaalisia valintoja. Sitä voidaan käyttää ryhmän sisäisen rakenteen kuvaamiseen. Menetelmä soveltuu niin lasten kuin aikuistenkin sosiaalisten verkostojen kuvaamiseen. (Ropo 2001, 85 - 86.)

Sosiometrialla pyritään tunnistamaan ryhmän dynamiikkaa tarkastelemalla yksilöiden välisiä suhteita. Sen avulla on mahdollista saada ryhmän piileviä rakenteita tietoisiksi ja näkyviksi sekä voidaan tunnistaa ryhmän sosiaalisen yhtenäisyyden kannalta keskeiset henkilöt. Sosiometrialla voidaan arvioida ryhmän sosiaalista kiinteyttä ja hyväksyntää. Sosiometriset havainnot on hyvä liittää yhteen muiden hankittujen tietojen kanssa. Näitä ovat esimerkiksi havainnot ja keskustelut. (Rovio & Saaranen-Kauppinen 2009, 77 - 83, 165.) Sosiometriikka voidaan jakaa kahteen ryhmään. Sillä voidaan viitata kaikkiin kvantitatiivisiin tiedonhankintamenetelmiin, joilla kerätään tietoa yksilöiden välisistä suhteista erilaisissa ryhmissä tai suppeammassa merkityksessä psykiatri J. L. Morenon (1934) kehittämään sosiogrammiin. (Ropo 2001, 85.) Aineistoa tutkitaan monitahoisesti ja yksityiskohtaisesti (Hirsjärvi ym. 2000, 155).

5.1 Sosiogrammi

Sosiogrammi on psykiatri J. L. Morenon kehittämä menetelmä, jolla kuvataan sosiaalisen verkoston rakennetta. Sosiometrian avulla ryhmätapahtumat ovat mitattavia ja hallittavia. (Ko-

pakkala 2011, 122.) Yksi oletuksista on sosiodynaaminen vaikutus, jolla tarkoitetaan ilmiöitä, joissa neutraalit, positiiviset ja negatiiviset valinnat jakautuvat ryhmän kesken epätasaisesti. Sosiogrammin avulla pyritään tekemään nämä piilevät rakenteet näkyviksi. (Marjanen yms. 2013, 50.)

Yksilöiden merkitys toisilleen on olemassa jo ennen mittausta. Ennen mittausta se on epämääräinen ja osittain jokaisen henkilön yksityinen asia. Sillä on kumminkin merkittävä vaikutus, koska ihmisen kokemus onnellisuudesta on osittain riippuvainen hänen sosiometrisestä asemastaan. Mitä enemmän ihminen saa positiivisia valintoja ryhmässä, sitä enemmän hänellä on statusta. Status on ”tarttuvaa” eli ne jotka ovat lähellä korkeastatuksesta henkilöä, saavat itsekin enemmän arvostusta. Arkielämässä tiedämme melko tarkasti omat paikkamme ryhmässä. Tiedämme myös muiden paikat. Sosiometrinen tähti on se, jonka muut valitsevat itselle tärkeäksi henkilöksi. Omat valinnat ja se miten muut valitsevat meitä, on hyvin merkityksellistä. Tällä tavalla paikkamme ja merkityksemme vuorovaikutussuhteissa tulevat näkyviin. Meille on tärkeää olla yhteisön jäsen ja toimia ryhmässä riittävän hyvin. (Kopakkala 2011, 123 - 124.)

Jonsdottir (2007, 174 - 175) on erotellut sosiogrammeista kolme osa-aluetta. Ensimmäinen on sosiaalinen kuuluminen. Tämä tarkoittaa kaverin nimeämistä eli lapsi joko sisällytetään ryhmään tai suljetaan pois sen mukaan, nimeääkö kukaan häntä kaverikseen. Toinen osa-alue on solidaarisuus, jolla tarkoitetaan kaverin nimeämistä. Kolmas osa-alue on ystävyysuhteet. Tässä tarkoitetaan tilanteita, jossa lapset nimeävät toisensa ja nimeäminen on molemminpuolista.

Sosiometrian käyttö tutkimusvälineenä on eettisesti vaativaa. Ryhmädynamiikkaa koskeva tieto ja sen hyödyntämistä käytännössä, tulee harkita tarkkaan. Saatuja tietoja ei ole aiheellista julkistaa ryhmälle, sillä se voi olla haavoittava kokemus ryhmän jäsenelle. Valinnat paljastavat ihmissuhteiden inhimillisyyden. Joku on suosittu, toinen taas epäsuosittu. Kyselyn tuottama tieto auttaa ohjaajaa tai valmentajaa ymmärtämään ryhmän dynamiikkaa, valtasuhteita ja esimerkiksi tunnistamaan torjuttuja lapsia, jotka tarvitsevat tukea. (Rovio & Saaranen-Kauppinen 2009, 84; Salmivalli 2008, 32.) Ihmisiä tutkittaessa tulisi heidän saada tietää tulokset. Sosiometrian tulosten kertominen voi kuitenkin olla haitallista, joten tutkijan tulee harkita hyvin tarkkaan, miten tulokset annetaan. Tulosten tulee edistää muutosta, ei aiheuttaa pahaa mieltä tai loukata ihmisiä. (Kopakkala 2011, 123.)

Sosiometrinen kyselyjen yleisyys on herättänyt kysymyksen, voiko kysymysten esittämisestä olla haittaa. Erityisesti huolta herättää kysymykset, joissa lapsia pyydetään nimeämään ei niin suosittuja kavereita. Joissakin maissa tällaiset kyselyt ovat kiellettyjä. Kyselyjen vaikutuksia on tutkittu ja näyttää siltä, että sosiometriset valinnat eivät lisää kielteisiä vaikutuksia lasten

välille. Kyselyt eivät myöskään aiheuta vetäytymistä, yksinäisyyttä tai muita hankaluuksia. Yleisesti lapset kokevat sosiometriset kyselyt myönteisiksi. (Salmivalli 2008, 31 - 32.) Tässä tutkimuksessa sosiogrammeissa ja avoimissa kysymyksissäkin kysyttiin hyviä kavereita, hyvän kaverin, hyvän pelikaverin ja hyvän valmentajan ominaisuuksia. Missään vaiheessa tutkimusta lapsilta ei kysytty huonoista kavereista tai negatiivisia ominaisuuksia kavereista.

5.2 Kysely

Kysely on yksi tutkimuksen muoto. Kyselyn ja haastattelun ero on siinä, että kyselyssä vastaaja vastaa kirjallisesti (Tuomi & Sarajärvi 2002, 75). Lomakkeen laadinnalla ja kysymysten tarkalla suunnittelulla on suuri merkitys tutkimuksen onnistumiseen. Kysely voidaan tehdä kolmella tavalla, avoimilla kysymyksillä, monivalintakysymyksillä tai asteikkoihin perustuvilla kysymyksillä. (Hirsjärvi ym. 2003, 180 - 188.) Tässä tutkimuksessa käytetään avoimia kysymyksiä pelaajille, koska se antaa vastaajalle mahdollisuuden sanoa, mitä hän todella ajattelee. Valmiit vaihtoehdot eivät kahlitse vastaamista. Avoimien kysymysten tarkoituksena on saada vastauksia kavereus ja ystävyys-suhteisiin. Tässä tutkimuksessa pelaajien avoimien kysymysten vastauksia hyödyntämällä on tarkoitus selvittää löytyykö yhtäläisyyksiä ja perusteluja sosiogrammien tuloksiin.

Informoidussa kyselyssä tutkija jakaa lomakkeet henkilökohtaisesti. Lomakkeita jakaessaan tutkija kertoo tutkimuksen tarkoituksesta, selostaa kyselyä ja vastaa kysymyksiin. (Hirsjärvi ym. 2003, 183 - 184.) Jotta tutkimuksessa vastausprosentti saadaan mahdollisimman korkeaksi ja todellisuutta vastaavaksi, toteutetaan tässä tutkimuksessa kyselyssä mallia, jossa tutkija jakaa lomakkeet, selostaa tutkimuksen ja vastaa kysymyksiin. Lapset täyttävät lomakkeet paikan päällä ja ne kerätään samalla kerralla pois.

5.3 Haastattelu

Tässä tutkimuksessa tulen käyttämään haastattelua tutkimusmenetelmänä valmentajien näkemyksiä kartoitettaessa. Haastattelu on kvalitatiivisen tutkimuksen yksi menetelmistä. Sen etuna on, että siinä voidaan säädellä aineiston keruuta tilanteeseen sopivalla tavalla. (Hirsjärvi ym. 2003, 192.) Kun kyseessä on vähän kartoitettu alue, on minun vaikea tietää vastusten suuntia etukäteen. Haastattelun avulla voin selvittää asioita, pyytää perusteluja ja tehdä lisäkysymyksiä.

Teemahaastattelussa aihepiirit ovat tiedossa, mutta tarkat kysymykset puuttuvat. Aineisto voidaan saattaa tilastolliseen muotoon tai tuloksia voidaan analysoida ja tulkita monin tavoin. Teemahaastattelun voi toteuttaa yksilöhaastatteluna, parihaastatteluna tai ryhmähaastatteluna. Ryhmähaastattelussa saadaan tietoa useammalta henkilöltä yhtä aikaa. Ryhmän kontrol-

lilla on sekä positiivisia että negatiivisia vaikutuksia, jotka tulee huomioida tutkimusta tehdessä. (Hirsjärvi ym. 2003, 195, 197 - 198.) Valmentajat haastatellaan ryhmähaastattelun avulla. Näin heillä on mahdollisuus yhteisten ajatusten jakamiselle. Ryhmä voi auttaa, kun osa kysymyksistä pohjautuu muistiin ja mielikuviin. Näin vältetään myös väärinkäsityksiä. Vaikka ryhmässä olisi joku dominoivampi henkilö, en usko sen vaikuttavan tutkimustuloksiin. Tätä perustelen sillä, että tässä tutkimuksessa en tutki valmentajia vaan pelaajia ja heidän keskinäisiä suhteitaan.

Pietilän (2011, 213 - 215) mukaan ryhmähaastattelussa osallistujat muodostavat ryhmänä käsityksiä keskustelun aiheista. Tutkija ei niinkään ole haastattelija vaan hän toimii keskustelun rakentajana, ohjailijana ja rohkaisijana. Ryhmähaastattelussa osallistujat joutuvat muodostamaan kollektiivisesti jaettua ymmärrystä yksilöllisistä kokemuksista, käsityksistä ja uskomuksista. Tämä vaatii erilaisten mielipiteiden ja ajatusten vertailua ja eroavaisuuksista käytävää neuvottelua. Perustellessaan näkemyksiä puhujan on otettava toisten mielipiteet huomioon.

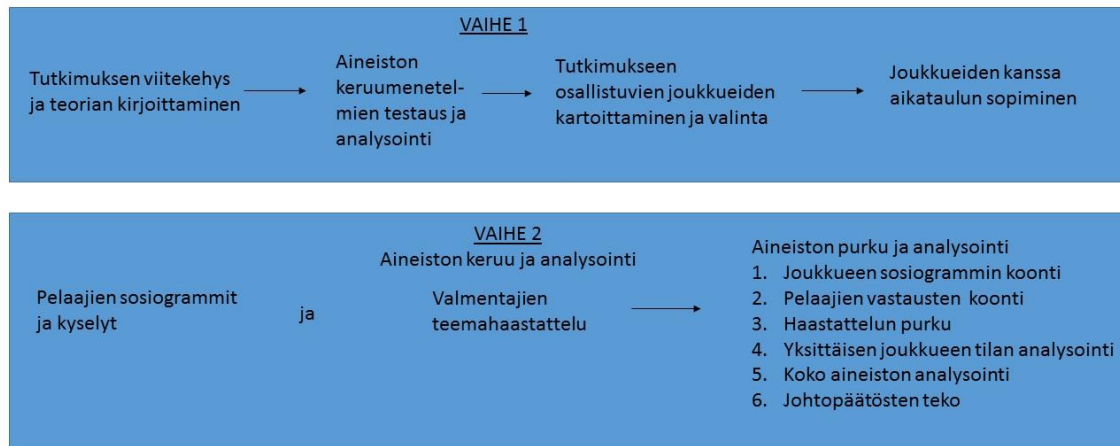
5.4 Aineiston analyysi

Sosiaalisten verkostojen kuvaamiseksi tarvitaan empiirinen aineisto, joka tässä tutkimuksessa kerättiin kokonaistutkimuksena (Ropo 2001, 89). Tässä tutkimuksessa ryhmät olivat sen verran pienet, että tutkimukseen toivottiin mukaan koko joukkue. Tutkimusaineistoa kerättäessä aina joku puuttui joukkueesta eli minkään joukkueen kohdalla 100 % osallistuminen ei onnistunut. Aineiston keruun ensimmäinen vaihe oli pelaajien sosiogrammien teko sekä avoimiin kyselylomakkeisiin vastaaminen. Avoimen kyselyn tarkoituksena oli saada lisätietoja pelaajien koulukavereista, vapaa-ajanvietosta sekä ajatuksista ystävytydestä ja valmentajasta. Nämä olivat tärkeitä tietoja, kun analysoin sosiogrammeista esiin nousseita kavereussuhteita. Tämä aineiston keruu toteutettiin sovitusti harjoitusten yhteydessä. Samalla kerralla toteutettiin valmentajien ryhmäteemahaastattelu, jonka tarkoituksena oli saada taustatietoa joukkueesta sekä selvittää valmentajien näkemyksiä ryhmädynamiikasta omassa joukkueessa. Aineiston avulla pyrin saamaan tietoa, joka auttaa analysoimaan ryhmän sosiaalisia rakenteita sekä ymmärtämään valintoja (Ropo 2001, 90).

Kun joukkueen aineisto oli kerätty, litteroin valmentajien haastattelut. Tämän jälkeen kokosin sosiogrammien tulokset yhteen, samoin avointen kysymysten. Lopuksi analysoin joukkueen yhteisen sosiogrammin ja peilasin siitä esiin nousseita tuloksia pelaajien vastauksiin sekä valmentajien kokemukseen. Tärkeänä koin valmentajien haastattelussa tulleet tiedot. Peilasin valmentajien kokemia ajatuksia pelaajien sosiogrammeihin. Myös haastatteluissa tulleet arvot ja toimintaperiaatteet sekä keskustelu yhteisöllisyydestä olivat tärkeitä anteja analyysiä teh-

dessä. Kun olin analysoinut kaikki joukkueet, keräsin saamani tiedot ja analysoin ne vielä yhdessä. Keräsin yhtäläisyydet ja eroavaisuudet sekä pohdin, mitä yhdistäviä tekijöitä niillä oli.

Kuviossa 1 kuvaan opinnäytetyöprosessini kulkua.

6 Aineiston analysointi

Analysoin jokaisen joukkueen sosiogrammin Jonsdottirin (2007, 174 - 175) mukaan. Tämän jälkeen peilasin sosiogrammeista saatua tietoa valmentajien tuntemuksiin ja kokemuksiin sekä pelaajien avoimiin kysymyksiin kirjoittamiin vastauksiin. Vastauksista analysoin myös pelaajien syitä jalkapallon pelaamiseen. Auvinen ja Karjalainen (2012, 60 - 70) ovat tutkineet koheesion merkitystä drop out -ilmiöön C- ja B -ikäisten junioripelaajien keskuudessa. Heidän tutkimuksessaan nousi erityisesti esiin sosiaalisen koheesion kokeminen. Yhteisöllisyyttä tutkiessani, tarkastelen näkykö sama ilmiö 10-11 -vuotiaan lapsen harrastuksessa.

Yhteenkuuluvuus voi olla tehtäväkoheesiota, jolloin suorittaminen ja ryhmän tavoite on joukkoa yhdistävä ja ylläpitävä voima. Kun yhteenkuuluvuus on sosiaalista, kaveruus, ystävyys ja henkilökiemiat nousevat enemmän merkittävään rooliin. Koheesio muodostuu sitä voimakkaammaksi, mitä enemmän ryhmä kykenee tyydyttämään ystävyden, kiinnostavan toiminnan ja arvostuksen tarpeita. (Kaski 2006, 169; Kataja yms. 2011, 20.)

Hyvässä joukkueessa turvallinen ympäristö luo turvallisuuden tunnetta, mahdollistaa positiivisia vuorovaikutustilanteita ja positiivista palautetta. Nämä kaikki ovat tärkeitä elementtejä yhteisöllisyyden syntymiseen. (Koivula 2013, 20) Valmentajien roolia yhteisöllisyyden rakentajana ei voi väheksyä. Se, miten pelaajat kokevat valmentajan, millainen on hyvä valmentaja, kootaan analysoinnin loppuun.

6.1 Ikäkausiperiaatteella toimiva tyttöjoukkue

Ikäluokkajoukkueessa lähtökohta on se, että kaikki kyseisenä vuonna syntyneet pelaajat kuuluvat samaan joukkueeseen. Joukkueen sisällä pelaajia voidaan jakaa tasoryhmiin treeneissä ja peleissä. Toimintaideologia ja tavoite ovat, että toimintaa järjestetään harraste-, haaste- ja kilpatasolle. Tärkeää on, että lapsi ja nuori saa harjoitella lähellä kotia, omien ystävien parissa. Ikäluokkajoukkueessa mukaan otetaan kaikki toimintaan haluavat pelaajat taitotasosta riippumatta. Pelaajat liikkuvat ikäluokan sisällä peli- ja harjoitteluryhmästä toiseen sen hetkisen taitotason, motivaation ja tarpeen mukaan. Tyttöissä ikäluokassa pelaajia on 20 - 40.

6.1.1 Taustatiedot joukkueesta

Joukkueessa oli tutkimushetkellä 36 pelaajaa, joista tutkimukseen osallistui 18 eli 50 %. Joukkue on ollut kasassa kolmisen vuotta. Uusin pelaaja oli tullut mukaan joukkueeseen pari viikkoa ennen aineiston keruuta. Syksyn ja vuodenvaihteen aikana uusia pelaajia oli tullut 5-6 kpl. Joukkueen ensimmäiset pelaajat tulivat mukaan jalkapallokoulusta. Heitä oli 5-7. Kun joukkue oli perustettu, tuli uusia pelaajia mukaan ja heistä oli vielä melko iso joukko mukana. Pelivuotia pelaajilla oli takana yhdestä kuukaudesta viiteen vuoteen. Tutkimukseen osallistuvista kaikkien äidinkieli oli suomi ja yksi puhui kotona myös italiaa.

Joukkueella oli viikoittain kolme treenitapahtumaa ja lisäksi olivat pelit ja turnaukset. Osa pelaajista kävi kerran viikossa tyttöfutistreeneissä. Lisäksi oli taitokoulu, jossa kävi osa tyttöistä. Maalivahdeille oli omat harjoitukset kaksi kertaa viikossa. Joukkue pelasi pelejä kolmella tasoryhmällä, kilpa-, haaste- ja harrastetasolla.

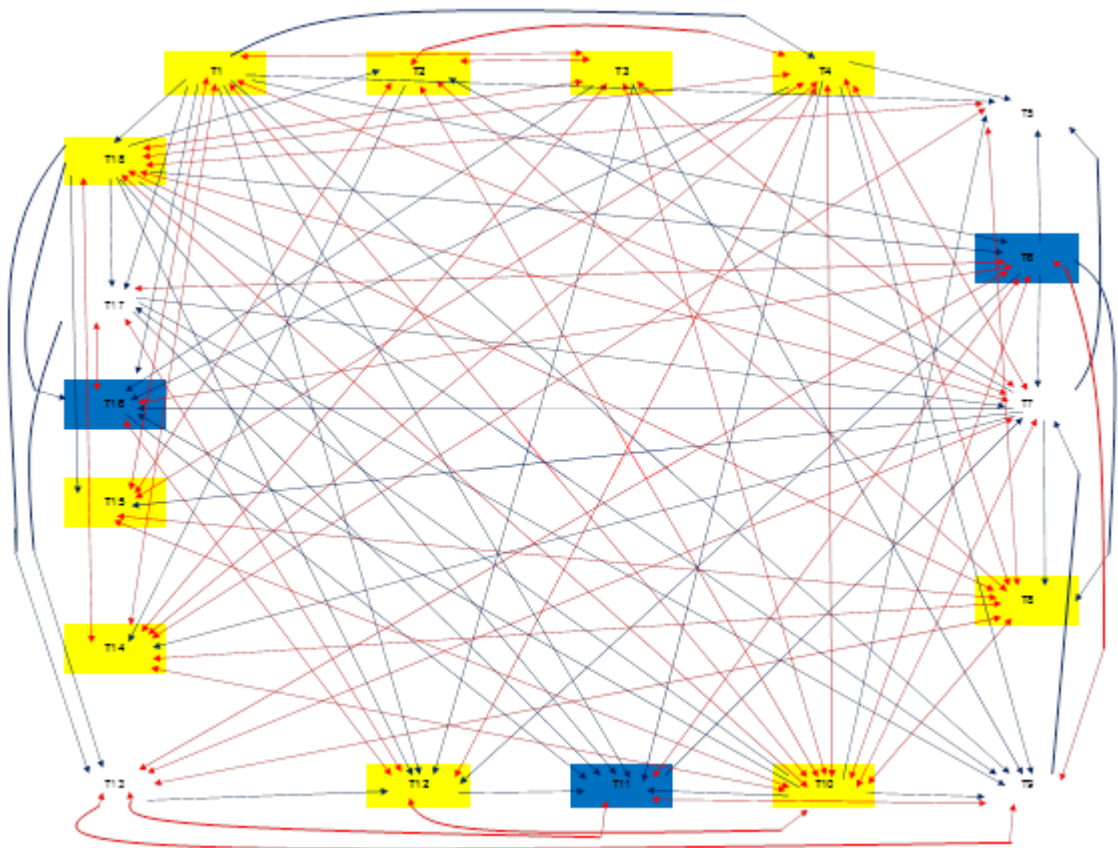
Joukkueen tavoitteena oli viedä pelaajia eteenpäin jalkapalloilijoina sekä yksilönä että joukkueena. Pitkän aikavälin tavoitteena oli saada pidettyä tytöt mukana toiminnassa, jotta myös isolle kentälle siirryttäessä olisi ainakin kaksi peliryhmää. Taitavat, motivoituneet tytöt motivoivat myös valmentajia kehittymään ja viemään itseään eteenpäin.

Joukkueen arvot muodostuvat tasavertaisuuden periaatteelle. Kaikille tarjotaan yhtä paljon mahdollisuuksia osallistua treeneihin ja otteluihin omalla tasollaan. Pelaajia ei laiteta liian vaikeisiin paikkoihin, mutta motivaatiota ei myöskään tapeta liian helpoilla peleillä. Myös rentous ja avoimuus ovat tärkeitä arvoja joukkueen toiminnassa. Ilon pitää näkyä. Joukkueen toimihenkilöt kokevat joukkueen vahvuudeksi mukavan ja välittömän ilmapiirin, sen että joukkueessa kaikilla on hauskaa. Valmentajat kokevat, että joukkue on hyvähenkinen. Joukkueenjohtaja koki valmentajien ja pelaajien suhteen olleen arvostava ja kunnioittava ja kuuntelu oli molemminpuolista.

6.1.2 Analysointi

Jonsdottirin (2007) jaottelun mukaan ystävyys- ja kaverisuhteiden ensimmäinen taso on sosiaalinen kuuluminen, jossa lapsi joko sisällytetään ryhmään tai suljetaan pois sen mukaan, nimeäkö kukaan häntä kaverikseen. Solidaarisuudessa, joka on toinen osa-alue, kaveri nimeää. Kolmas osa-alue on ystävyysuhteet, jossa nimeäminen on molemminpuolista. Näiden osa-alueiden mukaan kaikki pelaajat saivat ystävyysuhteita.

Kuviossa 2 on tyttöjen ikäkausijoukkueen sosiogrammi. Pelaajien värit kertovat koulukaveruudesta. Pelaajat, kenellä ei ole väriä, tulevat kaikki eri kouluista.

Pelaajat tulevat seitsemästä eri koulusta. Yhdestä koulusta on kymmenen pelaajaa, toisesta kolme ja viidestä koulusta yksi pelaaja. Joukkueessa on sekä 2004 että 2005 syntyneitä, mutta syntymävuosi ei noussut merkittäväksi tekijäksi missään vaiheessa analyysiä tehtäessä. Koulukaveruus näkyi sosiogrammissa jossain määrin. Pelaajilla oli ystävyysuhteita niin omien koulukavereiden kanssa kuin myös muista kouluista tulleiden pelikavereiden kesken. Vain kolmen pelaajan parhaat pelikaverit tulevat koulukavereiden joukosta.

Yhden uuden pelaajan koulukaverit nousivat sosiogrammissa esiin. Hänen ystävyysuhteensa muodostuivat koulukavereiden kesken. Hän ei vielä ollut luonut suhteita muiden pelaajien

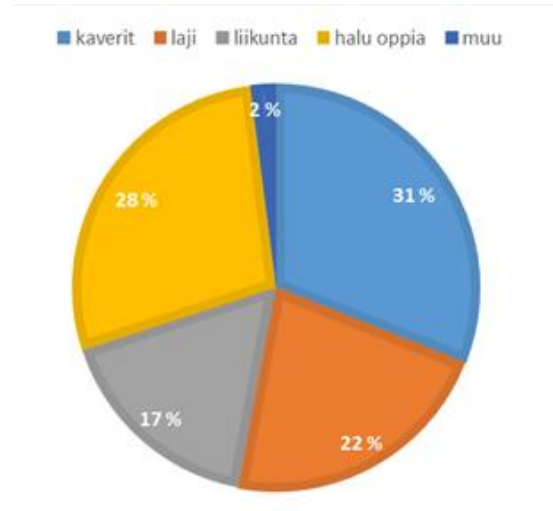
kanssa. Toinen uusi pelaaja oli vaihtanut joukkueeseen toisesta seurasta. Hänellä ei ollut koulukavereita joukkueessa, joten hänelle ystävyysuhteiden muodostuminen oli lähtenyt tasa-vertaisesti kaikkein kanssa. Hän on saanut joukkueesta jo viisi uutta ystävyysuuhdetta sekä kaksi muuta oli nimennyt hänet kaverikseen ja hän puolestaan oli nimennyt yhden.

Joukkueen valmentajat nostivat kolme pelaajaa esiin, kun pohdittiin joukkueen ”kaikkien kavereita tai johtohahmoja”. Näistä kolmesta pelaajasta yksikään ei noussut selkeästi esiin pelaajien sosiogrammeissa. Jos kaikki sosiogrammin suhteet katsotaan, niin yksi pelaajista nousi ”kolmen kärkeen”, mutta jos tutkitaan ystävyysuhteiden valossa, ei hän noussut esiin muusta joukosta. Toinen pelaajista nousi sosiogrammissa esiin siitä näkökulmasta, että monien pelikavereiden toimesta hänet oli nimetty kaveriksi, mutta hän itse oli nimennyt joukkueesta vain kolme kaveria. Eli molemminpuolisia ystävyysuhteita oli hänen kohdallaan kolme. Kolmas valmentajien nimeämistä pelaajista sai sosiogrammin tulkinnoissa kuusi ystävyysuuhdetta, hänet nimettiin ystäväksi kahden pelaajan toimesta ja hän nimesi itse neljä. Sosiogrammia tulkitessa eniten ystävyysuhteita olleella pelaajalla iso osa ystävyysuhteista muodostui koulukavereiden kesken.

Valmentajien nostamalla pelaajalla ei ole joukkueessa koulukavereita. Hänen ystävyysuhteensa joukkueessa ovat siis puhtaasti rakentuneet jalkapallon kautta. Voisin ajatella, että tämä näkyy positiivisesti kentällä valmentajien silmiin. Kaikkia valmentajien nimeämiä pelaajia yhdistää se, että he ovat pelanneet joukkueessa pitkään ja heidän itseluottamuksensa on toisella tasolla moniin muihin verrattuna. Tähän isona syynä valmentajat näkevät tyttöjen pelitaidot.

Valmentajat nimesivät muutamia pelaajia, jotka heidän mielestään ovat luonteeltaan ujompia ja vetäytyväisempiä. Pelaaja, jonka valmentajat ensimmäisenä nimesivät, on sosiogrammin mukaan saanut neljänneksi eniten ystävyysuhteita. Hänet nimettiin ystäväksi kerran ja hän nimesi kavereikseen yhdeksän. Toinen valmentajien nimeämä pelaaja sai yhtä monta ystävyysuuhdetta eli seitsemän. Hänet oli nimetty kahden pelikaverin toimesta. Hän ei ollut itse nimennyt muita.

Kuvio 3 kertoo syitä jalkapallon pelaamiseen prosenteissa. Prosentit on laskettu tyttöjen avoimien kysymysten vastauksia hyödyntäen.

Kyselyn vastauksissa ilmeni, että 31 % tytöistä nosti esiin kaverit kun kysyttiin syitä jalkapallon pelaamiseen tai siihen miksi jalkapallo on kivaa (kuvio 3). Kavereiden lisäksi jalkapallon monipuolisuus oli syy pelaamiseen. Selkeä iso kokonaisuus (28 %) oli halu oppia. 17 % Kyselyyn vastanneista tytöistä koki tärkeäksi syyksi oman hyvinvoinnin, halun liikkua, juosta ja urheilla. Vain yksi tyttö toi esiin kilpailun muita joukkueita vastaan. Tytöt kertoivat pelaavansa jalkapalloa, koska

”siinä syntyy yhteishenkeä ja se vaan on niin kivaa!”

”saa uusia ystäviä ja saa pelata muita joukkueita vastaan.”

Yhteisöllisyys näkyi tyttöjen vastauksissa, kun he pohtivat hyvän kaverin ominaisuuksia. Jokaisella on tarve kuulua ryhmään ja tulla hyväksytyksi. Tyttöjen vastauksissa korostuivat turvallisuus, auttavaisuus, ystävällisyys ja rehellisyys. Tyttöjen mielestä hyvä kaveri on sellainen, joka ottaa leikkeihin mukaan, ei jätä ulkopuolelle ja ei kiusaa. Kun tulee hyväksytyksi, lisää se myös turvallisuuden tunnetta. Tasavertaisuus ja rehellisyys näkyivät useammassa vastauksessa. Tyttöjen mielestä hyvä kaveri on

”Sellainen joka ei kiusaa eikä jätä muita leikeissä ulkopuolelle ja tukee muita kun heitä on kiusattu.”

”sellainen joka ei valehtele, kuuntelee, auttaa, opettaa, ei varasta, lainaa jotain.”

Monimuotoisuudessaan jalkapallo tarjoaa monia mahdollisuuksia harjoituksineen, peleineen sekä yhteisien pelimatkojen ja leirien muodossa rakentaa hyviä ystävyys-suhteita ja yhteisöllisyyttä. Tytöt arvostavat pelikaverissa reiluutta. Reiluuden myös joukkueen toimijat nostivat esille kun pohdittiin ominaisuuksia, mitä he uskovat tyttöjen pelikavereissa arvostavan. Rei-

luus tytöille merkitsee pelikaverin kannustusta, kunnioitusta, treenirauhaa sekä uskallusta olla oma itsenä.

”Hyvä pelikaveri on sellainen, joka tukee, kannustaa ja avustaa eikä pilkkaa tai naura jos ei aina onnistu.”

”Rehellinen, luotettava, kohtelias, mukava ja uskaltaa olla oma itsensä”

Joukkueen yhteenkuuluvuus ja kiinteys voivat olla sosiaalista tai myös tehtäväkoheesiota. Tyttöjen pohtiessa syitä jalkapallon harrastamiseen, löytyi useammasta vastauksesta sosiaalisista ja tehtäväsuuntautuneita perusteluita. Eräs tyttö pelaa jalkapalloa, koska

”siellä tapaa ystäviä ja jos oppii hyvin voi päästä maajoukkueeseen ja tulla kuuluisaksi”

Valmentajalla on suuri merkitys joukkueen ilmapiirin, kehittymisen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin näkökulmasta. Tytöt kokevat, että hyvän valmentajan kanssa uskaltaa yrittää ja hän auttaa tarvittaessa. Valmentaja on se, joka luo rajat ja siten mahdollistaa turvallisen ja laadukkaan harjoittelun.

”Hauska, osaa valmentaa eikä rähjää jos ei osaa jotain.”

”Hyvä valmentaja on aika tiukka ja kannustava.”

Yhteenvetona joukkueesta jäi tunne, että joukkue on ”hyvissä käsissä”. Valmentajan kommentti omasta kasvamisesta valmentajana kertoo hyvin siitä, että valmentajat ovat tekemässä työtä tyttöjen kanssa ja heitä varten.

”Mut kun on ollu niitäkin joukkueita että pelaajat on vaan hävinny osittain meidän aktiivisen toiminnankin johdosta, että ei vaan oo ollu kokemusta valmentamisesta ja ymmärrystä pitää kaikkia ringissä. Niin mun mielestä se on ehdoton pitkän aikavälin tavoite. Tytöt pysyy lajin parissa ja tässä seurassa.”

Sosiogrammia ja tyttöjen vastauksia tutkiessani, pystyin ilokseni huomaamaan, että jokaisella tytöllä oli joukkueessa ystäviä ja heillä oli oma paikkansa ryhmässä. Joukkueessa mahdollistetaan jokaisen pelaajan onnistuminen omalla tasollaan. Näin vahvistetaan heidän osaamistaan ja minäkuvaa. Jokainen pelaaja on hyväksytty ryhmässä. Valmentajat tiedostavat haasteen huomioida jokainen lapsi isossa ryhmässä. Iso askel siinä, että jokainen tulee huomioiduksi, on tiedostaminen. Vanhemmat ovat tyttöjen harrastuksessa tukena järjestämällä muun muassa kimppekyytejä sekä keräämällä joukkueelle rahaa talkoilla. Tämä on iso voimavara tytöille ja joukkueelle.

6.2 Ikäkausiperiaatteella toimiva tyttöjoukkue

6.2.1 Taustatiedot joukkueesta

Joukkueessa oli tutkimushetkellä 25 pelaajaa, joista tutkimukseen osallistui 22 eli 88 %. Joukkue oli ollut kasassa kolme vuotta, neljäs vuosi oli meneillään. Viimeisimpänä joukkueeseen oli liittynyt kaksi tyttöä syksyn aikana. Sitä edellinen mukaan tullut oli liittynyt joukkueeseen keväällä 2014. Joukkue oli perutettu ensimmäisen luokan syksyllä. Silloin aloittaneista tytöistä tässä joukkueessa oli mukana neljä. Ydinryhmä tästä joukkueesta oli ollut kasassa vuodesta 2011. Pelivuotia pelaajilla oli takanaan kolmesta kuukaudesta neljään vuoteen. Tutkimukseen osallistuvista 19 äidinkieli oli suomi, kahden kotikielet olivat suomi ja ruotsi ja yksi puhui äidinkielenään venäjää.

Joukkueella oli tutkimuksentekohetkellä kolme treenitapahtumaa viikossa ja osalla tytöistä tapahtumia oli neljä. Neljäs tapahtuma oli seuran taitokoulu, jossa osa tytöistä kävi. Tulevalta kaudella joukkue pelaa pelejä kolmella tasoryhmällä, kilpa-, haaste- ja harrastetasolla.

Joukkueen tavoitteena on opettaa tytöille liikunnallinen ja terveellinen elämäntapa. Joukkueessa kannustetaan kulkemaan pyörällä treeneihin ja treeneissä opetetaan liikunnan yleistaitoja futiksen ohella. Liikunnallisen elämäntavan opettamisen taustalla on joukkueen toimijoiden tietoisuus siitä, että osa pelaajista siirtyy toiseen lajiin tai lopettaa futiksen muutaman vuoden päästä. Tähän mennessä joukkueessa on painotettu yhdessä oloa. Treeneissä pelataan eri pelejä, jotta opitaan heittämään ja ottamaan kiinni. Myös keuhonhallintaa tukevat harjoitteet koetaan tärkeäksi. Hyvä motoristen perustaitojen hallinta tukee lajitaitojen oppimista. Yksi valmentajista kertoi haastattelussa seuraavaa:

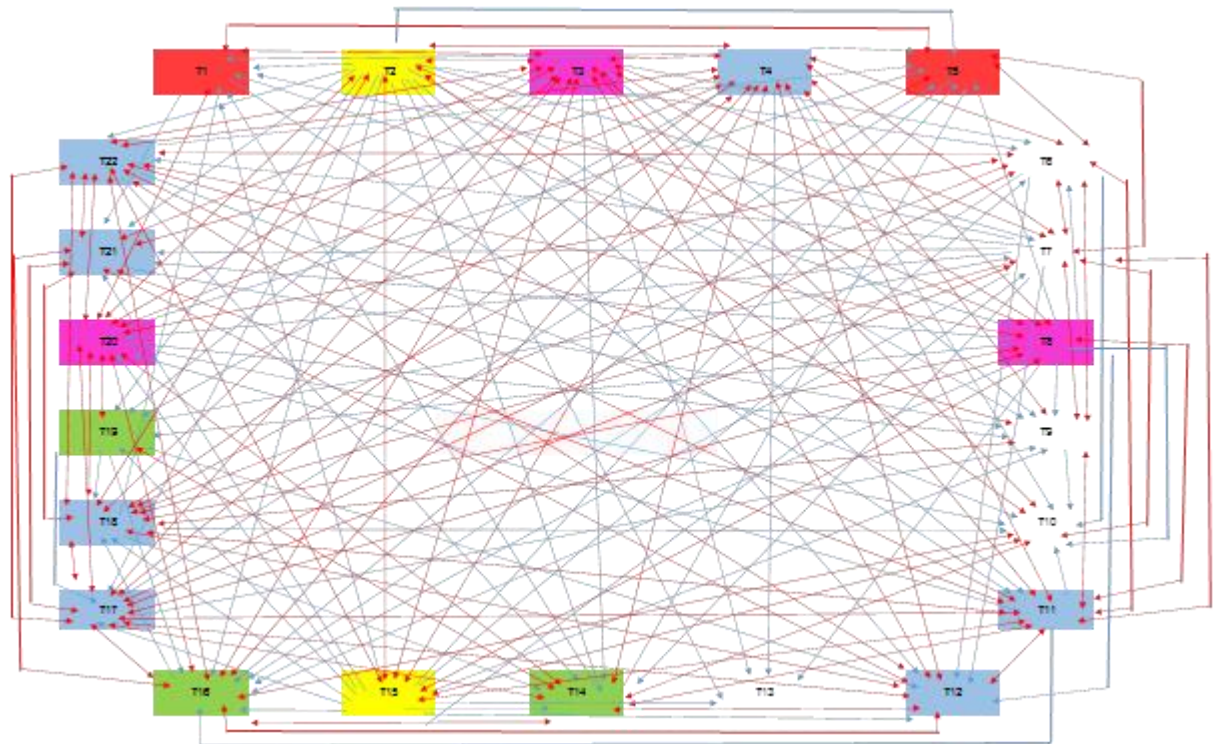
”Tähän mennessä ko on menty näin sillä tavalla yhdessä oloa et ei oo ollu mitään niin futis, futis, futis pelkästään vaikka se on päälaji mitä tehdään.”

Joukkueen lähtökohtainen arvo tulee siitä, että opetetaan liikunnallisuutta, ei kilpaurheilua. Jokaiselle pyritään tarjoamaan tasonsa mukaista pelaamista. Lahjakkaammille tytöille tarjotaan taitokoulua ja pyritään löytämään toimintaa, joka motivoi myös heitä. Joukkueen toimihenkilöt kokevat joukkueen vahvuudeksi yhtenäisyyden. Kun joukkueeseen tulee uusi tyttö, hänet otetaan heti hyvin joukkueeseen mukaan. Tytöt kannustavat toisiaan ja vaikka tasoeroja joukkueessa on, ei ketään haukuta tai ”sorsita”. Valmentajat kokevat, että joukkueen henki on hyvä.

6.2.2 Analysointi

Analyysin perusteella yksi pelaaja jäi ilman ystävyysuhteita. Muilla ystävyysuhteita oli kolmesta kuuteentoista, joten hajonta oli suurta (liite 4, tyttöjen ikäkausijoukkue 2). Pelaajat tulevat kymmenestä eri koulusta. Yhdestä koulusta on seitsemän pelaajaa, kahdesta koulusta on kolme pelaajaa, kahdesta koulusta kaksi ja loput tulevat jokainen eri koulusta. Joukkueessa on 2003, 2004 ja 2005 syntyneitä pelaajia, mutta tässäkin joukkueessa syntymävuosi ei noussut merkittäväksi tekijäksi missään vaiheessa analyysiä tehdessä. Koulukaveruudella oli merkittävä rooli, kun tytöt nimesivät parhaimpia jalkapallokavereitansa. Yhdeksän tytön parhaimmat pelikaverit olivat kaikki koulukavereita. Niiden pelaajien kohdalla kenellä ei ollut koulukavereita joukkueessa, parhaimmat pelikaverit tulivat useammasta eri koulusta. Kahdella tytöllä parhaimpina pelikavereina ei ollut yhtään koulukaveria vaikka joukkueessa oli myös koulukavereita. Kuuden tytön kohdalla parhaimpina pelikavereina oli yksi koulukaveri sekä muita pelikavereita muista kouluista.

Kuvio 4 kuvaa koko joukkueen sosiogrammia. Pelaajien värit kertovat koulukaveruudesta. Pelaajat, kenellä ei ole väriä, tulevat kaikki eri kouluista.

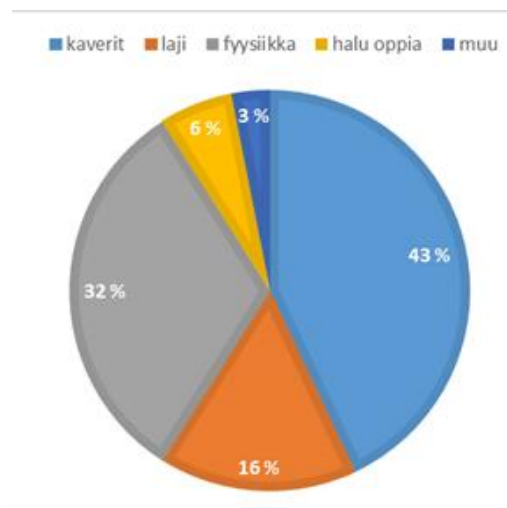
Uusimpien pelaajien kohdalla sosiogrammit olivat hyvin positiivisia. Yksi heistä oli ehtinyt jo muodostaa ystävyysuhteen viidentoista pelikaverin kanssa, toinen kahdeksan ja kolmaskin kolmen pelikaverin kanssa. Huoli heräsi yhden pelaajan kohdalla. Hän oli ollut joukkueessa pitkään, mutta siitä huolimatta hän ei ollut saanut muodostettua ystävyysuhteita kenenkään

kaverin kanssa. Kavereista hänet oli nimennyt viisi pelaajaa, mutta hän itse ei ollut nimennyt ketään (liite 4, tyttöjen ikäkausijoukkue 2). Myöskään avoimissa kysymyksissä tyttö ei ollut nimennyt ketään parhaimmaksi pelikaverikseen. Yksikään hänen koulukavereistaan ei pelannut joukkueessa. Tytön äidinkieli oli ruotsi, joten jäin tutkijana pohtimaan kielen merkitystä ystävyys-suhteisiin, mutta myös siihen, olivatko kysymykset liian vaikeita ymmärtää. Toisaalta hän oli vastannut muihin kysymyksiin ihan loogisesti, joten siihen pohjautuen minulle tuli tunne, että hän ymmärsi kysymykset.

Yhdellä pelaajalla oli kaksi ystävyysuuhdetta, jotka olivat muodostuneet koulukavereiden kanssa. Muista kouluista tulleiden tyttöjen kanssa hän ei ollut saanut rakennettua ystävyys-suhteita vuoden aikana, jonka hän oli ollut joukkueessa mukana. Kolme pelaajaa oli saanut kahdeksan nimeämistä. Heitä kaikkia yhdisti se, että he olivat vuotta tai kahta toisia nuorempia. He olivat olleet joukkueessa kahdesta neljään vuotta, joten heillä oli löytynyt oma paikkansa joukkueessa. Jalkapallo oli heidän mielestä kivaa, juuri kavereiden ansiosta.

Valmentajat nostivat joukkueesta esiin yhden pelaajan, joka heidän mielestään oli sellainen jonka kanssa "kaikki tekee". Tyttö oli melko hiljainen, mutta hän syötteli, puhui ja hauskuutti toisten kanssa. Tämä tyttö sai kahdeksan ystävyysuuhdetta. Lisäksi kuusi pelaajaa nimesi hänet kaverikseen ja hän itse nimesi kaksi. Valmentajat eivät olleet huomanneet, että joukkueessa olisi ketään, joka haluaisi olla poikkeuksellisen paljon esillä. Vaikka joukkueen sisällä näkyi monia ryhmiä, koko joukkue tuli hyvin toimeen keskenään. Valmentajilla oli tunne, että joukkue oli hitsaantunut hyvin yhteen ja uudet oli otettu hienosti mukaan. Sosiogrammit tukivat tätä valmentajien näkemystä uusien pelaajien mukaan pääsystä. Joukkue pelaa tulevalla kaudella kolmella eri peliryhmällä, mutta kaikki harjoittelevat yhdessä. Valmentajien mukaan peliryhmäjako ei näy tyttöjen keskuudessa. Treeneissä tytöt pyritään jakamaan tasoryhmittäin, jotta harjoittelu on mielekästä ja motivoivaa, mutta vapaammassa tilanteessa tytöt ovat ihan sekaisin.

Kuvio 5 kertoo prosentteissa syyt jalkapallon pelaamiseen. Prosentit on laskettu tyttöjen avoimien kysymysten vastauksista.

Tämän joukkueen yhteenkuuluvuus muodostuu sosiaalisuudelle (kuvio 5). Tytöt pelaavat jalkapalloa, koska siellä on kaverit ja siellä on kivaa. Myös oma hyvinvointi nousi selkeästi esiin. Kunnon kohoaminen, liikunta ja urheilullisuus löytyivät useista vastauksista. Ystävät, mielekkyys ja hyvinvoinnin eri muodot yhdessä vahvistavat ryhmän koheesiota. Mitä enemmän ryhmä kykenee tyydyttämään ystävyden, kiinnostavan toiminnan ja arvostuksen tarpeita sitä voimakkaammaksi ryhmä muodostuu. (Kaski 2006, 169; Kataja yms. 2011, 20.) Yhden tytön vastaus kokoaa hyvin yhteen lähes kaikkien tyttöjen ajatukset:

”Koska se on superhauskaa, liikunnallista ja siellä saa uusia kavereita.”

Hyvän ystävän ominaisuuksia pohtiessaan 45 % tytöistä kertoi tärkeäksi rehellisyyden. Joukkueen vastauksissa näkyi selkeästi tunne tulla hyväksytyksi omana itsenä. Reiluus ja ystävällisyys sekä se, että ei kiusaa, ovat tärkeitä hyvän ystävän ominaisuuksia.

”Hyvä kaveri on rehellinen kiltti ja hauska. Hyvän kaverin täytyy myös osata pitää salaisuuksia.”

”Mielestäni hyvä kaveri on sellainen joka hyväksyy minut sellaisena kun olen.”

Tytöt arvostavat pelikaveria, joka tsemppaa ja kannustaa. Tyttöjen mielestä hyvä pelikaveri hyväksyy minut juuri sellainen kuin olen. Hyvän kaverin ominaisuuksista reiluus ja rehellisyys ovat arvostettavia piirteitä myös pelikaverin keskuudessa. Joukkuepelin yksi tärkeä voima on yhteispeli ja myös sitä arvostetaan hyvässä pelikaverissa. Hyvä pelikaveri auttaa, syöttelee ja hyväksyy kanssapelaajien tekemät päätökset. Tyttöjen mielestä hyvä pelikaveri on:

”Se joka ei huuda, huom HUUDA ja hyväksyy minun vetoni ja päätökseni. Ja kannustaa.”

”Sellainen joka on kanssani harjoituksissa ja hyväksyy minut sellaisena kuin olen.”

Valmentajat ovat tärkeä osa joukkuetta. Heidän esimerkki ja tavat toimia, ovat suuressa roolissa joukkueen ilmapiirin luomisessa ja joukkueen yhteisöllisyyden rakentamisessa. Positiivisessa ilmapiirissä oppiminen on tehokasta ja mielekästä. Tytöt nostivat valmentajan ominaisuuksista esiin reilun. Reiluus näkyi tyttöjen keskinäisessä kanssakäymisessä sekä valmentajan toimintaan liittyvissä vastauksissa. Tytöt kokevat tärkeäksi sen, että valmentajat mahdollistavat omalla toiminnalla oppimisen. Se, että valmentaja vaatii sopivasti, auttaa, neuvoo ja kannustaa, koetaan tärkeäksi ja sitä arvostetaan valmentajassa. Huutamista tytöt eivät arvosta, kun taas positiivisen palautteen saaminen koetaan tärkeäksi. Aito kuulluksi tuleminen

ja mielipiteiden arvostaminen on pelaajien mielestä tärkeää. Tyttöjen mielestä hyvä valmentaja on:

”Sellainen joka opettaa kunnolla ja kannustaa kaikkeen uuteen.”

”Hyvä valmentaja on sellainen joka kuuntelee ja auttaa (kannustaa).”

”Sellainen joka uskoo joukkueeseen.”

Tässä joukkueessa on tiedostettu positiivisuuden kautta oppiminen, sen merkitys ilmapiiriin ja sitä kautta yhteisöllisyyden rakentumiseen. Valmentajat pohtivat omassa haastattelussaan omaa roolia yhteisöllisyyden rakentajana ja tukijana. Valmentajan omalla toiminnalla on suuri voima. Monelle lapselle valmentaja on tärkeä aikuinen ja hänen tekemisiään ja sanomisiaan arvostetaan. Haastattelussa valmentajat kertoivat seuraavaa:

”Mä ainakin itse henk kohtasesti oli se sitten valmentamista, opettamista niin ryhmätilanteessa semmonen positiivinen palautteen antaminen aina kun siihen on mahis niin anna sitä. Se jo yksistään kantaa tosi, tosi pitkälle. Ehkä myös se, että on reilu ja määrätietoinen kun ohjaa tollasta ryhmää.”

”Oma esimerkki tilanteessa ko tilanteessa, on ite innostavasti mukana. Jos versus on se, että ite juo kahvia ja tytöt pelaa. Onhan se hirvee ero ko et mä näytän et oon innokkaasti tilanteessa mukana. Läsäolo niin peleissä kuin treeneissä. Oma asenne millä itse menee treeneihin. Jos on ollut huono päivä niin se pitäisi unohtaa ja ky se unohtuuki. Tulla pilke silmäkulmassa pois treeneistä.”

Tässä joukkueessa yhteisöllisyys näkyy myös vanhempien keskuudessa. Esimerkiksi joukkueen päättäjäsissä on ensin tyttöjen oma osio, jonka jälkeen vanhemmat kokoontuvat pohtimaan tulevaa ja viettämään iltaa yhdessä. Näihin tapahtumiin on saatu niin tytöt kuin vanhemmatkin hyvin mukaan, ja se koetaan joukkueen näkökulmasta tärkeäksi. Toisaalta vaikka vanhempia on saatu osallistumaan yhteisiin palavereihin ja illanviettoihin, ei heidän aktiivisuus näy tyttöjen harrastuksessa. Valmentajat toivoisivat paljon enemmän vanhempia kentän laidalle peleihin kannustamaan ja tuomaan positiivista ilmapiiriä kentän laidalle ja sitä kautta tytöille kentälle.

”Mä sanoisin tän ehkä toisin päin, muutamissa tytöissä näkyy selkeesti se, että vanhemmat ei tuu eikä tue eikä oo kauheen aktiivisia. Just siinä futiskentän suorituksessa ja siinä muussa olemisessa. Tytöt kumminkin käy ja tää on tärkeä harrastus. Jos vois muuttaa asioita niin toivois että heijänkin vanhemmat kävis kan-

nustamassa. Ymmärtää ettei tule tänne koulun saliin, mut ku mennään ulos kentälle niin tulis tai ainaki pelejä tulis kattoo ko tyttö pelaa. Lähinnä tulis kannustaa omaa joukkuetta mis tyttö pelaa. Kentälle kyllä mahtuu. Se on kumminkin viesti että välittää.”

”Meillä on myös ryhmässä tyttöjä joiden vanhempia ei koskaan näy. Eihän ne sitä ulospäin näytä. Mä luulen et se vois saada lisää potkua pelintilanteeseen jos vanhempi ois kattomassa. Vois varmaan näyttää vielä enemmän, et kato mitä mä osaan tehdä. En mä usko et se ois mikään negatiivinen asia.”

Tutkijana tuli tunne, että joukkueessa tehdään paljon töitä joukkueen yhteisöllisyyden eteen. Joukkue on kaikille avoin ja uudetkin pelaajat otetaan hyvin vastaan. Valmentajien positiivinen suhtautuminen uusiin pelaajiin on tärkeä esimerkki tytöille. Jokainen on tervetullut mukaan.

6.3 Ikäkausiperiaatteella toimiva tyttöjoukkue

6.3.1 Taustatiedot joukkueesta

Joukkueessa oli tutkimushetkellä 27 pelaajaa, joista tutkimukseen osallistui 21 eli 78 %. Lisäksi kaksi tyttöä harjoitteli ja pelasi säännöllisesti 03-tyttöjen joukkueen mukana. Joukkue oli perustettu 2 ½ vuotta sitten. Kesän ja syksyn aikana oli tullut mukaan kahdeksan uutta tyttöä. Puolitoistavuotta sitten joukkueessa oli ollut 14 pelaajaa, joten pelaajamäärä oli tuplaantunut viimeisen puolentoistavuoden aikana. Yhdeksän tyttöä oli ollut joukkueessa alusta saakka. Pelivuotia pelaajilla oli takana puolesta vuodesta kuuteen vuoteen. Tutkimukseen osallistuvista 17 äidinkieli oli suomi, yksi puhui kotonaan suomea ja saksaa. Lisäksi äidinkielistä löytyi ruotsi, venäjä ja englanti.

Joukkueella oli viikoittain kolmet harjoitukset. Lisäksi pelaajille oli tarjolla vapaaehtoisia taitotreenejä kaksi kertaa viikossa. 14 pelaajaa osallistui talenttitreeneihin kerran viikossa. Tämän päälle tulivat pelit sekä omatoimisesti suoritettavat lihaskunto ja venyttelyharjoitukset. Tulevalla kaudella joukkue pelaa pelejä omassa ikäluokassa kilpatasolla ja vuotta vanhempien sarjassa haastetasolla. Lisäksi kaikille pelaajille oli tarjolla kaksi turnausta touko- ja kesäkuussa sekä yksi heinäkuussa.

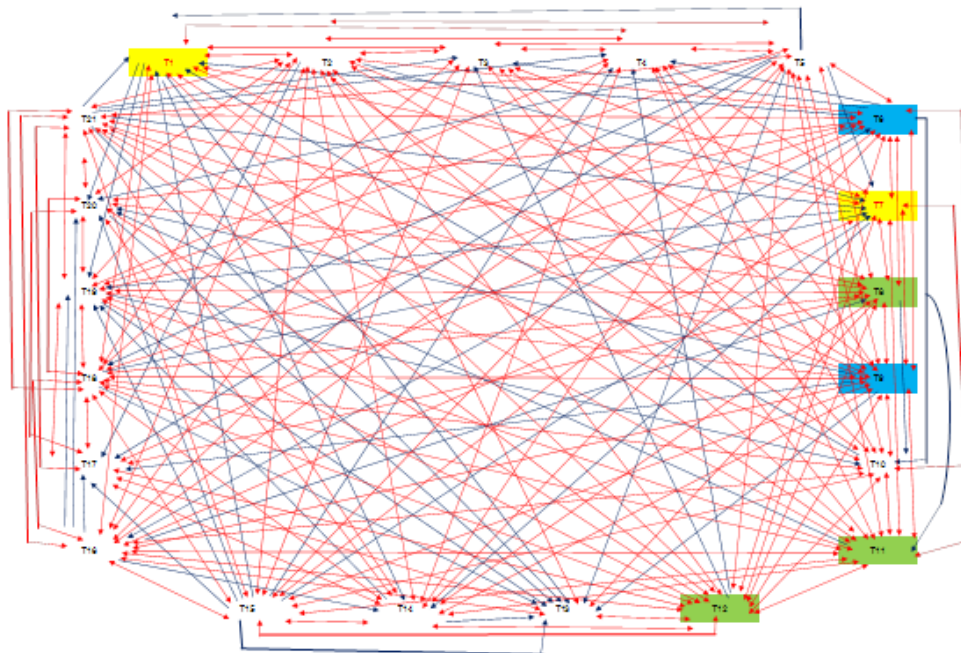
Joukkueen tavoitteena on saada tytöt löytämään yhteisen sävelen kentällä ja kentän ulkopuolella. Joukkueessa on valmentajien mielestä ihan hyvä yhteishenki, mutta vielä ajoittain tulee eripuraa pelaajien välille. Jokaisen pelaajan yksilökohtainen kehittyminen on myös tärkeää.

Joukkueen arvoissa nousee myös yksilökohtainen kehittäminen. Joukkueen toimihenkilöt kokevat joukkueen vahvuudeksi sen, ettei kukaan kannu kaunaa pitkän aikaa vaan tilanteisiin sopeudutaan nopeasti. Valmentajat ovat omasta mielestään onnistuneet säilyttämään pelaajien tasoeroista huolimatta sen, että kaikki ovat kavereita keskenään. Ei ole sellaista tilannetta, että joku ei suostuisi treenaamaan jonkun toisen kanssa. Rungas pelaajamäärä mahdollistaa tasoryhmäharjoittelun, mikä myös nostetaan joukkueen vahvuudeksi.

6.3.2 Analysointi

Analyysin perusteella kaikki pelaajat saivat ystävyysuhteita. Ystävyysuhteita tuli viidestä kahdeksaantoista (liite 4, tyttöjen ikäkausijoukkue 3). Pelaajat tulevat 17 eri koulusta. Yhdestä koulusta on kolme pelaajaa ja kahdesta koulusta kaksi pelaajaa. Kaikki muut tulevat eri kouluista. Joukkueessa on kaksi 2005 syntynyttä pelaajaa, muut ovat syntyneet 2004. Kolme tyttöä ei ole pelikavereiden kanssa missään tekemisissä vapaa-ajalla. Kuusi pelaajaa viettää vapaa-aikaa niiden tyttöjen kanssa, jotka ovat kavereita jo koulusta. 11 pelaajan kohdalla heillä oli yksi tai useampi joukkuekaveri, jonka kanssa he ovat myös joukkue toiminnan ulkopuolella. Tämä johtuu isoksi osaksi pitkistä välimatkoista. Sosiogrammien perusteella en olisi pystynyt veikkaamaan uusimpia pelaajia. Sosiogrammit olivat kaikkien pelaajien kohdalla hyvin positiiviset. Ystävyysuhteita oli jokaisella pelaajalla monia.

Kuvio 6 kuvaa koko joukkueen sosiogrammia. Pelaajien värit kertovat koulukaveruudesta. Pelaajat, kenellä ei ole väriä, tulevat kaikki eri kouluista.

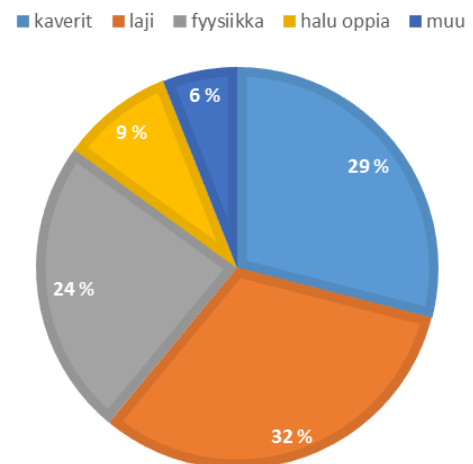

Valmentajat nostivat joukkueesta esiin johtavia pelaajia. Yksi heistä on valmentajien mielestä sellainen, joka ei erottele kavereita pelitaitojen ja peliryhmien mukaan. Hän kokee kaikki kavereikseen, vaikka ei heidän kanssa pelaakaan. Sosiogrammin mukaan tämä pelaaja sai 14 ystävyysuudetta, yhden nimeämisen ja itse hän nimesi viisi pelikaveria. Toinen pelaaja, kenet valmentajat kuvasivat erittäin ystävälliseksi ja pelillisesti taitavaksi sai yhdeksän nimeämistä viiden ystävyysuudteen lisäksi. Hän on pelillisesti kilparyhmän pelaaja, mutta hän ei pidä paikkaansa ryhmässä varmana. Siitä kertoo se, että vastikään hän kysyi valmentajilta, että kuuluuko hän siihen ryhmään. Kyseinen pelaaja ei ole johtohahmo siinä mielessä, että ottaisi tilanteita haltuun ja ohjaisi porukkaa. Valmentajien mielestä pelaaja on luonteeltaan iloinen, positiivinen eikä stressaa turhasta. Kolmas valmentajien nostama pelaaja on pelillisesti johtohahmo. Hänen käytöksensä saattaa aiheuttaa ajoittain pelikavereissa pientä pelkoa. Hän saattaa sanoa pelikavereille ajoittain pahasti. Sosiogrammissa tämän pelaajan kesken muodostui yhdeksän ystävyysuudetta sekä viisi nimeämistä. Valmentajien nimeämät hiljaisemmat pelaajat saivat yhdeksän ja kymmenen ystävyysuudetta. Valmentajien mukaan he ovat tunteneet toisensa ennen joukkueeseen tuloa. Yhdessä he ovat rempseitä ja ajoittain heidän yhdessä olonsa häiritsee muuta joukkuetta.

Joukkueessa on muutamia kiinteämpiä kaveriporukoita. Nyt kun kilparyhmä on harjoitellut enemmän yhdessä, on heistä alkanut pikku hiljaa muodostumaan oma ryhmänsä. Kieli on myös tekijä, joka vaikuttaa ryhmien muodostamisessa. Yhteisen kielen löytyminen helpottaa kaverisuhteiden muodostumista ja joukkueessa toimimista. Kaveriporukat ovat pitkälti samat pelillisissä tapahtumissa kuin muissakin yhteisissä tapahtumissa kuten leireille. Siellä on omat ryhmänsä, jotka muodostuvat paikasta ja tilanteesta riippumatta. Jokaisen päivästä sitten riippuu, millainen kokonaisuus siitä muodostuu. Vanhemmat eivät ole juurikaan mukana toiminnassa. He eivät halua mitään ylimääräistä. Vanhempien kokoukseen vanhemmat osallistuvat, mutta talkoita he eivät halua tehdä vaan he maksavat mieluummin.

Kuvio 7 kertoo prosenteissa syyt jalkapallon pelaamiseen. Prosentit on laskettu tyttöjen avoimien kysymysten vastauksista.

Tämän joukkueen kohdalla yhteenkuuluvuus muodostuu sekä sosiaalisuudelle että tehtäväsuuntautuneisuudelle. Kysyttäessä syytä, miksi pelaat jalkapalloa, 67 % tytöistä vastasi pe-

laavansa, koska se on kivaa. Jalkapallo on kivaa kavereiden ansiosta (29 %) ja lajin (32 %) takia. Myös liikkuminen, fyysisyys, hyvä olo (24 %) sekä halu oppia (9 %) olivat tyttöjen mielestä tärkeitä syitä.

Kaikissa tyttöjen vastauksista nousi sellaisia hyvän kaverin ominaisuuksia, kuten kiva, kohtelias, kiltti, ystävällinen, mukava ja avulias. Hyvän ystävän ominaisuuksia pohdittaessa nousi esiin myös rehellisyys. 29 % tytöistä koki rehellisyyden yhdeksi tärkeimmistä ominaisuuksista. 38 % vastauksissa nousi esiin myös se, että hyvä kaveri ei kiusaa. Yksi tytöistä kertoi, että

”hyvä kaveri on mielestäni ystävällinen ja mukava kaikille eikä hän kiusaa muita”

Tytöt arvostavat pelikaveria, joka on ystävällinen ja kiltti, kannustaa sekä pelaa joukkueen eteen. Nämä kolme osa-alueita jakaantuivat siten, että 49 % vastauksissa löytyi kiva, kohtelias, ystävällinen tai avulias. 29 % vastauksissa kerrottiin, että hyvä pelikaveri kannustaa, ei huuda jos epäonnistuu tai tekee jotain väärin. 14 % vastauksissa arvostettiin myös sitä, että hyvä pelikaveri syöttelee, osaa pelata ja pelaa joukkuepelejä. Hyvä pelikaveri

”syöttää ja ei tee kaikki asiat yksin ja jos ei huuda jos tekee jotain väärin!”

Valmentajat ovat tärkeä osa joukkuetta. Heidän esimerkki ja tavat toimia, ovat suuressa roolissa joukkueen toimintamallien rakentamisessa. Tytöt arvostavat valmentajaa, joka valmentaa ja omalla toiminnalla rakentaa turvallisen oppimisympäristön. Tämä pitää sisällään sen, että joukkueessa on säännöt, joita noudatetaan ja valmentaminen tapahtuu positiivisuuden kautta. 57 % vastauksista liittyivät turvalliseen oppimisympäristöön. Näitä ovat kannustus ja positiivinen palaute sekä se, että valmentaja ei huuda. Vastauksissa nousi yllättävän usein esiin kännykän käyttö ja valmentajien aito läsnäolo. Tytöt vastasivat, että hyvä valmentaja

”osaa pitää kurin mutta ei ole liian ankara”

”positiivinen, antaa hyviä neuvoja, auttaa sinua paljon, hauska, mukava”

”ei huuda, ei juo kahvia kesken treenien, ei ole puhelimella”

Valmentajat vahvistavat joukkueen hyvää yhteisöllisyyttä entisestään omalla toiminnallaan. He eivät mahdollista toimintaa, jossa tytöt itse alkavat valita omia treenikavereita. Alkulämmittelyt ja loppuverryttelyt tehdään yhdessä koko joukkueen voimin, mikä omalta osaltaan vahvistaa yhteisöllisyyden rakentumista ja vahvistumista. Treenien alkua odotellessa kaikki tytöt potkivat, pomputtelevat, pitävät palloa ilmassa kaikki yhdessä. Kun valmentajat omalla toiminnallaan tukevat joukkueen pysymistä joukkueena, vahvistaa se myös joukkueen yhteisöllisyyttä entisestään. Joukkue on kokeillut erilaisia malleja rakentaa ja vahvistaa yhteisöllis-

syöttä. Turnauksiin on osallistuttu erilaisia kokoonpanoilla ja treeneissä on tehty sekalaisissa kokoonpanoissa, mutta tietty toimintamalli on koettu toimivaksi ja kaikin tavoin pelaajia ja joukkuetta tukevaksi. Valmentaja kertoi haastattelussa:

”Minusta me on onnistuttu säilyttämään isoista tasoeroista huolimatta se, että kaikki on silleen kaikkien kavereita. Ei oo niinku sellasta ettei treenais jonku kanssa. Mut et mä ehkä nään itte kun mä oon ollu tätä nyt tässä vetämässä tätä ryhmää siitä neljästätoista tähän kolmeenkymmeneen että tietyllä tavalla seki on meidän vahvuus, että on paljon että me saadaan jaettua oikeesti tasoryhmiin. Mikä helpottaa sitä niitten valmentamista. Motivoi pelaajia ja pitää sopua siellä kun siellä ei sellanen joka oikeesti haluais treenata joudu sellasen kanssa joka ei ota niin tosissaan. Niin seki on sellanen joka aiheuttaa erimielisyyttä.”

Tässä joukkueessa vanhempien yhteisöllisyyttä ei koeta kovin tärkeäksi. Vanhemmat tekevät vähän asioita yhdessä. Vanhemmat osallistuvat vanhempainkokouksiin, mutta talkoita vanhemmat eivät halua tehdä. He ovat valmiita maksamaan mieluummin kuin tekemään talkootyötä yhdessä.

6.4 Poikien harrastejoukkue

6.4.1 Taustatiedot joukkueesta

Joukkueessa oli tutkimushetkellä 20 pelaajaa, joista tutkimukseen osallistui 13 eli 65 %. Joukkue oli ollut kasassa noin neljä vuotta. Uusin pelaaja oli tullut mukaan viikkoa ennen aineiston keruuta, yksi poika alkusyksystä. Kun joukkue perustettiin, pelaajia oli noin 30. Joukkueen runko oli ollut toiminnassa mukana suurin piirtein alusta saakka. Viime vuodet pelaajamäärä oli ollut noin 20. Jalkapalloa pojat ovat harrastaneet 1-7 vuotta. Tutkimukseen osallistuvista 12 äidinkieli oli suomi, yhden japani.

Joukkueella oli kaksi harjoitusta viikossa, ja lähes viikoittain oli peli. Kerran viikossa oli tarjolla kaikille avoin taitokoulu ja valikoidulle ryhmälle tarjottiin myös neljäs harjoitus viikossa. Joukkue ei osallistu vielä sarjaan vaan pelaa turnauksia ja treenipelejä.

Joukkueen tavoitteena on saada pelaajille elämyksiä, elämän kokemusta ja näkemystä, yhdessä tekemistä sekä iloisia hetkiä jalkapallon parissa. Toisaalta myös niitä pettymyksiä ja surullisiakin hetkiä, jotka ovat tärkeitä kasvun näkökulmasta. Näitä kaikkia pelaajat pääsevät kokemaan harjoituksissa, peleissä, turnauksissa, pelimatkoilla ja muissa yhteisissä tapahtumissa.

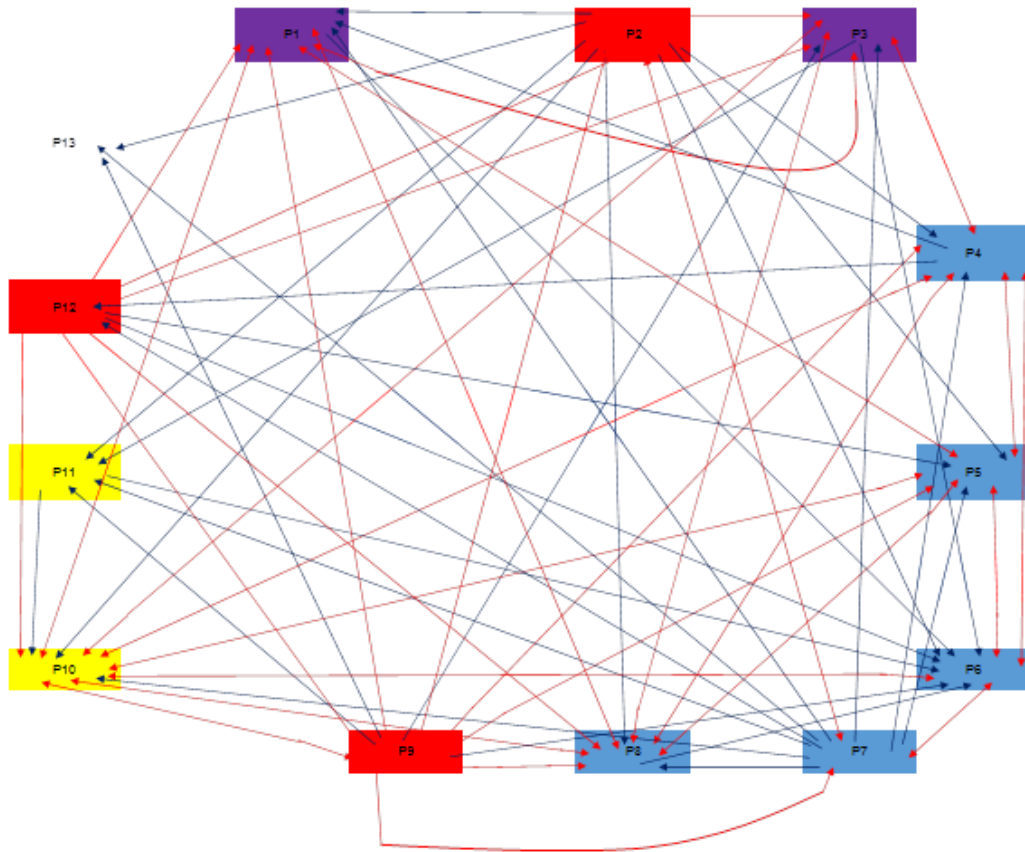
Joukkueen arvot ovat kunnioitus, arvostus, yhteen hiileen puhaltaminen. Arvoissa korostuu hauskuus porukkaa yhdessä pitävänä voimana. Tärkeää on, että ”suupielet ovat ylöspäin”. Valmennuksessa on tärkeää se, että toisia kannustetaan ja tehdään hommat yhdessä. Toimijoiden mielestä yhteisöllisyys näkyy joukkueessa hyvänä henkenä. On mukava tulla treeneihin ja käydä talkoissa, eli yhteisöllisyys liittyy myös vanhempiin. Valmentajat tukevat joukkueen yhteisöllisyyttä yhteisten sääntöjen, joukkuekurin ja järjestyksen avulla. Kun on yhteiset pelisäännöt, on jokaisella turvallista ja kivaa olla, tehdä ja kehittyä. Myös yhteistyö vanhempien kanssa on tärkeää.

Joukkueen toimihenkilöt kokevat joukkueen vahvuudeksi joukkuehengen. Toimihenkilöiden mielestä pelaajilla on hyvä henki ja vanhemmat ovat mukana tukemassa toimintaa. Yhdellä toimijoista on kokemusta useammasta ryhmästä ja hän kokee, että tässä ryhmässä on paras henki, mitä hän on kokenut. Joukkuehengen tärkeäksi tekijäksi koetaan avoimuus, että asioista puhutaan avoimesti ja epäkohdat puretaan auki. Myös yhdessä osallistutaan erilaisiin tapahtumiin mahdollisuuksien mukaan.

6.4.2 Analysointi

Analyysin mukaan kaksi pelaajista jäi ilman ainuttakaan ystävyysuuhdetta. Tämä siis tarkoittaa sitä, että pelaaja nimesi ystäviä ja tuli myös nimetyksi, mutta yhdessäkään nimeämisessä nimeäminen ei ollut molemminpuolista. Toinen lapsista nimettiin kolmen pelaajan toimesta ystäväksi, itse hän ei nimennyt ketään (liite 4, poikien harrastejoukkue). Avoimissa kysymyksissä hän kertoi, ettei ole joukkuekavereiden kanssa tekemisissä joukkue toiminnan ulkopuolella. Toinen näistä pelaajista tuli viiden pelaajan toimesta nimettyä kaveriksi ja itse hän nimesi kavereikseen kaksi. Kuitenkin hän koki olevansa tekemisissä kaikkien kavereiden kanssa joukkue toiminnan ulkopuolella. Muiden tutkimukseen osallistuvien pelaajien osalta löytyi useampia ystävyysuhteita. Kahden pelaajan osalta ystävyysuhteita, eli molemminpuolisia nimeämisä löytyi kahdeksan kappaletta. Toinen näistä pelaajista sai lisäksi itse kolme nimeämistä. Toinen pelaajista puolestaan nimesi itse neljä. Eniten ystävyysuhteita saaneet kaverit tulivat kaikki eri kouluista. Tämä kertoo siitä, että pelaajat olivat löytäneet jalkapallon parista toisen kaveripiirin koulukavereiden rinnalle. Pelaajat olivat olleet joukkueessa kolmesta neljään vuotta joten se voi olla yksi tärkeä tekijä. He olivat olleet joukkueessa alusta saakka tai tulleet melko pian joukkueeseen mukaan.

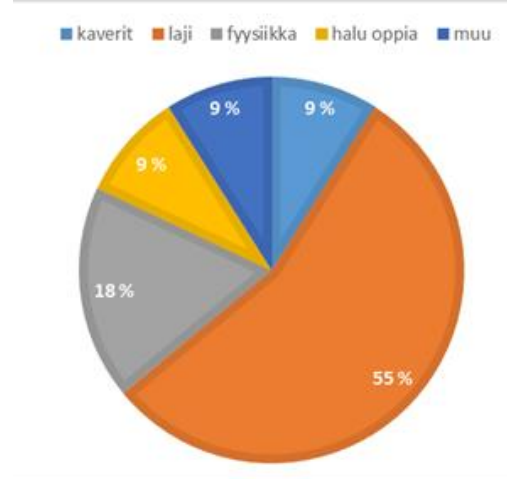
Kuvio 8 kuvaa koko joukkueen sosiogrammia. Pelaajien värit kertovat koulukaveruudesta. Pelaajalla 13 ei ole koulukavereita joukkueessa

Pelaajat tulevat viidestä eri koulusta. Yhdestä koulusta on viisi poikaa, toisesta kolme ja kahdesta kaksi. Vain yhdellä tutkimukseen osallistuneella pojalla ei ole koulukavereita joukkueessa. Kaksi pelaajista on vuotta nuorempia muiden kanssa. Koulukaveruus näkyy pelaajien keskuudessa siten, että pelaajat ovat joidenkin koulukavereiden kanssa ehkä hiukan enemmän. Toisaalta kaikkien koulukavereiden kesken ei sosiogrammin mukaan ole ystävyysuhteita, joten koulukaveruus ei ole määrittävä tekijä. Neljällä pojalla kaverit, kenen kanssa he vapaa-aikaansa viettävät, ovat koulukavereita. Kahdeksalla pojalla kavereina on niin koulukavereita kuin myös jalkapallon kautta ystäväksi tulleita.

Joukkueen toimijoiden mielestä joukkue on yhtenäinen ryhmä. Selkeitä johtohahmoja tai kaikkien kavereita ei ole vaan kaikki ”vetävät yhteen hiileen”. Joukkueen toiminnassa on pyritty siihen, että porukkaa sekoitetaan siten, että kaikki ovat kaikkien kanssa. Joukkue toimii yhtenäisesti isona porukkana. Luonne-eroja toki pelaajien kesken löytyy. Osa pelaajista on luonteeltaan ujompia ja vetäytyväisempiä, mutta hekin tulevat juttuun toisten kanssa ja ovat hyviä kavereita keskenään.

Kuvio 9 kertoo prosentteissa syitä jalkapallon pelaamiseen. Prosentit on laskettu poikien avoimien kysymysten vastauksista.

Poikien pohtiessa syitä jalkapallon pelaamiseen, suurin syy oli, että jalkapallo on kivaa (kuvio 9). Kun tarkemmin tiedustelin syitä, miksi jalkapallo on kivaa, niin perusteluja löytyi itse lajista (55 %), liikkumisesta (18 %), kavereista (9 %), kuin halusta oppia (9 %). Pojat vastasivat muun muassa seuraavaa:

”Jalkapallo on hauskaa, rankkaa ja aikaa vievää”

”Koska siellä näkee kavereita”

Kun pojat pohtivat hyvän kaverin ominaisuuksia luotettavuus, ystävällisyys ja ryhmään kuuluminen nousivat poikien vastauksissa esiin.

”Joka leikkii kanssani”

”Ei kiusaa tai kerro salaisuuksia eteenpäin”

Pojat arvostavat pelikaverissa joukkuepelaajaa, sellaista joka syöttelee, kannustaa, tsemppaa ja on myös mukava ja reilu. Osalle pelaajista hyvän pelikaverin tärkeä ominaisuus on pelitaito.

”Syöttelee, juttelee, on kiva”

”Joka osaa pelata”

”Sellainen, joka tsemppaa muita”

Ihanteellisessa ryhmässä on turvallista olla. Tällaisessa ryhmässä kannustetaan ja arvostetaan yrittämistä. Hyvä työrauha sekä ristiriitojen ratkominen kuuluvat toimivaan ja hyvään ryhmään. Rakentavassa ryhmässä on hauskaa ja siellä lasketaan myös leikkiä. Turvallisessa ympäristössä on puututtu myös kiusaamiseen. Se, että nähdään lapsen elämä kokonaisuutena myös jalkapallon parissa, on äärettömän tärkeää. Myös lapsi tulee tietoiseksi, että aikuiset ympärillä on tekemässä asioita yhdessä. Tämä lisää turvallisuuden tunnetta. Valmentajan tärkein

tehtävä on auttaa urheilijoita. Pelaajia tulee kannustaa yrittämään parhaansa tekemiseen. Epäonnistumisesta ei tule rankaista. Pojat kokevat, että hyvä valmentaja kannustaa, auttaa ja on hyvä valmentaja. Valmentaja on se, joka luo rajat ja siten mahdollistaa turvallisen ja laadukkaan harjoittelun. Pelaajien mielestä hyvä valmentaja:

”moittii, kehuu, on ystävällinen ja kiva”

”Neuvoo, auttaa, kannustaa”

Yhteenvedona joukkueesta jäi tunne, että joukkue on ”hyvissä käsissä”. Haastattelussa yksi valmentajista kertoi omista tavoitteistaan seuraavaa:

”Mulla on ainakin yksi iso tavoite on saada pojille elämän kokemusta ja näkemystä. Ja ilosia hetkiä matkan varrella turnauksien puolelta ja muutenkin. Ja kasvaa yhdessä ja saada hyviä kokemuksia turnauksista ja yhdessä tekemisestä. Pojat saa elämyksiä. Tää meidän homma on semmosta kasvatustyötä, että tuuaan lapsille elämyksiä ilosia ja myös surullisia kokemuksia. Tää on mun mielestä yksi A ja O. Se on varmaan kokemuksia ja hauskaa lajin parissa niin pitkään ko tää ryhmä toimii.”

Sosiogrammia ja poikien vastauksia tutkiessani, ainoa huoleni oli muutaman pojan asema joukkueessa. Se, että heillä ei ole yhtään ystävyysuuhdetta, on huolestuttavaa. Molempien poikien kohdalla positiivista oli se, että heidät oli nimetty kaveriksi. Heitä ei siis ollut suljettu kaveriporukan ulkopuolelle. Toisen pojan osalta huoleni on suurempi, koska hän ei ollut nimennyt itse yhtään kaveria, ja myös vastauksissa hän toi selkeästi esiin, ettei joukkueessa ole kavereita. Toinen poika oli nimennyt kavereita ja hänet oli nimetty useamman kaverin toimesta, joten siinä suhteessa lähtökohta ystävyysuhteen muodostumiselle on paremmat. Toisaalta luottoni valmennukseen ja muihin joukkueen aikuisiin on sen verran vahvat, että heillä varmasti on halu tiedostaa ja pitää silmät avoinna tämän asian suhteen.

Joukkueessa koetaan tärkeänä se, että iloisuus pysyy mukana. Jokaista pelaajaa arvostetaan ja töitä tehdään yhdessä. Jokainen pelaaja on hyväksytty ryhmässä. Tähän liittyen yksi valmentajista kertoi joukkueen tavoitteeksi seuraavaa:

”No varmasti ainaki se, että saahaan pidettyä porukka kasassa ja on hauskaa lajin parissa. niin kauan kun kaikilla on suu ylöspäin, niin se on tärkeää. No mulla on ainakin tuossa valmennuksessa sellainen, että haluan, että pojat kannustaisivat toisia. Tehdään sitä hommaa niinku yhdessä. Kaikki tekeminen tapahtuu yhdessä, yhteen hiileen puhaltaminen ja semmonen kunnioittaminen ja arvostaminen.”

Myös vanhempien osallistuminen ja sitä kautta koko joukon yhteisöllisyys paistoi positiivisesti toimijoiden puheenvuoroissa ja myös vanhempia kentän laidalla nähneenä. Vanhempien tuki pojille on tärkeä ja yksi vahva voimavara.

Joukkueen treeneissä näkyi hyvä ilmapiiri, joka varmasti auttaa yhteisöllisyyden kehittymistä entisestään. On kuitenkin tärkeää tiedostaa, että joukkueen yhteisöllisyys vaatii työtä koko ajan. Pelaajat ja ystävyyssuhteet elävät ja niitä on hyvä tietoisestikin tarkkailla. Pelaajien tasavertainen kohtelu ja kehittymisen mahdollistaminen on tärkeää. Sillä on suuri merkitys pelaajien itsetunnolle, arvostukselle ja sitä kautta joukkuehenkeen.

6.1 Poikien ikäkausijoukkue

6.1.1 Taustatiedot joukkueesta

Joukkueessa oli 50 pelaajaa, joista tutkimukseen osallistui 17 eli 34 %. Joukkue oli perustettu esikouluvuotena, joten se oli ollut nyt kasassa viisi vuotta. Viisi poikaa oli ollut mukana ihan joukkueen perustamisesta saakka. Ensimmäisenä vuotena mukaan tulleita poikia oli noin 20. Seitsemän pelaajaa oli tullut mukaan toimintaan viime kesän jälkeen. Tutkimukseen osallistuneista pojista kahden äidinkieli oli ruotsi, yksi puhuu kotona sekä suomea että saksaa, muiden äidinkieli oli suomi. Harjoituksia joukkueella oli neljä sekä lisäksi tulivat pelit. Tulevalla kaudella joukkueella on neljä peliryhmää, jotka pelaavat kilpa- haaste- ja harrastetasoilla.

Joukkueen tavoitteena on tarjota jokaiselle pelaajalle mahdollisuus harrastaa jalkapalloa samoista lähtökohdista. Taitotasosta ja motivaatiotasosta riippumatta, jokaiselle pojalla halutaan ja pyritään myös järjestämään laadukasta toimintaa.

Joukkueen vahvuudeksi valmentajat kokevat alueellisuuden sekä runsaan pelaajamäärän. Vaikka pelaajamäärän runsaus tuo omat haasteensa, nähdään vahvuuksia kuitenkin selkeästi enemmän. Kun pelaajia on paljon, joukkueen jatkuvuus pystytään takaamaan koko junioripolon ajan. Myös pelaajien motivaatio- ja taitotason huomioiminen laadukkaan ja mielekkään toiminnan turvaamiseksi on mahdollista juuri suuren pelaajamäärän ansiosta. Tärkeä joukkueen vahvuudeksi koettu asia koskee harrastuksen hintaa. Joukkueen jokainen poika lähtee siinä mielessä samalta viivalta, että peliryhmästä, harjoitteluaktiivisuudesta ja motivaatiotasosta riippumatta jokainen poika maksaa saman maksun.

Joukkueen arvota ja toimintaperiaatteet pohjautuvat ajatukselle, että kaikilla on oikeus ja mahdollisuus harrastaa. Joukkueen valmentaja kertoi haastattelussa seuraavaa:

”Futista kaikille ja laadukasta toimintaa kaikille ja silleen et kaikilla on niinku yhtäläiset oikeudet harrastaa tätä silleen et varmasti kaikilla on niinku mah-

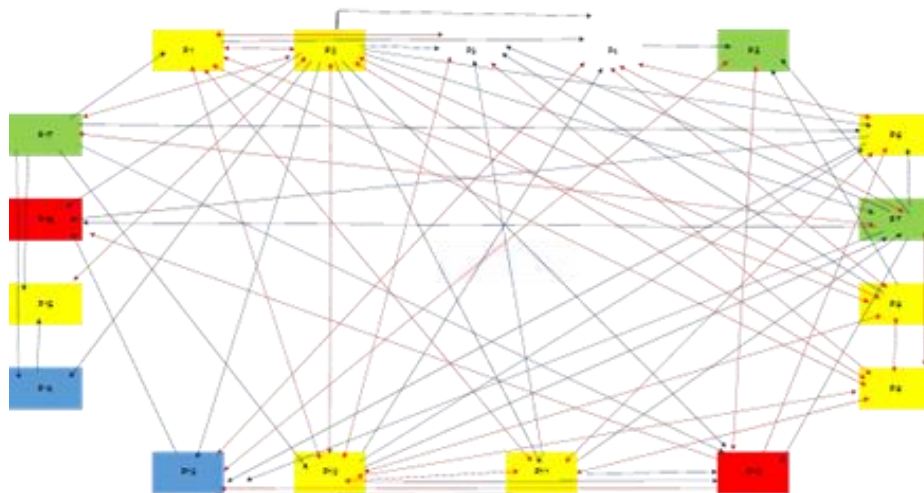
dollisuus tehdä siinä omassa pelaajakehityspotkussa ja just sitä mitä haluaa et en mä tiiä täällä on monelaista taustaa ja monenlaisista lähtökohdista silleen et niinku kaikilla on hyvä olla ja kaikki pystyy harrastamaan tässä. Ja sit siinä pyritään hyvin onnistua että kaikki pystyy harrastaa ja saa harrastaa.”

6.1.2 Analyysi

Tutkimukseen osallistuneista pelaajista yksi jäi ilman ystävyysuhteita ja yhdellä on yksi ystävyysuhde. Molemmat pojista olivat olleet joukkueessa mukana noin puoli vuotta. Aiempaa jalkapallokokemusta heillä ei ollut. Toisella pojista oli joukkueessa yksi koulukaveri, mutta hän ei osallistunut tutkimukseen. Toisen pojan ystävyysuhde muodostui koulukaverin kesken. Hän oli nimennyt yhden koulukaverin, mutta todellisuudessa samasta koulusta tutkimukseen osallistui yhteensä seitsemän.

Valmentajat mainitsivat muutamia kaveriporukoita, jotka viihtyivät paljon keskenään. Toista porukkaan en voinut analysoida, koska siitä ryhmästä osallistui tutkimukseen vain yksi poika. Toisesta neljän pojan porukasta tutkimukseen osallistui kolme. Sosiogrammin tulokset tukevat valmentajien näkemystä. Nämä kolme poikaa muodostivat sosiogrammissa keskenään kolmion. Pojista kaksi olivat myös koulukavereita keskenään. Toisaalta kun kysyttiin parhaimpia pelikavereita, sieltä löytyi toisen pojan nimi, mutta ei molempia. Nämä parhaimpien pelikavereiden nimeämiset menivät ristiin. Yksi näistä pojista sai myös viisi muuta ystävyysuhdetta. Ystävyysuhteista kaksi ei ollut koulukavereita. Toinen poika sai näiden nimeämisten lisäksi viisi ystävyysuhdetta, joista yhtä lukuun ottamatta ne muodostuivat koulukavereiden kesken. Kolmas pojista sai yhteensä kolme ystävyysuhdetta. Yksikään niistä ei ollut koulukavereiden kanssa.

Kuvio 10 kuvaa koko joukkueen sosiogrammia. Pelaajien värit kertovat koulukaveruudesta. Pelaajilla 3 ja 4 ei ole koulukavereita joukkueessa.

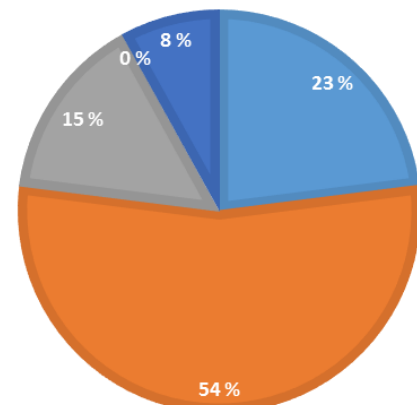
Valmentajat kokevat että pelaajat arvostavat taitavampia pelaajia.

”Jotenki aattelee sillain et miten ne muut pelaajat ajattelee ketkä on taitavempii et jotenki ne aattelee silleen. Ehkä niitten pelitaitojen mukaan ne aattelee.”

Valmentajat nostivat esiin yhden kovaäänisen pelaajan, joka hauskuuttaa pelikavereita, mutta jonka taidot eivät ole kovin korkeat. Hän on persoonana dominoiva, mutta hän ei saa joukkuekavereista pelleilyyn tukea. Tämä pelaaja sai kuusi ystävyssuhdetta, joista viisi oli koulukavereiden kanssa. Tämän lisäksi hän ei saanut yhtään nimeämistä, mutta hän itse nimesi vielä kahdeksan pelikaveria kaverikseen. Yhdestä alemmasta peliryhmästä valmentajat nimesivät pelaajan, mutta poikien näkemystä hänestä en pysty kommentoimaan, koska hän ei osallistunut tutkimukseen. Selkeästi kieli on määrittävä tekijä valmentajien mielestä poikien ystävyssuhteissa. Joukkueessa on kymmenen ruotsinkielistä ja he ovat muodostaneet selkeästi oman ryhmänsä. Heidän keskinäinen yhdessä olo oli vielä vahvempaa alkuvaiheessa kun suomen kieli oli heikko, mutta edelleen ruotsinkieliset ovat paljon keskenään.

Kuvio 11 kertoo prosenteissa syyt jalkapallon pelaamiseen. Prosentit on laskettu poikien avoimien kysymysten vastauksista.

■ kaverit ■ laji ■ fyysiikka ■ halu oppia ■ muu

Pojat pelaavat jalkapalloa, koska se on kivaa tai hauskaa. Tämä vastaus löytyi 88 % vastauksista. Jalkapallo on kivaa pelaamisen ja maalinteon ansiosta. Nämä edellä mainitut vastaukset löytyivät 54 % poikien vastauksista (kuvio 11). Kaverit olivat 23 % poikien mielestä tärkeä syy jalkapallon pelaamiseen. Liikkuminen, oma hyvinvointi ja kunto (15 %) koettiin myös tärkeäksi tekijäksi. Pojat kertoivat seuraavaa:

”koska jalkapallo on joukkuelaji ja se on hauskaa”

”koska se on kiva liikunnallinen harrastus”

”koska saa tehdä maaleja”

Poikien mielestä hyvä kaveri on hauska (32 %) ja ei kiusaa (24 %). Muita esille tulleita ominaisuuksia oli reiluus, luotettavuus ja ystävällisyys. Hyvässä pelikaverissa pojat arvostavat sel-laista pelaajaa, joka syöttelee (40 %). Tsemppaava ja kannustava nousivat myös 45 % vastauk-sissa esiin.

Poikien mielestä hyvä valmentaja kannustaa, neuvoa ja opettaa. Valmentajaa, joka huutaa paljon, pelaajat eivät arvosta. Kysyttäessä millainen on hyvä valmentajat, tuli esimerkiksi seuraavan laisia vastauksia.

”kannustava, mukava, tsemppaa”

”semmoinen ketä antaa paljon neuvoja”

”joka on tiukka mutta ei huuda joka asiasta”

Valmentajat näkevät joukkueen yhteisöllisyyden siten, että he yhdessä rakentavat jalkapallo-perhettä, jossa yhdessä mietitään sääntöjä ja toimintamalleja niin joukkueeseen kuin koko alueelle. Vanhempien kesken yhteisöllisyys on vähenemään päin. Poikien ollessa pienempiä vanhemmat olivat aktiivisemmin mukana. Nyt pieni, ja yleensä sama, vanhempien joukko käy katsomassa pelejä. Valmentajat pyrkivät omalla toiminnallaan vahvistamaan joukkueen yhteisöllisyyttä. Tavoite on, että yhteisöllisyyden tukeminen on yhtä tärkeä osa treenien suunnit-telua kuin teknisten, taktisten, fyysisten, fyysisten ja psyykkisten osa-alueiden huomioiminen. Haastattelussa yksi valmentajista kertoi seuraavaa:

”Ko täähän on silleen että toivottavasti tuolla otetaan niinku tossa kaikessa te-kemisessä nyt tällä hetkellä tuolla vielä puoltoista minuuttia niin se yhteisölli-syys huomioon ihan silleen ku otetaan huomioon tekniset, taktiset, fyysiset, psyykkiset sosiaaliset ja yhteisölliset kaikki otetaan niinku huomioon. Et en mä osa pukee tota sanoiks mut se on silleen et kyl mä huolissan oon, en huolissani vaan niinku pyrin olevani vastuullinen näistä kideistä ketä tässä ryhmässä on. Meillä on monenlaista taustaa ja kaikkien pitäis pystyä oleen. Kyl me koitetaan omalta osalta koittaa hoittaa tää rasti silleen et ne tulee tänne niil on en mä silleen osaa sanoo silleen se on kaikessa miten sosiaali tää tällänen otetaan huomioon niil on hyvä olla tässä. Se on niinku kokonaisvaltanen asia.”

6.2 Poikien kilpajoukkue

6.2.1 Taustatiedot joukkueesta

Joukkueessa oli tutkimushetkellä 14 pelaajaa, joista tutkimukseen osallistui 10 eli 71 %. Joukkue oli ollut kasassa kaksi ja puoli vuotta. Uudet pelaajat tulevat mukaan tryout -

treenien kautta syksyisin. Viime syksynä joukkueeseen oli tullut mukaan kolme uutta pelaajaa. Alusta saakka joukkueessa mukana olleita poikia oli kuusi. Kaikkien pelaajien äidinkieli oli suomi. Joukkueella oli viidet harjoitukset viikossa sekä pelit. Pääsääntöisesti tapahtumia oli viikossa 5-6.

Joukkueen tavoitteena on kehittää pelaajia, jotta heillä olisi mahdollisuus tavoitella omaa huipputasoa. Valmentajat olivat sitä mieltä, että pojat voivat voittaa joka pelin. Valmentajat kokevat, että heidän pitääkin haluta voittaa. Valmentajien tehtävä on kehittää pelaajia. Tällä hetkellä joukkueessa kiinnitetään huomiota siihen, kuinka epäonnistumisia ja hankalia tilanteita käsitellään. Valmentajat näkevät henkisen puolen tärkeäksi, jos pelaajat haluavat uralla joskus eteenpäin. Joukkueen arvoissa pelaajilta odotetaan halua kehittyä. Joukkueessa nähdään, että tietynlainen nöyryys on jalkapallossa tärkeää. Valmentajat kertoivat haastattelussa:

”Kumminki kun miettii jalkapalloa lajina, niin jo 22 pelaajaa kentällä ja kaks siinä lähtee sooloilemaan oman maun mukaan niin se helposti kaatuu se koko paketti et sellanen tietty nöyryys yksi asia ainakin mitä me toivotaan treeneissä ja koko ajan painotetaan. Se on sellanen tärke juttu.”

Joukkueessa tiedostetaan, että jokainen pelaaja on yksilö joukkueen sisällä. Pelaaja tulee ottaa huomioon ja jokaista pelaajaa tulee kohdella tasapuolisesti. Jokaiselle pojalle tulee antaa mahdollisuus kehittyä pelaajana ja ihmisenä. Valmentajan rooli joukkueessa on auttaa pelaajia, ei mitään muuta.

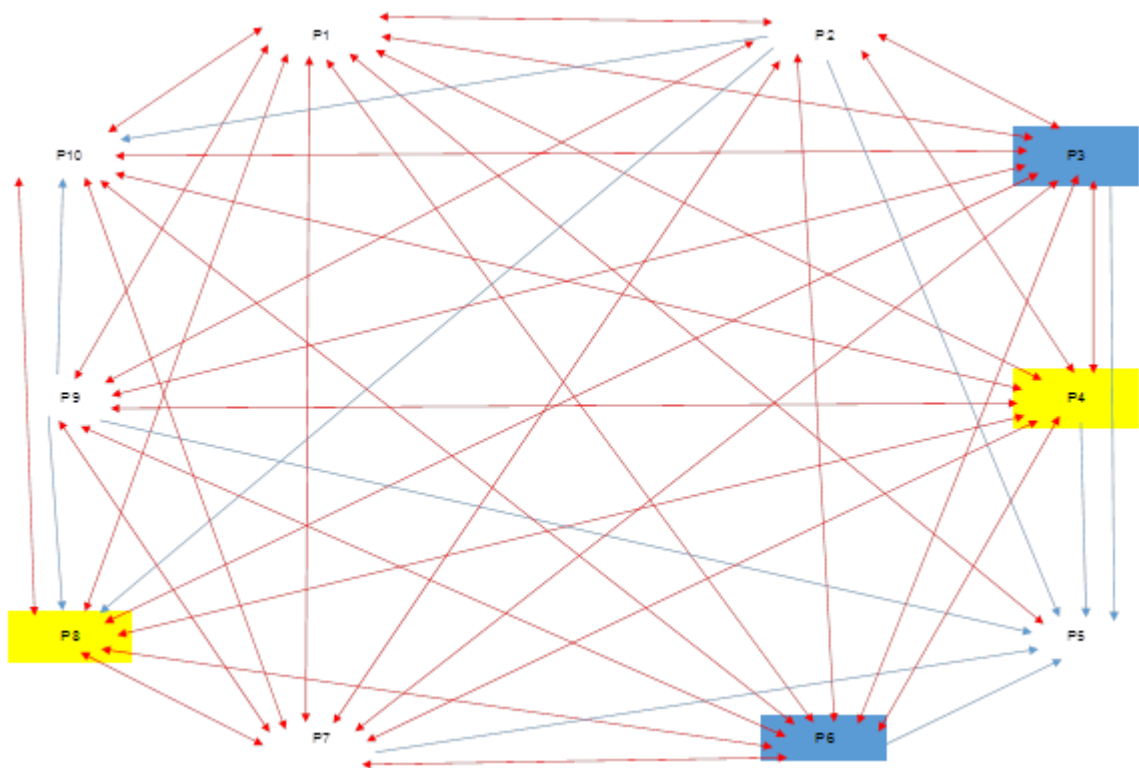
Joukkueen vahvuudeksi valmentajat kokevat pelaajien energisyyden. Joukkueessa on paljon poikia, jotka tykkäävät liikkua paljon ja olla äänessä paljon. Se tuo toimintaa omat haasteensa, mutta valmentajat kokevat sen kuitenkin joukkueen vahvuudeksi. Joukkueen haasteeksi valmentajat nostivat energian suuntaamiseen ja vastoinkäymisten käsittelyn. Pojilla on kova halu olla parhaita ja voittaa. Jos onnistumisia ei tule, tulee defenssimekanismit päälle ja syitä etsitään niin tuomareista, pelikavereista kuin olosuhteistakin. Valmentajat kokevat, että pelaajien on helpompi etsiä syitä muualta kuin itsestä.

6.2.2 Analyysi

Kilpajoukkue on pelaajamäärällisesti selkeästi pienempi kuin ikäkausijattellulla toimiva joukkue. Tämä näkyy pelaajien sosiogrammeissa. Analyysin mukaan, pelaajilla on paljon molemminpuolisia nimeämisiä eli ystävyysuhteita joukkueessa. Kaikki pelaajat saivat ystävyysuhteita, ja yhtä lukuun ottamatta ystävyysuhteita oli kuudesta yhdeksään. (liite 4, poikien kilpajoukkue)

Yhden pelaajan kohdalla ystävyysuhteita oli vain yksi. Tämä pelaaja on tullut joukkueeseen neljä kuukautta sitten. Joukkueessa ei pelaa hänen koulukavereitaan eikä hän ole pelikavereiden kanssa tekemisissä vapaa-aikana. Koulujen perusteella muutama pelikaveri asuu samalla suunnalla, mutta ei samassa koulupiirissä, joten ilmeisesti kukaan pelikavereista ei asunut ihan lähellä. Kilpajoukkueeseen pelaajat hakeutuvat isommalta alueelta ja se näkyy siinä, että joukkueessa on vähän koulukavereita. Joukkueen pieni koko ja sen mahdollistama joukkueen tiivis yhdessäolo auttaa ystävyysuhteiden rakentamisessa.

Kuvio 12 kuvaa koko joukkueen sosiogrammia. Pelaajat 3 ja 6 ovat koulukavereita, samoin 4 ja 8.

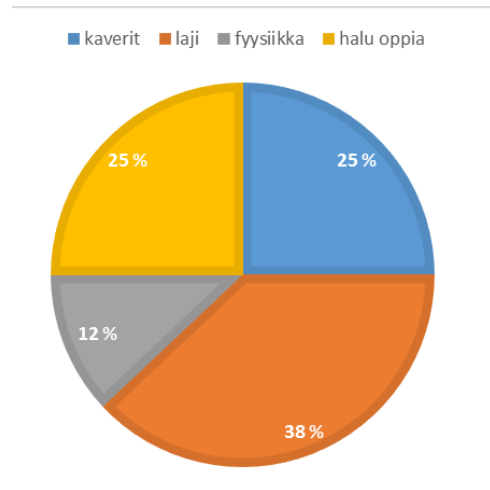

Pelaajat tulevat kahdeksasta eri koulusta. Neljällä pojalla on siis koulukaveri joukkueessa. Yksi näistä pojista on joukkueen ulkopuolella tekemisissä vain koulukaverinsa kanssa. Muilla kavereina on sekä koulukavereita että joukkueessa tutuksi tulleiden pelikavereiden kanssa.

Valmentajien mielestä joukkueessa on kahden ja kolmen hengen kaveriporukoita, jotka viihtyvät enemmän keskenään. Ryhmät eivät kuitenkaan ole ”kuppikuntia” vaan niihin otetaan ja niihin pääsee helposti myös muita mukaan. Joukkueessa on myös muutama hiljaisempi poika, jotka viihtyvät enemmän yksin. Valmentajat nimesivät muutamia pelaajia, jotka viihtyvä usein kahdestaan. Sosiogrammien tulokset tukevat valmentajien näkemystä, että joukkueessa ei ole ”kuppikuntia”. Nämä valmentajien nimeämät pojat ovat luoneet ystävyysuhteita myös monien muiden pelaajien kanssa. Samoin pelaajat, jotka valmentajien mukaan viihtyvät

enemmän itsekseen, ovat kuitenkin tärkeä osa joukkuetta. Myös heillä on ystävyysuhteita monien pelaajien kanssa. Nämä valmentajien nimeämät pelaajat ovat luonteeltaan hiukan hiljaisempia, mutta osallistuvat keskusteluun kun sellainen on.

Kuvio 13 kertoo prosenteissa syyt jalkapallon pelaamiseen. Prosentit on laskettu poikien avoimien kysymysten vastauksista.

Pojat pelaavat jalkapalloa, koska se on kivaa. Tämä perustelu löytyi ihan jokaisesta vastauksesta. Lisäksi yksi poika vastasi halun kehittyä ja toinen joukkuepelaamisen. Jalkapallo on kivaa kavereiden ansiosta (25 %). Pelaajilla on halu kehittyä ja oppia lajia (25 %). Myös urheilullisuus (12 %) sekä itse laji (38 %) ovat jalkapallon harrastamiseen ”koukuttavia” tekijöitä. (Kuvio 13)

Valmentajien haastattelussa nousi esiin poikien persoonallisuus, joka jossain määrin varmasti yhdistää heitä.

”Et näillä on niinku kova halu olla parhaita, voittaa, ne on tullu kilpajoukkueeseen, niin sen suuntaiset persoonallisuudet.”

Poikien mielestä hyvän pelikaverin kanssa on kiva pelata. Hän tsemppaa ja kannustaa, ei valita, kiusaa tai hauku. Hyvä pelikaveri syöttelee ja tekee maaleja. Samoja ominaisuuksia pojat arvostavat myös kavaruudessa. Poikien mielestä hyvä kaveri ei kiusaa (50 %). Hyvään kaveriin voi luottaa ja hän on myös urheilullinen. Hyvä kaveri on ystävällinen ja tsemppaa muita.

Pelaajien pohtiessa hyvän valmentajan ominaisuuksia nousi tasavertaisuus esiin siitä näkökulmasta, että hyvä valmentaja ”ei lelli”. Poikien mielestä hyvä valmentaja auttaa ja kannustaa sekä kertoo mitä pitää parantaa. Positiivisuus on tärkeää myös tavoitteellisille pelaajille. He toivovat valmentajalta kannustusta ja sitä että ei huudeta ja moitita. Hyvän valmentajan ominaisuuksia löytyi myös sellaisia kuin ystävällinen ja taitava, hauska ja mukava sekä tiukka ja itsevarma. Poikien mielestä hyvä valmentaja on:

”Tiukka, mutta ei liian tiukka, ei lelli.”

”Semmoinen joka auttaa ja sanoo mitä sinun pitää parantaa.”

Valmentajien tavoite on huomioida jokainen yksilö ja kohdella heitä tasapuolisesti. Valmentajat kuitenkin tiedostavat myös haasteen, joka kilpajoukkueessa on, että tämä tavoite ei koskaan toteudu täydellisesti. Tutkijana minua jäi mietityttämään yhden valmentajan kommentti poikien keskinäisestä luottamuksesta:

”Mun mielestä ne tietyllä tavalla luottaa toisiinsa kentän ulkopuolella enemmän. Siellä se on musta aika hyvää ja vapaata. Kentällä se luottaminen toisiin, en tiiä onko se kilpailuhalu niin kova et sitä ei oo niinku niin hyvin kun haluais olla. Miten mä selittäisin? Mut mulla on sellanen tunne et luottaako ne pelikaverihinsa kentällä? Tietyllä tapaa.”

Vuosittain, kun järjestetään tryout -harjoitukset, näkyy jakson lähestyminen joukkueessa. Pelaajat tietävät, ketkä ovat tulossa harjoituksiin ja harjoitusten jälkeen he pohtivat pääseekö joku joukkueeseen. Valmentajat eivät ole huomanneet, että pelaajat pohtisivat omaa asemaansa tai ainakaan he eivät siitä kauheasti puhu.

”En mä tiiä ei ne varmaan kauheesti siitä omasta kohtalosta tai ei ne ainakaan siitä puhu. Varmaan ne on siitä huolissaan, mut ei ne varmaan puhu siitä.”

Valmentajien mielestä joukkueen yhteisöllisyys näkyy siinä, että pelaajat juttelevat paljon keskenään. Pukukopissa puhetta on paljon, eivätkä pojat ujostele osallistua keskusteluun. Välillä itse treenitapahtumissa keskustelua on niin paljon, että sitä pitää jopa hiukan hillitä, jotta kaikilla on mahdollisuus keskittyä. Valmentajat ovat vahvistaneet yhteisöllisyyttä laittamalla pojat yhdessä miettimään joukkuepelaamiseen liittyviä asioita. Jokaisen mielipide oli tärkeä, jokaista kuunneltiin. Yhteiset ajatukset myös jaettiin toisten kanssa. Valmentajat kokevat, että treeneissä pitäisi olla enemmän sellaisia asioita, joissa pelaajat joutuisivat keskenään tekemään yhteistyötä ja kommunikoimaan. Treeneissä pelaajia jaetaan eri tavoin pienryhmiin, joka tukee yhteisöllisyyden rakentumista. Välillä määrittävänä tekijänä on pelaajan kyky keskittyä, välillä taitotaso, välillä pelipaikka ja joskus se, ketkä pelaavat vastakkain.

7 Yhteenveto

Yhteisöllisyys perustuu jokaisen omaan tunteeseen yhteisöön kuulumisesta. Tutkimukseen osallistuneista 101 pelaajasta neljä jäi ilman ystävyysuhteita joukkueessa. Kolme näistä oli poikia ja yksi tyttö. Yksikään näistä pelaajista ei ollut sellainen, jonka valmentajat olisivat nimenneet hiljaiseksi tai vetäytyväiseksi. Osassa joukkueista valmentajat kokivat joukkueen

olevan yhtenäinen, eivätkä he osanneet nimetä vetäytyväisimpiä pelaajia. Osassa taas valmentajat nimesivät pelaajia, jotka kumminkin sosiogrammien mukaan saivat useita ystävyys-suhteita. Suositujen pelaajien nimeäminen oli valmentajille huomattavasti helpompaa ja nimeämiset saivat pääsääntöisesti tukea myös sosiogrammeista. Tämä kertoo sen, että sosiaalisesti aktiivisemmat pelaajat on huomattavasti helpompi nähdä kuin porukan ulkopuolelle jäävät. Tässä kohdassa on tärkeä huomioida, että yhdestäkään joukkueesta kaikki pelaajat eivät osallistuneet tutkimukseen, joten tutkijana en voi olla varma, mikä tulos olisi ollut jos kaikki olisivat osallistuneet. Positiivista oli, että toiset olivat nimenneet pelaajia kaverikseen. Tytön kaverikseen oli nimennyt viisi pelaajaa, pojilla nimeämisiä oli kahdesta neljään.

Pohdin syitä, miksi pelaajat jäivät ilman ystävyys-suhteita. Syitä voi olla monia. Yhden pelaajan kohdalla pohdin, onko oman isän toimiminen valmentajana vaikuttanut siihen, miten poika on otettu vastaan joukkueeseen. Hän on uusi joukkueessa, mikä voi olla yksi hyvinkin looginen selitys ystävyys-suhteiden puuttumiseen. Mietin myös ensi kontaktia joukkuepelaajiin. Joukkueen valmentajana toimii oma isä, joten onko mukaan tuloa ”vähätelty”. Ei ole haluttu ”tehdä numeroa” oman pojan mukaan tulosta. Hänellä on yksi koulukaveri joukkueessa, mutta hän ei ole koulukaverin kanssa tekemisissä. Valmentajille tehdyissä haastatteluissa nousi esiin uuden pelaajan mukaanoton tärkeys. Kun joukkue toimii periaatteella, että kaikki otetaan mukaan, korostuu valmentajien asenne heti ensi hetkestä lähtien. Valmentajan positiivinen asenne ja uuden pelaajan sisäänaajo ovat tärkeitä yhteisöllisyyden syntyyn vaikuttavia asioita.

Kahden muun pelaajan osalta yhdistäviä tekijöitä ei juurikaan löytynyt. Ainoa yhdistävä tekijä oli se, että heillä oli vähän koulukavereita joukkueessa, toisella yksi, toisella kolme. Toisen pojan joukkueesta vain 34 % osallistui tutkimukseen. Pelaajat eivät voineet nimetä kuin tutkimusluvan saaneita pelaajia. Näin tutkimuksen ulkopuolelle jääneissä voi hyvinkin olla hänen ystäviään. Toinen pojista nimesi sosiogrammissa itse kolme pelikaveria. Hänet nimettiin neljän pelikaverin toimesta. Kaksi ilman ystävyys-suhteita jääneistä pelaajista tulivat samasta joukkueesta.

101 pelaajan joukossa oli kolme pelaajaa, joilla joukkueessa oli vain yksi ystävyys-suhte. He kaikki ovat poikia. Kaksi heistä tulee samasta joukkueesta. Heille yhteistä oli, että tämä ystävyys-suhte muodostui sen ainoan pelaajan kanssa, jonka he itse olivat nimenneet kaverikseen. Useampi pelikaveri oli nimennyt heidät kaverikseen, mutta he itse olivat nimenneet vain tämän yhden. Yhdellä pelaajista oli joukkueessa useampi koulukaveri, toisella yksi. Kolmannella ei ollut koulukavereita joukkueessa. Pelikaverit ovat nimenneet pelaajia kaverikseen. Se kertoo siitä, että pelikaverit kokevat heidän kuuluvan joukkoon. Näiden pelaajien osalta toivon valmentajilta tukea ja hereillä oloa, jotta pojat pääsevät joukkueeseen paremmin sisään ja jotta myös he voivat kokea yhteisöllisyyden positiivisen tunteen. Lapsen ja nuoren minäkuvan

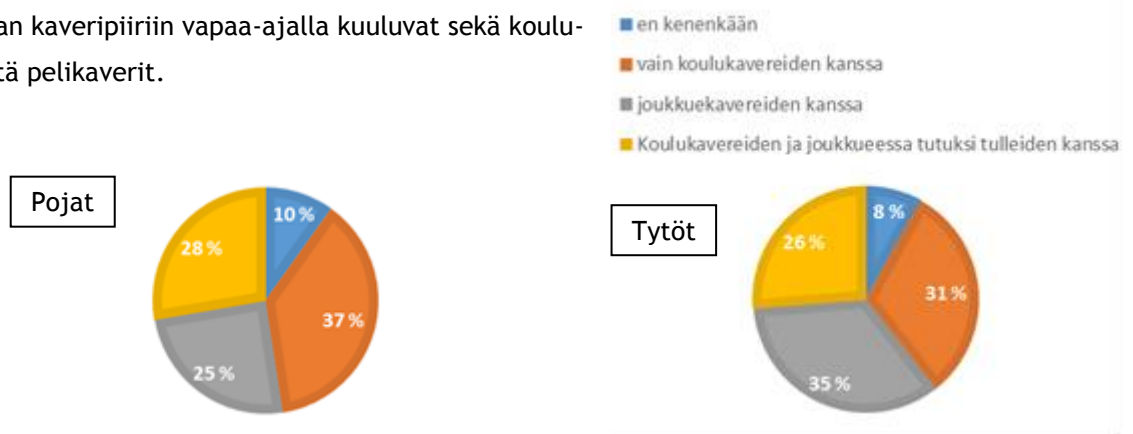
ja itsetunnon kehittymisen kannalta on ratkaisevaa, kuinka hän tuntee kuuluvansa joukkoon (Toivakka & Maasola 2012, 18). Tämän vuoksi on tärkeää, että joukkueen aikuiset tiedostavat ja auttavat pelaajia rakentamaan ystävyys-suhteita pelikavereidensa kanssa.

Tulokset kertovat, että joukkueissa tehdään paljon hyvää pelaajien niin fyysisen, psyykkisen kuin sosiaalisenkin hyvinvoinnin eteen. Tutkimus tuo näkyville tietoa, joka aiemmin on ollut vain osittaista tai pohjautunut ”mutu”-tuntumalle. Tämän selvityksen tarkoitus on auttaa ryhmää eteenpäin ja edelleen kehittää toimintaa. Se mikä aiemmin on ollut vain osittaista tietoa, nostetaan näkyville. Kun se tuodaan näkyväksi, samalla se myös muuttuu, sillä havaintomme sosiometriasta vaikuttaa käsityksiimme, tunteisiimme ja toimintaamme. (Kopakkala 2011, 125.) Tämä on mielestäni hyvin tärkeää. Kun valmentajat yhdessä pohtivat asioita, he samalla työstävät ja tiedostavat sitä, kuinka he voivat omaa toimintaansa kehittää ja kehittyä valmentajina juuri tällä osa-alueella.

Itsetunnon kehittymistä pohdittaessa tyttöjen ja poikien välillä on eroa. Poikien itsetunnon kehittymiseen vaikuttavat saavutukset, suorittaminen ja pärjääminen kun taas tytöillä ihmis-suhteet sekä se, kuinka hyvin he kokevat olevansa hyväksytyjä ryhmässä. Ryhmän ulkopuolelle jääminen nakertaa kuitenkin molempien itsetuntoa. Terveen itsetunnon rakentumisen kannalta on keskeistä saada ryhmä toimimaan ja jokaisen tuntemaan olonsa hyväksytyksi ryhmässä. (Toivakka & Maasola 2012, 25.) Vapaa-ajan viettoa tutkittaessa 76 % pojista kertoi pelaavansa kavereiden kanssa. Useimmissa tyttöjen vastauksissa oli leikkiminen ja juttelu. Monissa vastauksissa löytyi myös pelaaminen, mutta selkeä ero tyttöjen ja poikien välillä oli se, että poikien vastauksissa oli mainittuna vain pelaaminen, tytöillä leikkiminen, juttelu ja pelaaminen/ulkoilu.

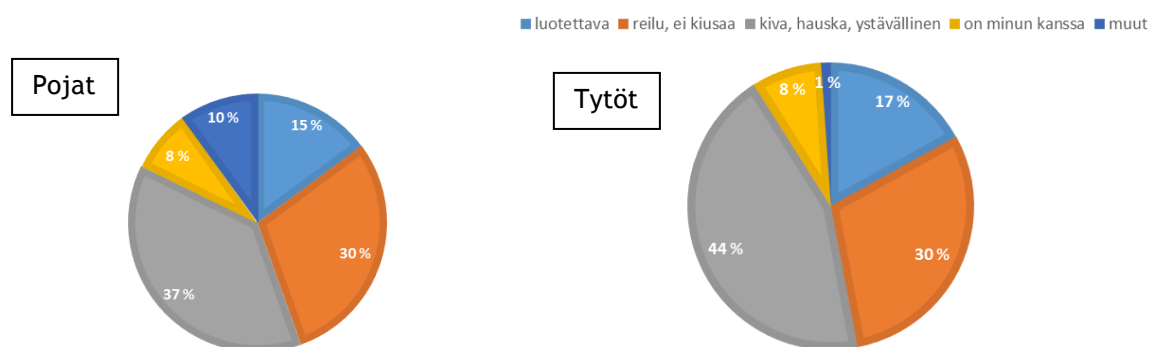
Poikien ja tyttöjen välillä ei ollut eroa, kun tutkittiin joukkue-toiminnan ulkopuolista aikaa. Tytöissä 8 % ja pojissa 10 % oli sellaisia, jotka eivät olleet pelikavereiden kanssa muuten kuin jalkapallon parissa tekemisissä. Pojissa 37 % oli vain niiden pelikavereiden kanssa, jotka ovat myös koulukavereita. Tyttöillä sama luku oli 31 %. Tytöistä 35 % oli joukkue-toiminnan ulkopuolella tekemisissä kavereiden kanssa, jotka ovat tulleet jalkapallon kautta. Pojissa tämä luku oli 25 %. Tutkijana minua yllätti tämä. Olisin kuvitellut tuloksen olevan toisin päin. 26 % tytöillä oli sekä koulukavereita että jalkapallon kautta tulleita kavereita. Pojilla sama luku oli 28 %

Kuvio 14 kertoo kuinka monta prosenttia pelaajista on vain koulukavereiden tai pelikavereiden kanssa. Lisäksi kuviosta nähdään kuinka ison osan kaveripiiriin vapaa-ajalla kuuluvat sekä koulu- että pelikaverit.

Luottamus ja turvallisuus ovat tunteita, jotka synnyttävät tunteen yhteenkuuluvuudesta (Mc Millan & Chavis 1986, 9). Kun pelaajat pohtivat hyvän ystävän ominaisuuksia, tyttöjen vastauksissa luottamus nousi esiin 17 % vastauksissa ja pojissa 15 prosentissa (kuvio 15). Turvallisuuden tunteen molemmat kokivat tärkeäksi. Sekä pojille että tytöille ystävydessä on tärkeää se, että ei kiusata, kaverit ovat reiluja ja tullaan hyväksytyksi. Yleisiä adjektiiveja olivat myös kiva, hauska, ystävällinen. Nämä ovat tunteita, jotka syntyvät jokapäiväisessä kanssakäymisessä. Kohtaamisia ei tarvitse olla kovin monta kun on jo muodostunut tunne siitä, onko joku kiltti ja ystävällinen vai ei. Mielikuvat syntyvät hyvin pienistä asioista, miten puhutaan, kohdellaan, huomioidaan. Aina siihen ei tarvita edes sanoja, vaan myös nonverbaalinen viestintä luo kuvaa toisesta ihmisestä. Jaottelin pelaajien vastaukset viiteen kategoriaan. Luotettavuuden alle keräsin kaikki kommentit, jossa puhuttiin rehellisyydestä ja luotettavuudesta. Toinen kokonaisuus käsittelee reilututta ja sitä ettei kiusata. Kolmantena kokonaisuutena ovat ominaisuudet kiva, hauska, ystävällinen. Kaikki ovat positiivisia ominaisuuksia. Neljäntenä on hyväksytyksi tulemiseen liittyvät kommentit, kuten hyvä ystävä on minun kanssani, hyväksyy minut, ottaa mukaan leikkeihin. Viides kohta muut, pitää sisällään kaikki ne, mitkä eivät sovi aiempaan neljään kohtaan. Kaikista vastauksista laskin prosentit sukupuolittain ja hyvin samanlaiset piirakat niistä muodostui.

Kuvio 15 kertoo mitä asioita lapset arvostivat hyvässä kaverissa.

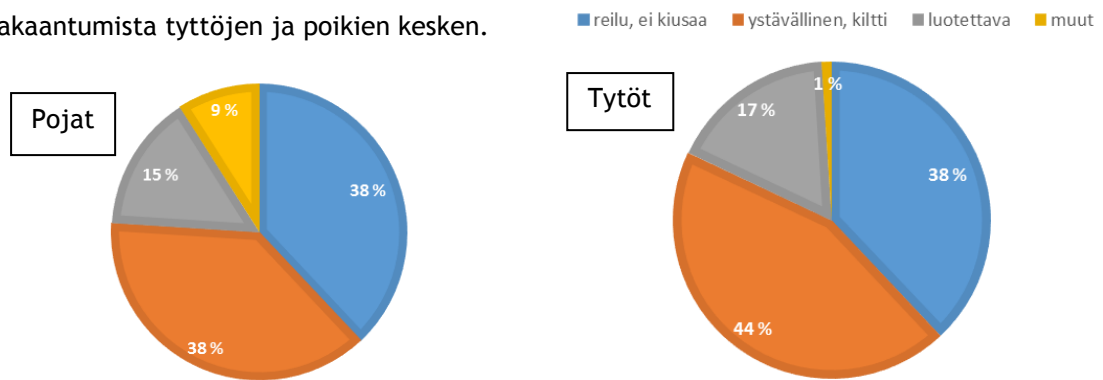
Ystävyyteen kuuluu keskinäistä hyväksyntää, luottamusta, lojaalisuutta, sitoutumista ja monenlaista keskinäistä tukemista. Tutkimusten mukaan poikien ystävyyteen kuuluvat urheilu ja pelit. Tytöt puolestaan juttelevat ja viettävät aikaa keskenään poikia enemmän. Siinä missä tytöt juttelevat pulmista, tuntemuksista ja muista henkilöistä, pojat juttelevat urheilusta, tekemisistä, autoista ja muista kulkuvälineistä. Tyttöjen ystävyyteen kuuluu poikia enemmän emotionaalista tukea ja ystävyys on siten henkilökohtaisempaa kuin pojilla. (Kauppila 2011, 141.) Näitä samoja asioita näkyi myös tämän tutkimuksen tuloksissa. Selvitettäessä mitä pojat tekevät vapaa-ajallaan, nousi sieltä esiin pelaaminen joko kentällä tai konsoleilla (81 %). Tytöt viettävät vapaa-aikaa leikkimisen, olemisen ja puhumisen merkeissä (63 %). Myös ulkoilu ja pelaaminen (30 %) näkyivät vastauksissa, mutta selkeästi poikia vähemmän. Poikien vastauksissa ei juurikaan tullut esiin juttelu (6 %). 47 % tyttöjen ja 6 % poikien vastauksissa mainittiin leikkiminen.

Hyvän pelikaverin ominaisuuksia pohdittaessa, pelitaitoja tytöissä arvosti 9 % kun taas pojissa 32 %. Pelitaitoihin on otettu mukaan vastauksissa selkeästi kirjoitetut pelilliset taidot kuten syöttäminen ja maalinteko. Pelaajien mielestä hyvä pelikaveri on sellainen, joka syöttelee. Pojilla oli lisäksi muita pelitaitoja, kuten maalinteko ja on hyvä pelaaja. Hyvän pelikaverin ominaisuuksista pelaajat toivat esiin kannustuksen ja tsemppaamisen. Tyttöjen vastauksissa hyväksytyksi tuleminen oli useissa vastauksissa. Hyvä pelikaveri hyväksyy päätökset, ei pilkkaa tai naura epäonnistumisista ja hyväksyy sellainen kuin on. Nämä vastaukset vahvistavat sitä, kuinka tärkeää joukkueeseen on luoda turvallinen oppimisympäristö.

Sekä kaverin että pelikaverin tärkeä piirre on reiluus, kannustus ja se, että ei kiusaa. Pelikaverin ominaisuuksissa tämä on vielä tärkeämpi kuin kaverin ominaisuuksissa. Selkeä ero tyttöjen ja poikien välillä oli ystävällisyydessä ja kiltteudessa. Tämä laski poikien kohdalla huomattavasti hyvän pelikaverin ominaisuuksissa. Hyvän kaverin ominaisuuksissa molemmat kokivat tämän tärkeäksi ominaisuudeksi 38 % vastaajien mielestä. Pelikavereiden ominaisuuksia pohdittaessa 32 % tytöistä kokee tämän tärkeäksi kun taas poikien osuus oli vain 4 %. Pojat kokevat tyttöjen kanssa ihan yhtä tärkeäksi sen, että pelikaveri ei kiusaa, on reilu ja kannustaa. Pojille pelitaidoilla on paljon enemmän merkitystä kuin tytöillä. (kuvio 16 ja 17)

Jaottelin kaveruutta ja pelikaveruutta koskevat vastaukset. Niistä löytyi yhdistävänä ominaisuutena reiluus ja ystävällisyys. Kaverin ominaisuuksissa kolmas selkeä ominaisuus oli luotettavuus. Pelikavereissa kolmas oli pelitaidot ja joukkuepelaaminen. Neljäs kokonaisuus molemmissa oli muut. Jaottelun jälkeen laskin prosentit kavereiden ja pelikavereiden ominaisuuksista vertailun helpottamiseksi.

Kuvio 16 kertoo hyvän kaverin ominaisuuksien jakaantumista tyttöjen ja poikien kesken.

Kuvio 17 kertoo mitä asioita tytöt ja pojat arvostavat hyvässä pelikaverissa

Aikuisten toiminta vaikuttaa omalta osaltaan merkittävästi pelaajien turvallisuuden tunteeseen. Olemalla turvallinen, oikeudenmukainen, kannustava ja välittävä, vahvistaa joukkueen yhteisöllisyyttä. Mikäli aikuisten kohtelevat pelaajia eriarvoisesti, toisia ylemmäs nostaen, aiheuttavat he toisissa pelaajissa itsetunnon laskua ja paljon muita negatiivisia tunteita. Toisten aliarvioiminen voi myös lisätä kiusaamista. Tutkimuksessa pelaajat nostivat esiin selkeästi kolme osa-aluetta. Ilmapiiriin luomiseen liittyvät asiat olivat molemmille tärkeitä. Pelaajat kokivat tärkeäksi positiivisen palauteen ja kannustuksen, valmentajan reiluuden sekä sen, että ei huudeta jos ei osata. Persoonan alle on kerätty kommentit jotka olivat sellaisia kuten kiltti, mukava ja ystävällinen. Osaamiseen kuuluvat hyvät treenit, treenaamiseen ja pelaamiseen kuuluvat ohjeistukset ja vinkit. Muut kohtaan on kerätty kommentit, jossa pelaaja nimesi nykyisen valmentajan tai yksittäiset kommentit, kuten hyvä valmentaja antaa karkkia.

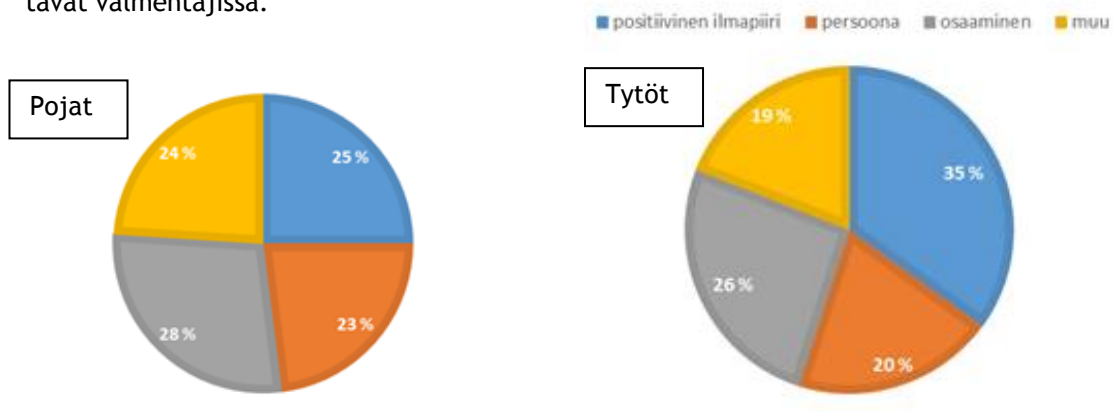
Hyvän valmentajan ominaisuuksissa tytöt ja pojat arvostivat samoja asioita. Selkeä ero oli siinä, että tytöt eivät kestä huutamista samalla tavalla kuin pojat. 17 % tytöistä ovat sitä mieltä, että hyvä valmentaja ei huuda, pojissa vain 9 %. Kannustus on pelaajien mielestä tärkeää. 14 % tytöistä ja 10 % pojista ovat sitä mieltä, että hyvä valmentaja kannustaa ja antaa positiivista palautetta. Pelaajien vastauksista nousi vielä selkeästi esiin, että valmentajan tulee olla kiltti tai mukava (tytöt 20 % ja pojat 23 %) (kuvio 18). Pelaajat kokevat myös, että

valmentajan tulee olla sopivassa määrin tiukka. Tässä prosentit ovat melko tasan tyttöjen ja poikien kesken, 8-9 %. 4 % tytöistä ja 6 % pojista toivovat, että valmentaja on reilu ja tasa-puolinen.

Valmentajan rooli lapsen ja nuoren harrastuksessa on merkittävä. Millaiseksi valmentajat saavat luotua oppimisympäristön, ratkaisee paljon. Hyvä valmentaja on aikuisen malli, esikuva, opettaja ja kasvun ohjaaja (Viitanen 2009, 25). Vuorovaikutus yhteisön sisällä kertoo paljon yhteisöllisyyden tilasta. Puhuttaessa ilmapiiristä tarkoitetaan yleensä sitä tunneilmastoa, joka värittää ihmissuhteita. Tunnesuhteet syntyvät vuorovaikutuksessa. (Raina2012, 159.) Pelaajien mielestä hyvän valmentajan kanssa uskaltaa yrittää, eikä hän huuda, jos jotain ei osata tai ymmärretä. Pelaajat kokevat tärkeäksi hyvän valmentajan ominaisuuksissa kannustuksen, positiivisen palautteen, sopivan tiukkuuden ja ohjaamisen. Nämä kaikki ovat tärkeitä asioita turvallisen ympäristön luomisessa. Turvallisessa ryhmässä jokaisen tarpeet huomioidaan tasa-puolisesti. Tämä on haaste jokaisessa joukkueessa, mutta positiivinen viesti on se, että jokaisella joukkueella on tahtotila huomioida jokaisen pelaajan kehitystaso. Treeneissä harjoitellaan oman tasoisia asioita pienryhmissä ja pelejä pelataan sopivan tasoisia vastustajia vastaan. Pelaajat arvostavat hyvässä pelikaverissa sitä, että hän tsemppaa ja kannustaa. Tämän asian eteenpäinviemisessä valmentajalla on merkittävä rooli. Jos hän osaa löytää kentällä enemmän positiivisia asioita ja antaa niistä palautetta, oppivat pelikaveritkin näkemään enemmän onnistumisia kuin epäonnistumisia. Tämä ei tarkoita sitä, että valmentaja unohtaisi tärkeimmän tehtävänsä auttaa urheilijoita heidän omien taitojensa kehittämisessä. Kyse on vaan siitä, millainen ilmapiiri ja itsetunto pelaajille rakennetaan. Tärkeää on arvostaa pelaajien yrittämistä ja kannustaa heitä tekemään parhaansa. Hyvän ilmapiirin ryhmässä korkeatasoinen suoriutuminen ja oppiminen saavutetaan parhaiten. (Lintunen & Kuusela 2009, 179.)

Jaottelin pelaajien vastauksia. Niistä löytyi selkeästi kolme kokonaisuutta, positiivinen ilmapiiri, valmentajan persoona ja valmennustaidot. Loput yksittäiset kommentit menivät kohtaan muut. Persoonaan on laitettu kaikki ne, joissa oli kiltti, mukava tai muu samansuuntainen kommentti. Ilmapiirissä on huomioitu kommentit, joissa on ollut positiivinen palaute, reiluus sekä se, että valmentaja ei huuda. Muu -kohdassa on sellaisia vastauksia, joissa on nimetty oma nykyinen valmentaja tai kommentit kuten hyvä valmentaja antaa karkkia ja ei juoksuta liikaa. Kun kaikki vastaukset oli jaoteltu, laskin tyttöjen vastauksista omat ja poikien vastauksista omat prosentit selvittääkseni onko sukupuolten välillä selkeitä eroavaisuuksia.

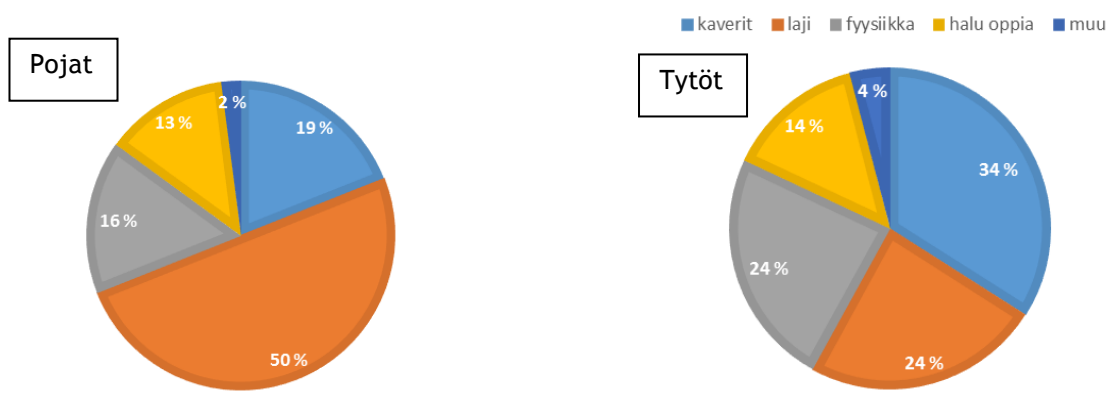
Kuvio 18 kertoo mitä asioita pelaajat arvostavat valmentajissa.

Joukkueiden kesken oli paljon enemmän eroja kuin sukupuolten välillä. Esimerkiksi kannustus ja positiivinen palaute saivat tyttöjen osalta yhdessä joukkueessa 10 ääntä, kahdessa muussa kolme ääntä. Ohjaamisessa ja opettamisessa äänet jakautuivat kolme, yhdeksän ja kaksitoista. Poikien osalta suurin vaihtelu koski adjektiivia mukava, kiva. Siinä kuusi yhden joukkueen poikaa kertoi tämän tärkeäksi, muilla joukkueilla kaksi ja kolme.

Kysyttäessä syitä jalkapallon pelaamiseen 85 % vastauksista syy oli yksinkertaisesti, että jalkapallo on kivaa tai hauskaa. Poikien vastauksissa 50 % syy pelaamiseen oli itse lajissa, kun tyttöillä vastaava osuus oli 24. Toisaalta tytöillä nousi selkeämmin esiin liikkuminen, omasta kunnosta huolehtiminen. Tyttöillä ei välttämättä ollut tärkeintä laji vaan, että saa liikkua kavereiden kanssa. Tämä on huomioitu fyysiikka -palkissa kuviossa 18, jossa on tuotu esiin syitä jalkapallon harrastamiseen. Poikien vastauksissa kaverit olivat syy pelaamiseen 19 % ja tytöistä 34 % kertoi ainakin osaksi syyksi kaverit. Useissa vastauksissa syitä oli useampia. Sieltä löytyi niin sosiaalista kuin suorittamiseenkin liittyvää. Yhdenkään pojan vastauksessa syy jalkapallon pelaamiseen ei ollut kaverit, mutta kun kysyttiin, miksi jalkapallo on kivaa, kahdessa vastauksessa esiin nousivat kaverit. Selkeää eroa eri tavoin toimivien joukkueiden kesken ei löytynyt. Suurin ero oli sukupuolten välisessä erossa. Kentällä puhutaan siitä, kuinka tytöt hakeutuvat lajin pariin enemmän sosiaalisista syistä ja tämä tutkimus tukee tätä näkemystä.

Kuvio 18 kertoo syitä jalkapallon harrastamiseen. Kuvioista näkee suurimmat erot tyttöjen ja poikien välillä.

Pelaajien avoimissa vastauksissa oli hyvinkin selkeästi toisistaan erottavia painotuksia. Esimerkiksi tyttöjoukkueiden osalla yhdellä alueella vastauksissa nousi hyvin vahvasti hyväksytyksi tulemisen tarve. Toisessa joukkueessa on ollut tai on valmentaja, joka ei ole ollut läsnä oleva. Avoimissa vastauksissa tuli esiin, että hyvä valmentaja ei näprää kännykkää tai juo kahvia. Tutkijana minulla tuli tunne, että joukkueessa on koettu edellä mainittuja asioita. Pelaajat ovat nähneet ja kokeneet sellaisen valmentajan valmennusta, joka ei ole ollut aidosti läsnä oleva. Toisessa joukkueessa taas alueen monimuotoisuus mielestäni näkyy siinä, miten pelaaja on hyväksytty kotona, koulussa ja harrastuksessa. Poikien puolella nousi selkeästi esiin yhden joukkueen vastauksissa valmentajien reiluus. Asia tuotiin esiin vastaten, hyvä valmentaja ei ”lelli”. Tätä pohtiessani mietin yhteisten pelisääntöjen noudattamista. Ovatko säännöt kaikille pelaajille samat taitotasosta riippumatta vai saako parempi pelaaja erilaista kohtelua? Vastauksissa heijastui tunne, että kyseisen joukkueen kohdalla joku/jotkut pelaajat kokevat epäreiluttua siinä, kuinka valmentajat kohtelevat pelaajia.

Rovion (2009) mukaan ryhmän kiinteys on havaittu korkeammaksi kilpailullisesti matalammalla tasolla. Kun puhutaan ryhmän koosta, pienryhmät ovat kiinteämpiä kuin isot ryhmät. (Rovio 2009, 165.) Tutkimukseen osallistunut kilpajoukkue oli pelaajamäärältään pienin. Siinä pelaajien välillä oli suhteellisesti eniten ystävyysuhteita verrattuna määrällisesti suurempiin ikäluokkiin. Isommissa ikäluokissa kavereiden yksipuolisia nimeämisiä tuli huomattavasti enemmän pieneen joukkueeseen verrattuna. Rovion esiin tuoma ryhmän kiinteys suhteessa kilpailulliseen tasoon näkyy ehkä kentällä ilmenevissä suhteissa. Tätä perustelen kilpajoukkueen valmentajien tuomalla näkemyksellä pelaajien keskinäisestä luottamuksesta kentällä suhteessa vapaa-aikaan. Valmentajat kokivat, että pelaajat luottavat toisiinsa enemmän kentän ulkopuolella kuin kentällä. Ryhmän kilpailu- ja pelitilanteita voidaan pitää kasvattavina, mutta toisaalta kilpailu on yhteistyön vastakohta. Mitä kovemalla tasolla kilpaillaan, sitä enemmän kasvatukselliset näkökulmat unohtuvat. Kilpailun liiallinen korostaminen voi vaikuttaa kielteisesti sosiaaliseen kasvuun. (Mertaniemi & Miettinen 1998, 14.) Valmentajien kanssa jutellessa kävi selväksi, että he miettivät asioita ja tiedostavat haasteita. Se, että oikeudenmukaisuus ja reiluus tapahtuisivat käytännössä, on ajoittain haasteellista. Valmentajat myönsivät, että aina ei ole helppoa olla tasapuolinen pelaajan ja muun suhteen. Tutkijana minulla tuli mielikuva pelaajien vastauksia analysoidessa, että jonkintasoista epäreilua kohtelua joukkueessa on. Useamman pojan vastauksessa nousi esiin hyvän valmentajan ominaisuuksissa, että hyvä valmentaja ei lelli. Myös niukka peliaika voi heijastua negatiivisena tunteena. Toisen epäonnistuksessa itsekään motiivit omien mahdollisuuksien parantumisesta voivat nousta pintaan. (Saaranen-Kauppinen & Rovio 2009, 32-33.) Tämä on asia, johon kilpajoukkueiden kanssa toimivien tulee kiinnittää huomiota, tiedostaa haaste ja kehittää itseään valmentajana, jotta pystyy tähän asiaan vaikuttamaan positiivisesti.

8 Eettisyys ja luotettavuus

Eettisen lähestymistavan pääperiaatteita ovat toisten kunnioittaminen, tasa-arvo ja syrjinnän välttäminen. Tärkeää on myös olla aiheuttamatta harmia. (Hill, 2005, 65.) Eettisesti tutkimus tehtiin pelaajia kunnioittaen. Pelaajille asetettiin kysymykset positiivisuuden näkökulmasta. Kysyttiin kaverin ja pelikaverin hyviä ominaisuuksia, samoin valmentajan. Tutkijana minun tavoite on tukea joukkueen yhteisöllisyyttä, ei hajottaa sitä. Tästä syystä olen kysymyksilläni pyrkinyt saamaan lapset näkemään positiivisia asioita.

Kun tutkitaan lapsia, on tärkeää miettiä onko tutkimus lapsen edun mukainen (Hill 2005, 66). Tämän opinnäytetyön tavoitteena on antaa valmentajille lisää tietoa oman joukkueensa yhteisöllisyyden tilasta, jotta he voivat miettiä ja kehittää omaa toimintaansa joukkueen yhteisöllisyyden vahvistajana. Tämä on lapsen edun mukaista. Jokaisella lapsella oli valinta osallistua tai olla osallistumatta tutkimukseen. Vaikka lupa vanhemmalta oli olemassa, jokainen sai vielä itse valita osallistumisensa. Tämä on eettisesti tärkeä asia. Tutkimuslupaa kysyttäessä, vanhemmille oli selkeästi tuotu esiin myös vaihtoehto kieltää lapsensa osallistuminen tutkimukseen. Lapset, joiden vanhemmilta ei ollut lupaa, ei osallistuneet tutkimukseen. On eettisesti oikein, että tutkittavat tietävät olevansa tutkimuksen kohteena. Tutkijana minun tuli tiedottaa seuraa, joukkueen toimihenkilöitä ja vanhempia sekä tutkittavia itseään. Heille toimitin tarvittavat tiedot kirjallisesti ja tutkittaville vielä sanallisesti tutkimustilanteen yhteydessä. Tutkimusluvan yhteydessä laitoin kaikille tiedoksi myös yhteystietoni ja kannustin olemaan yhteydessä, jos on kysyttävää tai joku asia mietityttää.

Eettisesti on myös tärkeää huomioida lasten yksityisyys (Hill 2005, 66). Tutkittavien anonymiteetti on turvattava kaikissa opinnäytetyön vaiheissa. Tähän kuuluu myös se, että aineisto ei ole ulkopuolisten saatavilla. (Ruoppila 1999, 41.) Tutkittavien anonymiteetti näkyi siten, että lasten nimiä tai joukkueita ei mainittu missään vaiheessa. Alkuperäinen aineisto oli vain minun käytössäni.

Sosiometrian käyttö tutkimusvälineenä on eettisesti vaativaa. Sosiometrian tulosten kertominen voi olla haitallista. Tutkijana tulee harkita hyvin tarkkaan, miten tulokset annetaan, jotta tulos edistää muutosta, ei aiheuttaa pahaa mieltä tai loukata ihmisiä. (Kopakkala 2011, 123.)

Koen tärkeäksi toimittaa jokaiselle joukkueelle heidän oman joukkueen tulokset, koska kyselyn tuottama tieto auttaa valmentajaa ymmärtämään ryhmän dynamiikkaa, valtasuhteita ja esimerkiksi tunnistamaan torjuttuja lapsia, jotka tarvitsevat tukea. (Rovio & Saaranen-Kauppinen 2009, 84; Salmivalli 2008, 32.) Valmis opinnäytetyö on kaikkien luettavissa ja tulen käyttämään saatua aineistoa omassa valmentajakoulutuksissa sekä muissa lasten valmennukseen liittyvissä tietoiskuissa sekä koulutuksissa.

Pelaajien tehdessä sosiogrammeja en rajannut nimeämisten määrää vaan jokainen sai nimetä oman tunteen mukaan ystävänsä. Jokainen ihminen kokee asioita omalla tavallaan ja jos olisi määrittänyt nimeämisten määrän, olisi se voinut muuttaa tuloksia ja siten heikentää tulosten luotettavuutta. Tutkimusaineisto kerättiin sovitusti treenien yhteydessä. Vanhemmille oli tutkimusluvan yhteydessä mennyt tieto tutkimusmenetelmistä ja pelaajille kerrottiin menetelmistä tarkemmin ennen tutkimusta, jotta vastaukset olisivat mahdollisimman aitoja eikä ennakkoon mietittyjä.

Kun pelaajien sosiogrammit koottiin yhteen, vertasin niitä valmentajien vastauksiin. Tässä tutkimuksessa oli tarkoitus verrata pelaajien kokemuksia valmentajien näkemyksiin. Yhteisöllisyys on subjektiivinen tunne, joten luotan pelaajien vastauksiin omista tuntemuksistaan. Valmentajien vastaukset tukivat sosiogrammien tuloksia.

Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa negatiivisesti se, että yhdestäkään joukkueesta eivät kaikki osallistuneet tutkimukseen. Tämä vääristää jonkin verran tutkimustuloksia varsinkin niiden joukkueiden kohdalla, joiden osallistumisprosentti oli alhainen. Ihan kaikkia pelaajien välisiä suhteita ei saatu analysoidua, mutta uskon tutkimuksen antavan vahvan suunnan ja tuloksen joukkueen tilasta yhteisöllisyyden näkökulmasta. Myös kielen merkitystä tutkimustuloksiin jäin miettimään sekä tutkittavien että vanhempien osalta. Osa tutkittavista joiden äidinkieli ei ollut suomi, jätti vastaamatta osaan kysymyksistä. Jälkikäteen jäin miettimään, olisinko saanut enemmän osallistujia, mikäli tutkimuslupa olisi ollut useammalle kielelle käännetty. Tutkimusluvan ymmärtäminen saattoi olla joillekin liian vaikeaa. Jäin myös miettimään, kuinka havainnointi olisi tukenut tutkimusta. Toisaalta kun tutkimuksen tarkoituksena oli kerätä tietoa pelaajien kokemuksista suhteessa valmentajien näkemyksiin, koen näiden tutkimusmenetelmien olleen riittävät.

Pyrin tutkimuksessa objektiivisuuteen, mikä mielestäni oli helppoa, koska en tuntenut ketään tutkittavista millään tavoin. Tuloksia pohtiessani minulla oli vain pelaajilta ja valmentajilta saatu tieto, joita tutkin. Minulla ei ollut havaintoja tukemassa tai vaikuttamassa tutkimustuloksiin. Valmentajien haastattelu toteutettiin ryhmäteemahaastatteluna, jotta joukkueen valmentajat tukivat toisiaan ja täydensivät vastauksia. Näin vaikka joku valmentajista oli hiljaisempi, sain valmentajien näkemyksen ilman että minun täytyi esittää johdattelevia kysymyksiä.

9 Pohdintaa

Suomessa seurojen toimintaorientaatioiden monimuotoisuutta on kuvattu seuratypologialla, jossa ääripäät ovat urheilullis-suoritukselliset ja sosiokulttuuriset seurat (Kokko 2013, 131). Etsiessäni joukkueita tutkimustani varten haasteeksi nousi tyttöjen kilpajoukkueen

löytyminen. Suurin osa joukkueista toimii ikäkausijattelulla, jossa kilpa-, haaste- ja harrastejoukkueet toimivat yhdessä eriyttäen toimintaa joukkueen sisällä. Usean seuran motivoituneet pelaajat saavat mahdollisuuden kilpailulliseen toimintaa lähellä kotia ja samalla mahdollistuu myös muiden laadukas harjoittelu. Näissä seuroissa yhdistyy urheilullis-suorituksellisten ja sosiokulttuuristen seurojen toiminta.

Suomalainen seuratoiminta pohjautuu pitkästi vapaaehtoistyölle. Näin jalkapallojoukkueessa yhteisöllisyys ei kosketa vain pelaajia ja toimihenkilöitä vaan myös vanhempia. Olosuhteiden parannuttua myös jalkapallon kustannukset ovat kasvaneet, mikä vaatii vanhemmilta lisää rahaa joko suoraan pankkitilille tai talkootyönä. Joukkueissa, joissa valmennus ja joukkueen johtaminen pohjautuu vapaaehtoistyölle, nousi vanhempien rooli esiin toimijoiden haastatteluissa. Joukkue, joka toimii palkatuilla valmentajilla, ei nostonut vanhempien osallisuutta esiin ollenkaan. Vapaaehtois pohjalta toimivissa joukkueissa nousi esiin sekä vanhempien osallisuus että osallistumattomuus. Osa vanhemmista osallistuu aktiivisesti yhteisiin tapahtumiin ja osa ei osallistu koskaan. Yhteisöllisyys rakentuu osallisuuden kokemukselle (Marjanen 2013,12). Miten vanhemmat saataisiin kokemaan osallisuutta ja siten rakentamaan yhteisöllisyyttä? Yhteisöllisyys on kuitenkin ennen kaikkea mahdollisuus ja voimavara. Mitä enemmän jokainen antaa, sitä vahvempi ja moninaisempi yhteisö on. Vanhempien mukana olo niiden rajojen puitteissa kun oma elämä sallii, olisi lapsen näkökulmasta todella tärkeää. Tiedetään, että vanhempien huomiolla on lapsuudessa ja nuoruudessa ratkaiseva vaikutus itsetunnon kehittymiseen. Tulemalla katsomaan treenejä ja pelejä vanhemmat viestittävät lapselleen tunnetta siitä, että tämä on tärkeä ja merkityksellinen. Aikuinen välittää lapsensa tekemisistä ja arvostaa hänen olemassaoloaan. (Toivakka & Maasola 2012, 18)

Joukkueissa tehdään yhteisiä pelisääntöjä tai pohditaan yhdessä joukkueen pelaamiseen liittyviä asioita. Nämä lisäävät myös omalta osaltaan yhteenkuuluvuutta. Koin valmentajien haastattelut itsessään arvokkaiksi joukkueiden näkökulmista. Lähes kaikissa haastatteluissa törmäsin kommenttiin, että emme ole asioita tällä tasolla pohtineet. Toki arvot ja toimintaperiaatteet näkyvät arjen toiminnassa, mutta niiden ääneen puhuminen ja yhdessä ajattelu, oli varmasti monen joukkueen kohdalla joukkueen yhteisöllisyyttä vahvistavaa. Si- nettiseuroihin kuuluvat joukkueet käyvät joka vuosi pelaajien ja vanhempien kesken pelisääntökeskustelut. Niissä sovitaan yhteisistä asioista ja ne myös kirjataan. Tämän lisäksi on tärkeää, että joukkueen valmentajat ja toimihenkilöt sopivat omista yhteisistä pelisäännöistä. Yhteisistä asioista sopiminen edellyttää keskustelua niin, että jokainen tulee kuulluksi ja säännöt ovat yhteisesti hyväksytyt. Kun yhteiset sopimukset on tehty, täytyy jokaisen ottaa vastuun itsestä ja muista. (Pohjanoksa 2011, 38-39.)

Yhteisöllisyyden edistämiseen tarvitaan ystävyysuhteita, onnistuneita yhteisiä hetkiä, palkitsevaa vuorovaikutusta ja positiivista suhtautumista (Koivula 2013, 43). Tämä tutkimus osoitti, että joukkueissa tehdään paljon huomaamatta yhteisöllisyyden edistämiseksi. Pelaajien sosiogrammit kertovat ystävyysuhteista, joukkueilla on paljon onnistuneita yhteisiä hetkiä treeneissä, peleissä, leireillä, turnauksissa ja päättäjäisissä. Se, että uskalletaan irrottautua itse jalkapallosta ja tehdä jotain muuta, on joukkueen yhteisen positiivisen kokemuksen ja sitä kautta yhteisöllisyyden näkökulmasta tärkeää. Jos yksi jalkapalloharjoitus jää väliin, mutta pelaajat saavat lisää vahvistusta me-henkeen, kantaa se pelaajia ja joukkuetta paljon pidemmälle kuin lajitaidon yhden kerran opettelu. On tärkeä muistaa, että ”minä” syntyy ”meistä” (Lintunen & Rovio 2009, 14).

Minulle jäi tunne, että pystyin pelkällä haastattelulla antamaan joukkueille jotain, joka taas auttaa valmentajia heidän työssään valmennuksen parissa. Ilmapiirillä on merkittävä vaikutus lapsen viihtyvyyteen, joten oli hienoa huomata lasten vastauksissa, kuinka he kokevat omat valmentajansa positiivisesti. Pelaajien mielestä harjoitukseen on kiva tulla ja siellä on kivaa. Tämä tutkimuksen teko on vahvistanut omaa kokemustani siinä, miten pienillä asioilla voi vaikuttaa ilmapiiriin.

Auvinen ja Karjalainen (2012) tutkivat omassa Pro gradu -tutkielmassaan koheesion merkitystä jalkapalloharrastuksen jatkamiseen. Keskeisinä harrastusta tukeviksi syiksi nuoret mainitsivat harjoittelusta nauttimisen, joukkueen jäsenten yhteiset illanvietot ja niistä nauttimisen, halun pelata jalkapalloa ammatikseen sekä halun viettää aikaa joukkueen kanssa harjoitusten ja pelien ulkopuolella sekä kauden jälkeen. Myös joukkuekavereiden tuki harjoituksissa koettiin tärkeäksi. Näitä samoja asioita tuli esiin tämän tutkimuksen myötä. Harjoittelusta nauttiminen ei suoraan tullut vastauksissa. Tämän tutkimuksen vastauksissa tuli halu oppia, halu liikkuu, ja jalkapalloon lajina liittyvät asiat. Kaverit tulivat myös selkeästi esiin.

Harrastuksen lopettamista harkitsevat pelaajat eivät nauttineet harjoittelusta, eivät saaneet tukea harjoituksissa ja viettivät vähän aikaa joukkueen jäsenten kanssa harjoitusten ja pelien ulkopuolella. He kokivat myös, että joukkueella on ristiriitaisia toiveita suoritusten suhteen. Erityinen huomio lopettamista harkitsevien kohdalla on siinä, että he juhlivat mieluummin joidenkin muiden kuin joukkuekavereiden kanssa. Tästä tutkijat päättelivät, että heillä ei ole joukkueessa ainakaan parasta kaveria. Lopettamisaikomusta nuoret perustelivat huonolla viihtyvyydellä joukkueessa, peliajan vähyydellä, taitojen riittämättömyydellä (ei onnistumisen kokemuksia) ja motivaation puutteella. Kavereiden mielipiteellä oli suuri merkitys jatkamis- ja lopettamispäätöksiin. Tämän tutkimuksen aineistoa kootessani pelaajat toivat esiin valmentajien ja pelikavereiden kannustuksen. Jos valmentajat pystyvät luomaan joukkueeseen positiivisen ilmapiirin, kantaa se itsessään jo pitkälle. Yhden tyttöjoukkueen valmentaja toi esiin haasteen, joka oli tullut esiin sekaryhmien osallistuttua turnaukseen. Se oli aiheuttanut

eripuraa joukkueessa ja lähes koko joukkue oli turhautunut, toiset sen takia kun kaverit eivät tehneet samalla motivaatiotasolla ja toiset sen takia, että joutuivat liian vaikeaan paikkaan. Tämä oli täysin sama ilmiö kuin mitä Auvisen ja Karjalaisen (2012) tutkimuksessa oli tullut esiin. Tasoryhmäajattelu treeneissä ja peleissä lisää onnistumisten kokemusta ja sitä kautta viihtyvyyttä harrastuksessa. Joukkueiden valmentajien olisi tässä vaiheessa tärkeä tiedostaa ja vaikuttaa niiden pelaajien kokemuksiin joukkueeseen kuulumisesta, kenellä ystävyysuhteita oli vähän tai ei ollenkaan. Ystävyysuhteiden vahvistamisella voidaan vähentää Drop Out -ilmiötä muutamien vuosien päästä.

Rainan (2012, 25) mukaan kilpailu ja kateus näkyvät selvästi ryhmän jäsenten kesken. Tutkijana jäin kovasti pohtimaan kilpajoukkueen esiin tuomaa kommenttia siitä, kuinka pelaajat luottavat toisiinsa kentän ulkopuolella enemmän kuin kentällä. Herättääkö epävarmuus omasta paikasta joukkueessa negatiivista kilpailua pelikavereiden kesken? Sosiogrammien mukaan pelaajat ovat luoneet joukkueessa ystävyysuhteita ja he viettävät myös kentän ulkopuolella aikaa keskenään. Puhtaat kilpajoukkueet perustetaan jo melko varhain. Osaako sen ikäinen pelaaja vielä tietoisesti haluta ja valita kilpajoukkueen vai tekeekö valinnan vanhempi? Jos valinnan tekee vanhempi, tuleeko kotoa odotuksia ja paineita, joita pelaaja pyrkii omien odotusten ja paineiden ohella myös täyttämään? Vai ovatko pelaajat luonteeltaan niin kilpailuhenkisiä, että itse haluavat kilpajoukkueeseen ja odotukset omaan tekemiseen ovat korkeat? Miten kilpajoukkueessa toimiva valmentaja yhdessä vanhempien kanssa voisi rakentaa joukkueen sisälle myös peli- ja kilpailutilanteissa luotettavan ja positiivisen ilmapiirin, jossa oppiminen voisi olla vieläkin nykyistä parempaa ja jossa pelaajat myös oppisivat käsittelemään pettymyksen tunteita. Vanhempien roolia tässä kokonaisuudessa ei voi ohittaa. Tutkijana minulla heräsi tämän asian tiimoilta paljon kysymyksiä, joita ehkä myöhemmässä vaiheessa lähdän vielä tutkimaan.

Ihmisen itsetunto kehittyy ja muotoutuu läpi koko elämämme. Kun puhutaan tämän ikäisestä lapsesta, hänen oma roolinsa ja asemansa eivät ole vielä selkiytyneet. Tästä syystä pelaaja on vielä riippuvainen ulkoisista tekijöistä ja sieltä tulevasta palautteesta. Helposti tartumme virheisiin ja annamme palautetta korjattavista asioista. Onnistumiset kuitenkin vahvistavat itsetuntoa ja tämä valmentajien tulisi aina pitää mielessä. Itsetunnoltaan vahva pelaaja näkee minäkuvansa totuudenmukaisena. Hän arvostaa omia hyviä ominaisuuksia eikä heikkouksien myöntäminen romuta häntä. Itsetunto on myös epäonnistumisen ja pettymyksen sietämistä. Pelaajan on tärkeä erottaa suoritus persoonasta: minä en ole huono, vaikka suoritukseni oli. Hyvän itsetunnon rakentamisessa valmentaja voi olla merkittävänä tukena arvostamalla jokaista pelaajaa yksilönä, näkemällä hänen hyvät ominaisuudet, kohtelemalla pelaajia tasa-vertaisesti ja kehittämällä vuorovaikutusta. (Toivakka & Maasola 2012, 15 - 26.)

Peilasin tutkimuksessani esiin tulleita ajatuksia Suomen Palloliiton lasten ohjaajakurssin materiaaliin. Siellä painotetaan yksilökeskeisyyttä. Kehittymistä verrataan omiin aikaisempiin tekemisiin, ei joukkuekavereiden. Kehittymistä tuetaan oikeantasoisilla harjoitteilla ja peleillä. (Viitanen 2009, 6.) Pelaajan tulee saada kokea onnistumisia. Toisaalta toiminnan tulee olla riittävän haastavaa, jotta se motivoi. Tutkimuksessa nousi esiin, että pelaajat pitävät valmentajasta, joka osaa opettaa ja auttaa kehittymään. Ohjaajakurssin materiaalissa oppimisympäristössä puhuttaessa turvallisuus nostetaan esiin. Valmentajan tulee huolehtia niin fyysisen, psyykkisenkin kuin sosiaalisenkin oppimisympäristön rakentamisesta. Psyykkisesti turvallisen oppimisympäristön rakentaminen on pelaajamäärällisesti suurissa ryhmissä pientä ryhmää haasteellisempaa, koska lasten keskinäisiä kontakteja tulee tapahtuman aikana suhteellisesti pientä ryhmää enemmän. Ryhmässä on myös useampia erilaisia persoonia, kenen kemiat kohtaavat tai eriyvät. Hyvä valmentaja pystyy kuitenkin rakentamaan sellaisen ympäristön, jossa lapsi voi käsitellä erilaisia tunnetiloja turvallisesti ja hänellä on mahdollisuus käsitellä erilaisia kokemuksia harjoitusten ja pelien aikana ohjaajan sekä ryhmän kanssa. Sosiaalinen turvallisuus tulee siitä, että lapsi kokee olevansa hyväksytty juuri sellaisen kuin hän on. Hyvällä valmentajalla on kyky kuunnella ja kohdella lasta erilaisissa tunnetiloissa. (Viitanen 2009, 7, 25 - 26)

Pelaajat toivat esiin valmentajien reiluuden. Palloliiton materiaalissa puhutaan oikeudenmukaisuudesta (Viitanen 2009, 26). Ryhmässä turhautumista voi aiheuttaa näennäinen tasarvoisuus. Vaikka kaikkien mielipiteitä arvostetaan, toisten mielipiteitä arvostetaan paljon tasapuolisemmin kuin muiden. Henkilön maine vaikuttaa siihen, kuinka painaviksi hänen mielipiteensä arvostetaan. (Kopakkala 2011, 42.) Jokainen pelaaja on arvokas, jokainen mielipide yhtä tärkeä ja kaikkia tulee kohdella tasavertaisesti taitotasosta riippumatta. Ilmapiirin luomisessa positiivisen palautteen antamista korostetaan. Tämä nousi myös pelaajien kommentissa hyvän valmentajan ominaisuuksissa. Pelaajat haluavat ja tarvitsevat itseluottamusta tukevaa palautetta ja sitä, että valmentaja auttaa oppimaan.

Lastenohjaajamateriaalissa korostetaan myös perheen kanssa tehtävän yhteistyön merkitystä lapsen harrastuksessa. Kaikkien perheiden mukaan saaminen on korkea tavoite. Seuratoimijoilla on nyky-yhteiskunnassa haaste saada vanhemmat näkemään, kuinka tärkeää vanhempien mukana olo on lapsen näkökulmasta. Nykypäivänä vanhempien tavoitteet ovat suuret ja he ostavat palvelua, mutta valitettavasti vanhemman roolia lapsen elämässä ei voi myydä kenellekään. Koulutusmateriaalissa pohditaan myös erilaisten lasten kohtaamista, mikä on tärkeää. Ensikohtaamisen merkitystä ei voi väheksyä. Tutkimuksessa yhden seuran valmentajan kommentissa nousi esiin esimerkin voima. Kun valmentajat ottavat uuden pelaajan hyvin vastaan, on se esimerkki myös pelaajille siitä, että uusi pelaaja on tervetullut ja hänet otetaan hyvillä mielin vastaan.

Oman ammatillisen kasvun näkökulmasta koin tärkeäksi saada tietää, onko valmentajien helppoa nähdä joukkueen tilaa yhteisöllisyyden näkökulmasta. Yhtä tärkeäksi koin saada kuulla lasten ääntä ja mitä ominaisuuksia he valmentajassa arvostavat. Kolmas tärkeä tieto oli selvittää syitä, miksi jalkapalloa harrastetaan, onko tyttöjen ja poikien välillä eroja ja toisaalta onko joukkueiden välillä eroavaisuuksia. Jotkut ajatukset tyttöjen ja poikien eroista vahvistuivat, mutta toisaalta taas joidenkin tulosten suhteen yllätyin. Tutkimustuloksia analysoidessani yllätyin siitä, kuinka alueelliset erot ja pelaajien kokemukset näkyivät vahvasti avoimien kysymysten vastauksissa.

Kokonaisuudessaan opinnäytetyön tekeminen antoi minulle paljon. Sain uutta tietoa sekä toisaalta vahvistusta omiin ajatuksiini. Oli hienoa, että joukkueet lähtivät mukaan ja olivat itse kiinnostuneita saamaan tietoa oman joukkueensa tilasta. Mitä enemmän vastauksia ja tuloksia analysoin, sitä enemmän tuli mieleen aiheita, joita olisi mielenkiintoista tutkia. Uskon tämän tutkimuksen antavan ajattelemisen aihetta muillekin joukkueille.

Lähteet

Painetut lähteet

Alasuutari, P. 1999. Laadullinen tutkimus. Tampere: Vastapaino.

Autio, T. 2007. Liiku ja leiki, Motorisia perustaitoja lapsille. Lahti: VK-kustannus.

Auvinen, A. & Karjalainen, P. 2012. Koheesion merkitys jalkapalloharrastuksen jatkamisaikomukseen C- ja B-ikäisillä junioreilla. Liikuntapedagogiikan pro gradu-tutkielma. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Haapamäki, J. 2000. Yhteisöllisyys päivähoitossa. Teoksessa Haapamäki, J., Kaipio, K., Keskinen, S., Uusitalo, I. & Kuoksa, M. Yhteisö kasvattaa. Päivähoito oppimis- ja kasvatusyhteisönä. Helsinki: Tammi, 13 - 47.

Hill, M. 2005. Ethical considerations in researching children's experiences. Teoksessa S. Greene & D. Hogan, (toim.) Researching children's experience. London: Sage Publications, 61 - 86.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2000. Tutki ja kirjoita. 6.-9. painos. Helsinki: Tammi.

Jonsdottir, F. 2007. Barns kamratrelationer i förskolan. Samhörighet tillhörighet vänskap utanförskap. Malmö Studies in Educational Sciences 35. Malmö: Malmö Högskola.

Jäppinen, A-K. 2012. Onnistu yhdessä!: Työyhteisön kehittämisen 10 avainta. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kaipio, K. 2000. Mitä yhteisöllisyys on? Teoksessa Haapamäki, J., Kaipio, K., Keskinen, S., Uusitalo, I. & Kuoksa, M. Yhteisö kasvattaa. Päivähoito oppimis- ja kasvatusyhteisönä. Helsinki: Tammi, 11 - 12.

Kataja, J., Jaakkola T. & Liukkonen J. 2011. Ryhmä liikkeelle!: Toiminnallisia harjoituksia ryhmän kehittämiseksi. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kaski, S. 2006. Valmentautumisen psykologia kilpa- ja huippu-urheilussa. Helsinki: Edita Prima.

Kauppila, R. 2011. Vuorovaikutus ja sosiaaliset taidot. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kim, H. 2009. Miten monikulttuurista liikunta ja urheilu Suomessa on? Teoksessa Suurpää (toim.) Ovet auki!: Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 160 - 176.

Kokko, S. 2013. Liikuntakasvatus organisoidussa urheilussa. Teoksessa Jaakkola, T., Liukkonen, J. & Sääkslahti, A. (toim.) Liikuntapedagogiikka. Jyväskylä: PS-kustannus, 125 - 142.

Koivula, M. 2010. Lasten yhteisöllisyys ja yhteisöllinen oppiminen päiväkodissa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Koivula, M. 2013. Yhteisöllisyyden rakentuminen päiväkodin arjessa. Teoksessa Marjanen, P., Marttila, M. & Varsa, M. (toim.) Pienten piirissä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kopakkala, A. 2011. Porukka, jengi, tiimi ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen. Helsinki: Edita Prisma.

Koski, P. 2013. Liikuntasuhde ja liikuntakasvatus. Teoksessa Jaakkola, T., Liukkonen, J. & Sääks-lahti, A. (toim.) Liikuntapedagogiikka. Jyväskylä: PS-kustannus, 96 - 124.

Koski, P. 2009. Social capital and sports clubs. Teoksessa Kokko, S., Koski, P. Savola, J. Alen, M. & Oja, P. (toim.) The guidelines for sports club for health (SCforH) programs. Helsinki: TA-FISA, HEPA Europa, Finnish Sport for All Association, 32 - 36.

Lintunen, T. & Kuusela, M. 2009. Vuorovaikutuksen edistäminen liikuntaryhmissä. Teoksessa Ro-vio, E., Lintunen, T. & Salmi, O. (toim.) Ryhmäilmiöt liikunnassa. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura ry, 179 - 207.

Lintunen, T. & Rovio, E. 2009. Johdanto liikunnan ryhmäilmiöihin. Teoksessa Rovio, E., Lintunen, T. & Salmi, O. (toim.) Ryhmäilmiöt liikunnassa. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura ry, 13 - 26.

Marjanen, P., Ahonen, J. & Majoinen L. 2013. Vertaissuhteet ja yhteisöllisyys. Teoksessa Marjanen, P., Marttila, M. & Varsa, M. (toim.) Pienten piirissä. Jyväskylä: PS-kustannus.

McMillan, D.W. & Chavis D.M. 1986. Sense of community: a defenition and theory. Journal of Community Psychology 14. January.

Mertaniemi, M. & Miettinen, M. 1998. Suuntana hyvinvointi -mitkä ovat liikunnan mahdollisuudet? Jyväskylä: Likes.

Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia-sarja 4. Helsinki: International Methelp

Myllyniemi, S. & Berg, P. 2013. Nuoria Liikkeellä! Nuorten vapaa-aikatutkimus. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Nikander, A. 2009. Valmennuksen psykologia ja didaktiikka käytännössä. Teoksessa Hakkarainen, H. Jaakkola, T., Kalaja, S., Lämsä, J. Nikander, A. & Riski J. Lasten ja nuorten urheiluvallennuksen perusteet. Lahti: VK-kustannus, 349 - 360.

Pietilä, I. 2009. Ryhmä- ja yksilöhaastattelun diskursiivinen analyysi. Kaksi aineistoa erilaisina vuorovaikutuksen kenttinä. Teoksessa Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, 212 - 241.

Pohjanoksa, V. 2011. Yhteisöllisyys - osa lapsen hyvä arkea. Teoksessa Marjanen, P. & Lindfors, E. (toim.) Lapsen ja nuoren hyvä arki. Helsinki: Edita Prima, 38 - 53.

Raina, L. 2012. Uusi yhteisöllisyys. Kasvatusyhteisön rakentamisen ammattitaito. Helsinki: Arator.

Ropo, E. 2001. Sosiometriset menetelmät kasvatustieteellisessä tutkimuksessa. Teoksessa Aaltola, J. & Valli R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineiston keuruu: virikkeitä aloittelevalle tukijalle. Jyväskylä: PS-Kustannus, 85 - 99.

Rovio, E. 2009. Ryhmän kiinteys eli koheesio. Teoksessa Rovio, E., Lintunen, T. & Salmi, O. (toim.) Ryhmäilmiöt liikunnassa. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura, 155 - 178.

Rovio, E., Jaakkola, M. & Juutti P. 2009 Ryhmän toiminnan kehittäminen liikuntaorganisaatiossa ja -ryhmässä. Teoksessa Rovio, E., Lintunen, T. & Salmi, O. (toim.) Ryhmäilmiöt liikunnassa. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura, 253 - 281.

Rovio, E. & Saaranen-Kauppinen, A. 2009. Ryhmädynamiikka ja ryhmän suhdejärjestelmät. Teoksessa Rovio, E., Lintunen, T. & Salmi, O. (toim.) Ryhmäilmiöt liikunnassa. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura, 59 - 84.

Ruoppila, I. 1999. Lasten tutkimuksen eettisiä kysymyksiä. Teoksessa Ruoppila, I., Hujala, E., Karila, K., Kinos, J., Niiranen, P. & Ojala, M. Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä. Jyväskylä: Atena, 26 - 51.

Räty M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Helsinki: Tammi.

Saaranen-Kauppinen, A. & Rovio, E. 2009. Päätöksenteko ja suorittamien ryhmässä. Teoksessa Rovio, E., Lintunen, T. & Salmi, O. (toim.) Ryhmäilmiöt liikunnassa. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura, 31 - 58.

Salmivalli, C. 2008. Kaverien kanssa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Telama, R. & Laakso, L. 2003. Liikunta lasten ja nuorten sosiaalis-eettisen kehityksen ympäristönä. Teoksessa Lyytinen, P., Korkiakangas M. & Lyytinen, h. (toim.) Näkökulmia kehityspsykologiaan. Porvoo: WSOY, 275 - 288.

Toivakka, S. & Maasola, M. 2012. Itsetunto kohdalleen! Jyväskylä: PS-kustannus.

Tuomi, J. & Sarajärvi A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Uusi-Uola, I. 2013. Drop Out ilmiö SPL:n Turun piirin juniorijalkapallossa. Opinnäytetyö. Haa-ga-Helia ammattikorkeakoulu.

Viitanen, M. 2009. Lastenohjaajakurssi. Suomen Palloliitto. Helsinki: Edita.

Vilkkumaa, M. 2011. Kansantaloutta kansalaisille. Helsinki: Yrityskirjat.

Sähköiset lähteet

Aarresola, O., Jaakkola, T., Kalaja, S., Konttinen, N., Kokko, S. & Sipari T. 2012. Asiantuntijatyö urheilijan polun lapsuusvaiheen määrittelemiseksi tutkimustiedon pohjalta. Viitattu 25.3.2014 <http://www.sport.fi/kirjasto/teos/urheilijan-polun-lapsuusvaiheen-asiantuntijatyo>.

Aira, T., Kannas, L., Tynjälä J. & Kokko, S. 2013. Miksi murrosikäinen luopuu liikunnasta? Val-tion liikuntaneuvoston julkaisuja 2013:3 viitattu 18.4.2014 <http://www.sport.fi/kirjasto/teos/miksi-murrosikainen-luopuu-liikunnasta>.

Paavolainen, L., Mononen. K., Aarresola O., Nummela A. & Viitasalo J. 2013. Tutkimuksesta käytäntöön ja päinvastoin: Tutkimus- ja kehittämistoiminta suomalaisen huippu-urheilun menestyksen vahvistajana 2013-2016. Viitattu 21.2.2014 <http://www.sport.fi/huippu-urheilu/osaaminen/tutkimusohjelma-2013-2016>.

Liitteet

Liite 1 : Lupalappu vanhemmille

Hei vanhemmat!

Opiskelen Laureassa Hyvinkäällä sosiaalialan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa. Teen opin-näytetyön koskien yhteisöllisyyttä jalkapallojoukkueessa. Tutkimukseen osallistuu kaiken kaikkiaan kuusi joukkuetta. Kolme niistä on tyttöjoukkueita, kolme poikajoukkuetta.

Pelaajien osalta tutkimus toteutetaan osalta sosiogrammin ja avoimien kysymysten avulla. Aineiston keruuvaiheessa käytän pelaajien etunimiä, mutta itse tutkimuksessa lasten nimiä tai muita tietoja ei missään vaiheessa kirjata. Myöskään joukkueen nimeä ei tulla mainitsemaan, joten lapset eivät ole tunnistettavissa tutkimuksesta.

Mikäli haluat tutkimuksesta lisätietoa tai sinulla on jotain kysyttävää, niin olethan rohkeasti yhteydessä.

Toivon, että palauttaisitte tämän lupalapun joukkueenjohtajalle tai allekirjoittaneelle viimeistään tutkimuspäivänä.

Ystävällisin terveisin

Sanna Vara (sanna.vara@student.laurea.fi, 040-5153605)

Lapseni _____

Saa osallistua tutkimukseen _____

Ei saa osallistua _____

Allekirjoitus

Nimenselvennys

Liite 2: Kysely pelaajille

Nimi _____

syntymävuosi _____

äidinkieli _____

Mitä koulua käyt? _____

Kuinka kauan olet pelannut jalkapalloa? _____

Kuinka kauan olet ollut tässä joukkueessa? _____

Miksi pelaat jalkapalloa?

_____

_____

Miksi jalkapallo on kivaa?

_____

Ketkä joukkuekaverit ovat kanssasi samassa koulussa?

_____

Ketkä ovat sinun parhaimpia jalkapallokavereita?

_____

Kenen joukkuekavereiden kanssa olet tekemisissä myös joukkue toiminnan ulkopuolella?

_____

Mitä teette silloin?

_____

_____

Millainen on sinun mielestäsi hyvä kaveri?

_____

_____

Millainen on hyvä pelikaveri?

_____

_____

Millainen on hyvä valmentaja?

_____

_____

_____

Liite 3: Teemahaastattelu joukkueenjohdolle

Joukkue

- kuinka monta pelaajaa
- kuinka kauan joukkue ollut yhdessä
- uusimmat pelaajat
- kuinka monta tapahtumaa joukkueella on viikossa?
- Onko joukkueessanne johtavia hahmoja/yksinään viihtyviä pelaajia
- Millaisia ominaisuuksia heillä on?
- Millaiset kaverisuhteita joukkueessanne on (kuppikunnat/kaveriparit)
- Jos on, niin mitä koette siihen syyksi?
- joukkueenne vahvuudet

Tavoitteet?

- joukkueen

Mitkä ovat joukkueenne arvot ja toimintaperiaatteet?

Millä tavalla yhteisöllisyys näkyy joukkueessanne?

Millä tavalla valmentajina tuette joukkueen yhteisöllisyyttä?

Liite 4: Sosiogrammien tulosten koonti

Tyttöjen ikäkausijoukkue 1

	Sosiaalinen kuuluminen=pelaaja nimettiin	solidaarisuus=pelaaja nimesi	ystävyyssuhteet=nimeäminen molemminpuolista
T1	0	9	5
T2	2	1	5
T3	0	3	6
T4	1	4	8
T5	5	0	3
T6	2	4	6
T7	4	6	6
T8	2	0	8
T9	6	1	3
T10	0	5	11
T11	7	1	3
T12	5	1	4
T13	2	1	5
T14	2	0	7
T15	2	0	5
T16	6	1	3
T17	3	3	3
T18	1	9	7

Tyttöjen ikäkausijoukkue 2

	Sosiaalinen kuuluminen=pelaaja nimettiin	solidaarisuus=pelaaja nimesi	ystävyyssuhteet=nimeäminen molemminpuolista
T1	7	2	3
T2	0	13	7
T3	0	5	15
T4	0	5	16
T5	8	1	4
T6	4	3	9
T7	3	7	9
T8	0	10	8
T9	7	1	6
T10	8	0	6
T11	2	3	13
T12	6	0	9
T13	5	0	0
T14	6	2	8
T15	0	14	7
T16	8	1	9
T17	3	2	13
T18	3	2	14
T19	5	5	2
T20	3	3	11
T21	5	1	8
T22	2	3	13

Tyttöjen ikäkausijoukkue 3

	Sosiaalinen kuuluminen=pelaaja nimettiin	solidaarisuus=pelaaja nimesi	ystävyyssuhteet=nimeäminen molemminpuolista
T1	5	4	9
T2	0	2	18
T3	3	0	11
T4	4	0	11
T5	0	6	14
T6	1	4	14
T7	5	2	10
T8	1	2	13
T9	0	3	17
T10	3	1	12
T11	1	1	16
T12	0	2	18
T13	9	0	5
T14	3	2	13
T15	0	7	12
T16	1	5	14
T17	5	0	9
T18	1	2	16
T19	5	2	12
T20	6	1	9
T21	0	5	15

Poikien harrastejoukkue

	Sosiaalinen kuuluminen=pelaaja nimettiin	solidaarisuus=pelaaja nimesi	ystävyyssuhteet=nimeäminen molemminpuolista
P1	3	1	6
P2	0	8	4
P3	2	2	6
P4	2	2	6
P5	3	0	6
P6	7	0	4
P7	0	9	3
P8	2	1	7
P9	0	4	8
P10	3	0	8
P11	4	2	0
P12	2	2	6
P13	3	0	0

Poikien ikäkausijoukkue

	Sosiaalinen kuuluminen=pelaaja nimettiin	solidaarisuus=pelaaja nimesi	ystävyyssuhteet=nimeäminen molemminpuolista
P1	1	1	6
P2	0	9	6
P3	4	0	3
P4	3	1	4
P5	3	0	2
P6	4	2	3
P7	3	6	3
P8	0	2	5
P9	0	0	7
P10	5	0	4
P11	1	4	4
P12	1	4	6
P13	4	1	3
P14	2	1	0
P15	2	0	1
P16	4	0	1
P17	0	6	2

Poikien kilpajoukkue

	Sosiaalinen kuuluminen=pelaaja nimettiin	solidaarisuus=pelaaja nimesi	ystävyyssuhteet=nimeäminen molemminpuolista
P1	0	0	9
P2	0	3	6
P3	0	1	8
P4	0	1	8
P5	6	0	1
P6	0	1	8
P7	0	1	8
P8	2	0	6
P9	0	3	6
P10	2	0	6